TAXITEXTOS

2

EL Modernisme a Barcelona

EL Modernisme a Barcelona

Col.lecció Taxitextos editada per:
Colección Taxitextos editada por:
Ciutat Groga
Lutxana, 115
08018 Barcelona

Títols publicats:
Títulos publicados:
1. El conductor de autotaxi
2. El Modernisme a Barcelona

Disseny gràfic:
Diseño gráfico:
Enric Satué

Fotografies:
Fotografías:
Màrius Brossa
Arxiu fotogràfic municipal

Fotomecànica:
Fotomecánica:
Quintana, S.L.

Impressió:
Impresión:
Gramagraf, S.C.C.L.

ISBN: 84-605-3417-0
Dep. Legal: B-31805-1995

TAXITEXTOS
2

SUMARI

El Modernisme	6
L'Ambient del Modernisme.	8
Les Arrels del Nou Art.	10
L'Arquitectura del Segle XIX.	12
El Pre-Modernisme Arquitectònic.	14
L'Estil Modernista.	16
Lluis Domènech i Montaner.	20
Antoni Maria Gallissà.	28
Jeroni F. Granell i Manresa.	30
Ceràmica.	32
El Ferro.	34
Els Vitralls.	38
Pintura Mural.	40
Antoni Gaudí.	42
Francesc Berenguer i Mestres.	50
Joan Rubió i Bellver.	54
Josep Maria Jujol.	58
L'Escultura.	62
Els mobles i els moblistes.	64
Josep Vilaseca i Casanovas.	66
Josep Domènech i Estapà.	68
Pere Falqués.	70
Enric Sagnier i Villavecchia.	72
Botigues i locals públics,	74
Josep Puig i Cadafalch.	78
Altres arquitectes	82

SUMARIO

El Modernisme

El Ambiente del Modernisme.

Las Raíces del Nuevo Arte.

La Arquitectura del Siglo XIX.

El Pre-Modernismo Arquitectónico.

El Estilo Modernista.

Lluís Domènech i Montaner.

Antoni Maria Gallissà.

Jeroni F. Granell i Manresa.

Cerámica.

El Hierro.

Las Vidrieras.

Pintura Mural.

Antoni Gaudí.

Francesc Berenguer i Mestres.

Joan Rubió i Bellver.

Josep Maria Jujol.

La Escultura.

Los muebles y los mueblistas.

Josep Vilaseca i Casanovas.

Josep Domènech i Estapà.

Pere Falqués.

Enric Sagnier i Villavecchia.

Tiendas y locales públicos.

Josep Puig i Cadafalch.

Altres arquitectes

Casa Tassel (1892-93) de Víctor Horta a Brussel·les, considerada l'obra emblemàtica de l'Art Nouveau.
Casa Tassel (1892 -93) de Víctor Horta en Bruselas, considerada la obra emblemática del Art Nouveau.

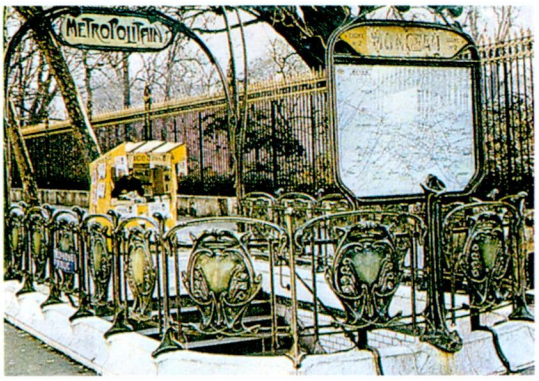

Estació de metro (1894 - 1897) de la Karlplatz, obra d'Otto Wagner, a Viena.
Estación de metro (1894 - 1897) de la Karlplatz, obra de Otto Wagner, en Viena

Estació de metro a París, d'Hèctor Guimard. Guimard va dissenyar tot un conjunt d'entrades de metro a la capital francesa.
Estación de metro en París, de Héctor Guimard. Guimard diseñó todo un conjunto de entradas de metro en la capital francesa.

El Modernisme

El Modernisme és un movimient cultural que va tenir lloc a l'Occident al final del segle XIX i principis del XX. La paraula significa "gust pel que és modern" i ja va ser utilitzada en el seu temps amb el sentit de "voluntat de trencar amb el passat i anar a la recerca d'idees i formes noves". Va designar determinades tendències renovadores de la literatura, el teatre, l'arquitectura, les belles arts, la decoració, el mobles i fins i tot la religió.

Aquí ens interessa el Modernisme en l'arquitectura i en les arts industrials (disseny). Cal dir primer que, segons els països, va rebre noms especials. A Catalunya (a més del País Valencià i Mallorca), "Modernisme"; a França i Bèlgica, "Art Nouveau"; als països anglosaxons "Modern Style"; a Àustria, "Sezessionstil"; a Alemanya, "Jugendstil"; i a Itàlia, "Liberty o Floreale". A la resta d'Espanya, "Modernisme".

Tots aquests moviments són paral·lels, però no iguals. Tampoc no són estils unitaris, sinó que cadascun inclou diverses tendències, en particular el català. Aquest és, entre tots, el més variat i de més llarga durada: entre el 1888 i el 1906, amb un pròleg el 1882 i un llarg epíleg fins a la mort de Gaudí, el 1926.

El Modernismo

El Modernismo es un movimiento cultural que tuvo lugar en Occidente a fines del siglo XIX y principios del XX. La palabra significa "gusto por lo que es moderno", y ya fue utilizado en su tiempo en el sentido de "la voluntad de romper con el pasado e ir en busca de ideas y formas nuevas". Designó determinadas tendencias renovadoras de la literatura, el teatro, la arquitectura, las bellas artes, la decoración, los muebles e incluso la religión.

Aquí nos interesa el Modernismo en la arquitectura y en las artes industriales (diseño). Cabe decir, primero, que según los países recibió nombres especiales. En Catalunya (más el País Valenciano y Mallorca), "Modernismo"; en Francia y Bélgica, "Art Nouveau"; en los países anglosajones, "Modern Style"; en Austria, "Sezessionstil"; en Alemania , "Jugendstil"; y en Italia "Liberty o Floreale". En el resto de España, "Modernismo".

Todos estos movimientos son paralelos, pero no iguales. Tampoco son estilos unitarios, sino que cada uno incluye diversas tendencias, en particular el catalán. Este es, de todos, el más variado y de más larga duración: entre 1888 y 1906, con un prólogo en 1882 y un prolongado epílogo hasta la muerte de Gaudí, en 1926.

Projecte per al Saló de Té Cronston, de Charles R. Mackintosh, fet a l'aquarel·la.
Proyecto para el Salón de Té Cronston, de Charles R. Mackintosh, hecho en acuarela.

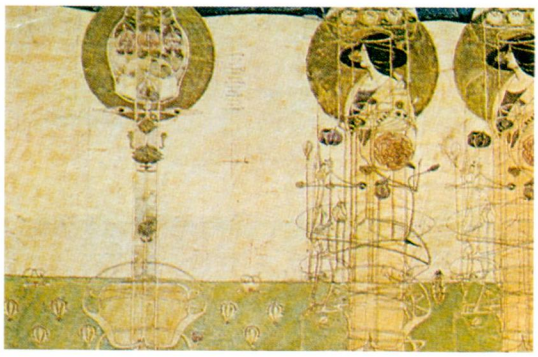

Auditòrium (1896 -89) de Louis H. Sullivan, a Chicago, on s'observa el ric decorat "Art Nouveau" d'aquest arquitecte nord-americà.
Auditórium (1896 -89) de Louis H. Sullivan, en Chicago, donde se observa el rico decorado "Art Nouveau" de este arquitecto norteamericano.

Estudi fotogràfic Elvira (1896-98 destruït), del berlinès August Endell, a Munic.
Estudio fotográfico Elvira (1896-98 destruido), del berlinés August Endell, en Munich.

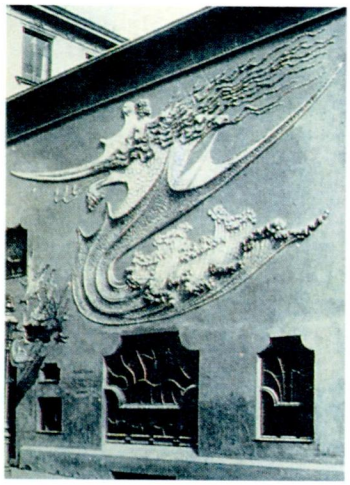

Palau de la Música Catalana de Barcelona (1905-1908), de Lluís Domènech i Montaner.

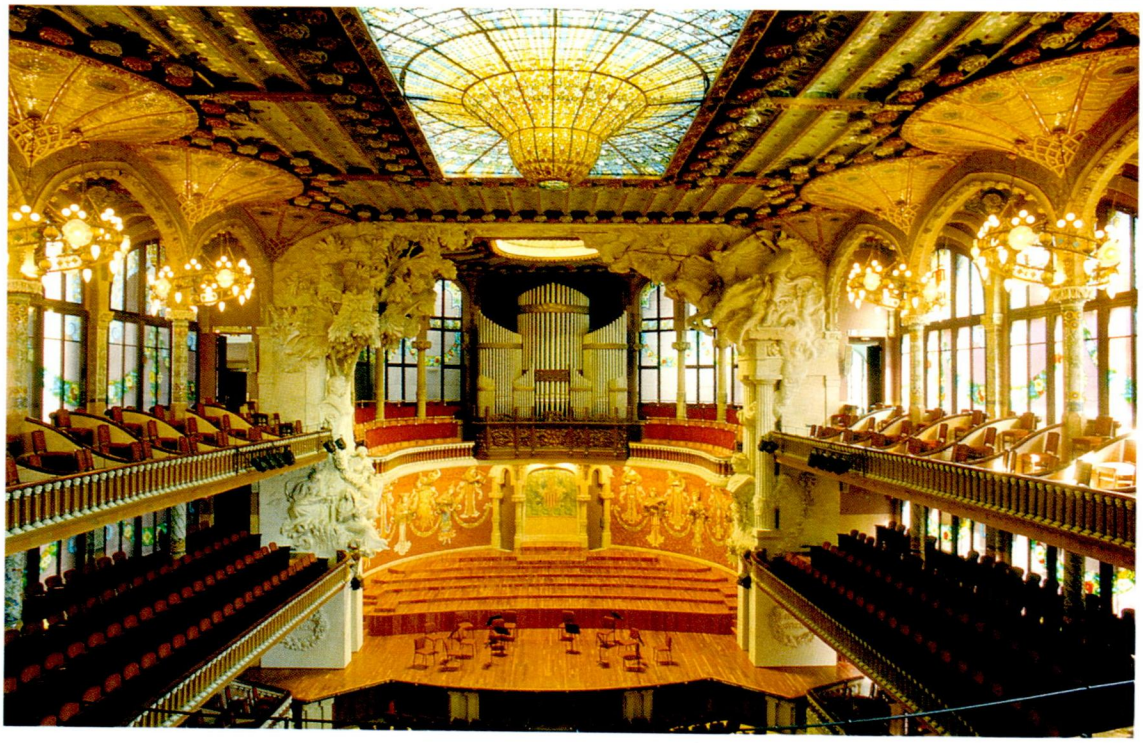

Retrat d'Ibsen, per Edward Munch.
Ibsen va fer furor a tot Europa amb els seus drames de gran intensitat i sinceritat sobre temes humans i socials.
Retrato de Ibsen, por Edward Munch. Ibsen hizo furor en toda Europa con sus dramas de gran intensidad y sinceridad sobre temas humanos y sociales.

L'ambient del Modernisme

En el segle XIX es va estendre l'optimista creença que la ciència i el progrés tècnic podrien solucionar definitivament els problemes econòmics, socials, morals i espirituals de la humanitat. Però, en comprovar que això no era així, que la ciència no donava una imatge coherent de l'univers ni de l'home i que la tècnica no aportava solucions, sinó de vegades catàstrofes, es va produir una crisi de gran profunditat que va marcar el final de segle en tots els àmbits. Les classes desposseïdes varen adoptar ideologies revolucionàries, com l'anarquisme; la recerca de riquesa material va ser compensada per un desig de vida senzilla; la natura va reclamar els seus drets contra l'artifici; la bellesa va fer-se necessària en un món enlletgit per les noves tècniques; la vitalitat i l'aventura van desplaçar l'excés d'ordre i disciplina: l'irracionalisme defensava la intuïció contra la raó; la subjectivitat va primar sobre l'objectivitat; la religió va ser recer de molts; la gran tradició del pensament occidental va ser en part abandonada en favor de les doctrines orientals. La reacció de les darreries de segle va ser tan exagerada com l'optimisme del segle XIX.

El Modernisme va covar-se en aquest ambient. El Modernisme va contra l'academicisme, la manca d'imaginació i la mentalitat anquilosada; contra la carrincloneria provinciana; contra l'esperit assenyat i mesquí. Busca la novetat, l'originalitat, el geni, la joventut, la passió, l'autenticitat, la força, el retorn als orígens; vol trencar amb la separació de les arts i unir-les a l'harmonia de les noves construccions.

La complexitat i la riquesa d'obres del Modernisme barceloní i català s'expliquen amb l'enriquiment resultat de la industrialització i de l'enardiment nacionalista. El Modernisme va ser un moviment en el qual va participar gairebé tothom: els burgesos, els menestrals, la classe mitjana, els artistes i els intel·lectuals.

El ambiente del Modernismo

En el s. XIX se extendió la optimista creencia de que la ciencia y el progreso técnico podían solucionar definitivamente los problemas económicos, sociales, morales y espirituales de la humanidad. Pero, al comprobarse que no era así, que la ciencia no daba una imagen coherente del universo y del hombre y que la técnica no aportaba soluciones, sino a veces catástrofes, se produjo una crisis de gran profundidad que marcó el final de siglo en todas los ámbitos. Las clases desposeídas adoptaron ideologías revolucionarias, como el anarquismo; la búsqueda de riqueza material fue compensada por el deseo de una vida sencilla; la naturaleza reclamó sus derechos contra el artificio; la belleza se hizo necesaria en un mundo deslumbrado por las nuevas técnicas; la vitalidad y la aventura desplazaron el exceso de orden y disciplina; el irracionalismo defendía la intuición contra la razón; la subjetividad primó sobre la objetividad; la religión volvió a servir de protección a muchos; la gran tradición del pensamiento occidental fue en parte abandonada en favor de las doctrinas orientales. La reacción de fin de siglo fue tan exagerada como el optimismo del siglo XIX.

El Modernismo se gestó en este ambiente. El Modernismo está contra el academicismo, la falta de imaginación y la mentalidad anquilosada, contra la ramplonería provinciana, contra el espíritu prudente y mezquino. Busca la novedad, la originalidad, el genio, la juventud, la pasión, la autenticidad, la fuerza, el retorno a los orígenes; quiere romper con la separación de las artes y unirlas en la harmonía de las nuevas construcciones.

La complejidad y la riqueza de obras del Modernismo barcelonés y catalán se explican por el enriquecimiento debido a la industrialización y por la excitación nacionalista. El Modernismo fue un movimiento en el que participa prácticamente todo el mundo: la burguesía, los artesanos, la clase media, los artistas y los intelectuales.

Van Gogh, autoretrat. Aquest artista ja no volia copsar les il·lusions òptiques, com els impressionistes, sinó expressar el seu món interior, la seva subjectivitat.
Van Gogh, autorretrato. Este artista no quería captar las ilusiones ópticas, como los impresionistas, sino expresar su mundo interior, su subjetividad.

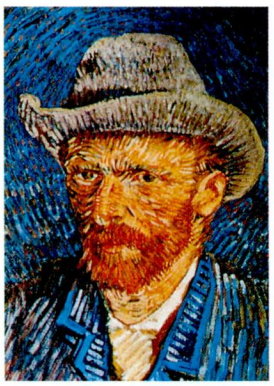

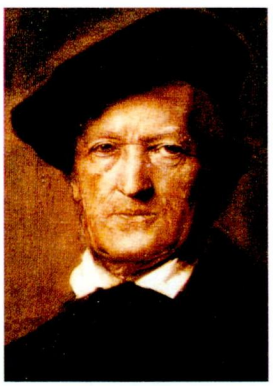

L'escriptor i moralista rus comte Lleó Tolstoi va sentir la necessitat de patir amb els pobres mugics l'humilitat evangèlica, i va abandonar-ho tot.
El escritor y moralista ruso conde León Tolstoi sintió la necesidad de sufrir con los pobres mugics la humildad evangélica, y lo abandonó todo.

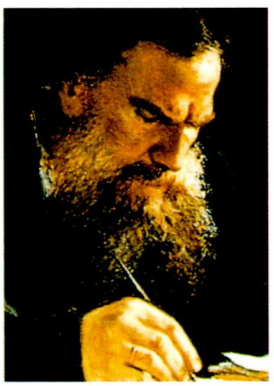

Les òperes de Wagner, com espectacle de l'"Art Total", amb teatre, música, cant, ballet i pintura van entusiasmar molts modernistes, especialment catalans, inclosos els arquitectes.
Las óperas de Wagner, como espectáculos del "Arte Total", con teatro, música, canto, ballet y pintura entusiasmaron a muchos modernistas, especialmente catalanes, incluidos los arquitectos.

Ramón Casas, Miguel Utrillo i Santiago Rusiñol, dibuix de Ramon Casas. Rusiñol va ser el gran promotor del modernisme a la taverna "Els Quatre Gats", el Cau Ferrat, les Festes Modernistes de Sitges i la vida bohèmia en alguns dels seus escrits i pintures.
Ramón Casas, Miguel Utrillo y Santiago Rusiñol, dibujo de Ramón Casas. Rusiñol fue el gran promotor del modernismo en la taberna "Els Quatre Gats", "el Cau Ferrat", las Fiestas Modernistas de Sitges y la vida bohemia en algunos de sus escritos y pinturas.

Bomba del Liceu, Santiago Salvador va llançar, el 7 d'octubre de 1893, dues bombes al Liceu de Barcelona, com a protesta per la situació insuportable de les classes treballadores. Varen morir 20 persones.
Bomba del Liceo, Santiago Salvador lanzó, el 7 de octubre de 1893, dos bombas en el Liceo de Barcelona, como protesta por la situación insoportable de las clases trabajadoras. Murieron 20 personas.

"Dona amb bicicleta", cartell d'Alexandre de Riquer. Els esports, l'alpinisme, els banys de mar, els viatges es posaren de moda com a aproximació a la natura.
"Dona amb bicicleta" (Mujer con bicicleta), cartel de Alexandre de Riquer. Los deportes, el alpinismo, los baños de mar, los viajes se pusieron de moda como aproximación a la naturaleza.

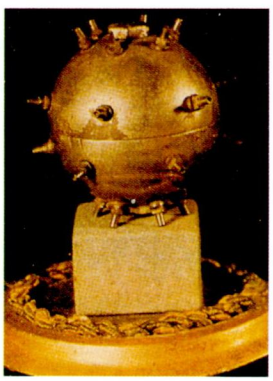

"Ja que visc, vull que la vida sigui tan exuberant, tan luxuriant, tan tropical com sigui possible dins de mi i fora de mi", va escriure el filòsof alemany Nietzsche.
"Ya que vivo, quiero que la vida sea tan exuberante, tan lujuriante, tan tropical como sea posible dentro y fuera de mí", escribió el filósofo alemán Nietzsche.

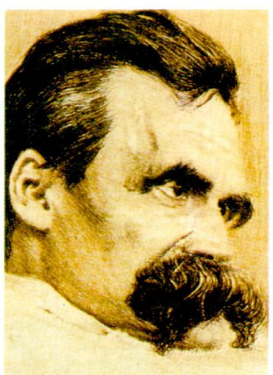

Les arrels del Nou Art

En la segona part del segle XIX varen aparèixer alguns moviments i artistes individuals que van influir profundament en el naixement del Modernisme i sobretot en un dels seus trets principals: la recuperació dels vells oficis. Comuna a tots és la revaloració romàntica de l'esperit medieval, amb els seus gremis d'artesans; la tendència a l'espiritualisme; el rebuig de la industrialització, i la preferència per al decorativisme. Cadascun té, a més, els seus trets particulars.

El primer moviment va ser el pre-rafaelisme, sorgit a Anglaterra el 1848, de caràcter pictòric. Influí en totes les arts; defensà l'art sincer i l'amor a la natura, amb una preocupació social. "Arts and Crafts" era una societat creada a Londres el 1888, amb el propòsit de perfeccionar i renovar les artesanies. Al final del s. XIX, el Simbolisme, de caràcter pictòric, defensava la intuïció davant la raó, l'espiritualisme contra el materialisme i l'imperi de la ciència, i estava contra l'academicisme, el realisme i l'impressionisme.

William Morris (1834-1896), d'ideologia socialista, va crear empreses comercials per a la renovació del disseny i un complex artesanal per fer vitralls, mobles, papers pintats, teixits i llibres de tirada reduïda. John Ruskin (1819-1900) era un escriptor i polític anglès, de gran activitat en la reforma social, moral i estètica. Eugène Viollet-le-Duc (1814-1879), arquitecte francès, es va dedicar a la reconstrucció d'edificis medievals i, tanmateix, defensà la utilització del ferro en la construcció; els seus escrits sobre l'arquitectura medieval varen exercir una enorme influència.

Malgrat la passió per l'època medieval, per l'esperit ociós o místic, pel decadentisme i pel rebuig de la tècnica, en el Modernisme, com diu Cirici Pellicer, "no varen mancar les visions progressistes, especialment a Anglaterra i Àustria, on es pensava ja a aproximar-se a la indústria i, amb ella, a les formes modernes de producció". A Catalunya trobem, per exemple, la preocupació pels obrers, en la Colònia Güell, amb cases i centres d'esbarjo, realitzats pels arquitectes Berenguer i Rubió, amb el concurs de Gaudí, l'ús del ferro en l'estructura d'edificis i la tendència a la utilització d'elements fabricats en sèrie que caracteritzen les obres de Domènech i Montaner.

Las raíces del Nuevo Arte

En la segunda mitad del siglo XIX surgieron algunos movimientos y artistas individuales que influyeron profundamente en el nacimiento del Modernismo y sobre todo en uno de sus aspectos principales: la recuperación de los viejos oficios. Común a todos es la revalorización romántica del espíritu medieval, con sus gremios de artesanos, la tendencia al espiritualismo, el rechazo de la industrialización y el gusto por el decorativismo. Cada uno tiene, además, sus derechos particulares.

El primer movimiento fue el prerrafaelismo, surgido en Inglaterra en 1848, de carácter pictórico. Influyó en todas las artes: defendió el arte sincero y el amor a la naturaleza, con preocupación social. "Arts and Grafts" era una sociedad creada en Londres en 1888 con el propósito de perfeccionar y renovar las artesanías. Al final del s. XIX, el Simbolismo, de carácter pictórico, defendió la intuición ante la razón, el espiritualismo contra el materialismo y el imperio de la ciencia, y estaba contra el academicismo, el realismo y el impresionismo.

William Morris (1864-1896), de ideología socialista, creó empresas comerciales para la renovación del diseño y un complejo artesanal para hacer vidrieras, muebles, papeles pintados, tejidos y libros de tirada reducida. John Ruskin (1819 - 1900) fue un escritor y político inglés, de gran actividad en la reforma social, moral y estética. Eugène Viollet-le-Duc (1814 - 1879), arquitecto francés, se dedicó a la reconstrucción de edificios medievales y, al mismo tiempo, defendió la utilización del hierro en la construcción; sus escritos sobre arquitectura medieval ejercieron una gran influencia.

A pesar de la pasión por la época medieval, por el espíritu ocioso o místico, por la decadencia y por el rechazo de la técnica, en el Modernismo, como subraya Cirici Pellicer, "no faltaron las visiones progresistas, especialmente en Inglaterra y Austria, donde se pensaba ya en aproximarse a la industria y, con ella, a las formas modernas de producción". En Catalunya encontramos, por ejemplo, la preocupación por los obreros, en la Colònia Güell, con casas y centros de ocio, realizados por los arquitectos Berenguer y Rubió, con el concurso de Gaudí, el uso del hierro en la estructura de los edificios y la tendencia a la utilización de elementos fabricados en serie que caracterizan las obras de Domènech i Montaner.

Projecte de la cripta de la Colònia Güell, d'Antoni Gaudí. El seu primitivisme s'inspira en la doctrina de Ruskin.
Proyecto de la cripta de la Colònia Güell, de Antoni Gaudí. Su primitivismo se inspira en la doctrina de Ruskin.

"Isolde", dibuix de l'anglès Aubrey Bearsdley, inspirat en el pre-rafaelitisme.
"Isolde", dibujo del inglés Aubrey Bearsdley, inspirado en el pre-rafaelismo.

Retrat de John Ruskin
Retrato de John Ruskin.

Paper de paret dissenyat per William Morris.
Papel de pared diseñado por William Morris.

"Les veus del mal", del pintor simbolista francès Georges de Feure.
"Las voces del mal", del pintor simbolista francés Georges de Feure.

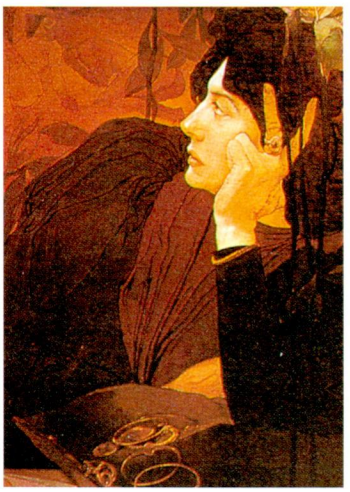

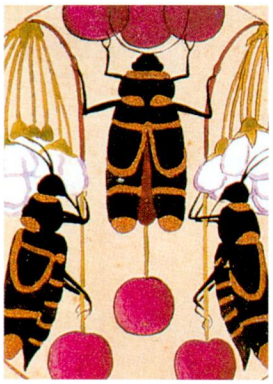

Aquarel·la del francès Émille Gallé (1846-1904). El taller d'aquest va ser el centre més important de l'Art Nouveau en arts decoratives i treball del vidre.
Acuarela del francés Émille Gallé (1846 - 1904). Su taller fue el centro más importante del Art Nouveau en artes decorativas y trabajo del vidrio.

Projecte d'Eugène Viollet-le Duc. Vegi's la seva utilització del ferro en la construcció.
Proyecto de Eugène Viollet-le-Duc. Ver su utilización del hierro en la construcción.

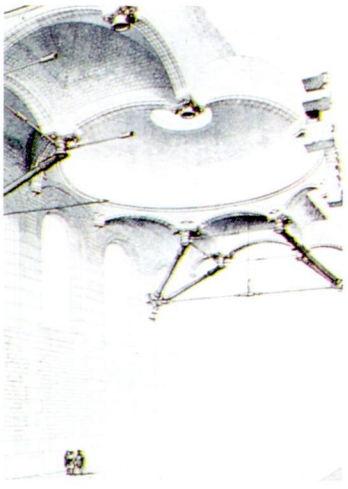

Vestíbul d'una casa de l'Eixample, amb decoració vegetal, c. París 102.
Vestíbulo de una casa del Eixample con decoración vegetal, c. París 102.

L'Arquitectura del Segle XIX

L'estil predominant al segle XIX arreu d'Europa era l'historicisme, és a dir, que es feien edificis segons els estils antics, com el romànic i sobretot el gòtic, posats de moda pels romàntics i pels nous nacionalismes anomenats neoclàssic, neoromànic, neogòtic, etc. Un historiador va dir que en el segle XIX es va fer més arquitectura gòtica que des del segle XII al XV. Així, en aquell segle tan orgullós del progrés, els grans edificis eren anacrònics, fora del seu temps.

Més encara, els arquitectes acostumaven a combinar diversos estils en una sola obra: l'egipci, el romànic, el gòtic, el moresc, el clàssic de tradició greco-romana, en una estranya combinació de poca originalitat anomenada eclecticisme. Tant l'historicisme (un sol estil) com l'eclecticisme historicista (barreja d'estils), que a Catalunya varen introduir-se amb retard respecte a Europa, van perdurar en l'època modernista. De fet, allò que permet decidir si una obra és o no modernista no és tant que ja no sigui historicista o eclèctica com que presenti els trets del nou estil que després definirem. Cal tenir en compte que Lluís Domènech i Montaner i Josep Puig i Cadafalch, per exemple, van ser grans especialistes en estils medievals.

Universitat de Barcelona (1863 - 1872) d'Elies Rogent, d'estil neoromànic, amb Paranimf d'estil mudèjar i bizantí. Va ser el primer edifici neomedieval del país.

Universidad de Barcelona (1863 - 1872) de Elies Rogent, de estilo neorrománico, con Paraninfo de estilo mudéjar y bizantino. Fue el primer edificio neomedieval del país.

També l'arquitectura popular, feta per mestres d'obres o pels mateixos petits propietaris, era eclèctica, i Santiago Rusiñol va satiritzar-la en el divertit artifici "Las torres de recreo", de 1889: "No puede precisarse a qué orden de arquitectura pertenece la torre proyectada, pero se advierte en ella, desde luego, alguna reminiscencia neoclásica, en curiosa combinación con el estilo suizo, presentando el todo un conjunto que recuerda en algún detalle el Partenón visto muy lejos, con tendencias al florido Renacimiento".

La Arquitectura del Siglo XIX

El estilo predominante del siglo XIX en el resto de Europa era el historicismo, es decir, se hacían edificios según los estilos antiguos, como el románico y sobre todo el gótico, puestos de moda por los románticos y por los nuevos nacionalismos denominados neoclásico, neorrománico, neogótico, etc. Un historiador dijo que en el siglo XIX se hizo más arquitectura gótica que desde el siglo XII al XV. Así, en aquel siglo tan orgulloso del progreso, los grandes edificios eran anacrónicos, fuera de su tiempo.

Más aún, los arquitectos acostumbraban a mezclar diversos estilos en una sola obra: el egipcio, el románico, el gótico, el morisco, el clásico de tradición greco-romana, en una extraña combinación de poca originalidad, denominada eclecticismo. Tanto el historicismo (un solo estilo) como el eclecticismo historicista (mezcla de estilos), introducido en Catalunya con retraso con respecto a Europa, perduraron en la época modernista. De hecho, aquello que permite determinar si una obra es o no modernista, no es tanto que ya no sea historicista o ecléctica sino que presente los fundamentos del nuevo estilo que después definiremos. Hay que tener en cuenta que Luis Domènech i Montaner y Josep Puig i Cadafalch, por ejemplo, fueron grandes especialistas en estilos medievales.

También la arquitectura popular realizada por maestros de obras o por los mismos pequeños propietarios, era ecléctica, y Santiago Rusiñol la satirizó en el divertido artículo "Las torres de recreo", de 1889: "No puede precisarse a qué orden de arquitectura pertenece la torre proyectada, pero se advierte en ella, desde luego, alguna reminiscencia neoclásica, en curiosa combinación con el estilo suizo, presentando el todo un conjunto que recuerda en algún detalle el Partenón visto muy de lejos, con tendencia al florido Renacimiento.

Plaça de toros Les Arenes (1900), a la Gran Via de les Corts Catalanes 385, obra neoàrab d'August Font i Carreras.

Plaça de toros Les Arenes (1900), en la Gran Via de les Corts Catalanes 385, obra neoárabe de August Font i Carreras.

El Borsi (1883), de Tiberi Sabater, a la placeta de la Verònica, és un bon exemple d'edifici eclèctic a partir d'estils classicistes.

El Borsi (1883), de Tiberi Sabater, en la plazoleta de la Verónica, es un buen ejemplo de edificio ecléctico a partir de estilos clasicistas.

Palau Casades, al c. Mallorca 283 d'Antoni Serra i Pujol, d'estil eclèctic, amb pati pompeià. És la seu del Col·legi d'Advocats.

Palacio Casades, en la c. Mallorca 283, de Antoni Serra i Pujol, de estilo ecléctico, con patio pompeyano. Es la sede del Colegio de Abogados.

Casa de veïns a La Rambla, cantonada amb el c. Carme, típica de l'època romàntica barcelonina, on es combinen eclècticament els pilars jònics i els "putti" de la terra cuita.

Casa de vecinos en La Rambla, esquina con la c. Carme, típica de la época romántica barcelonesa, donde se combinan eclécticamente los pilares jónicos y los "putti" de barro cocido.

Cases del passatge Permanyer (1864), típiques de l'eclecticisme, que formen un bonic conjunt. En una hi va viure el poeta, músic i dibuixant, Apel·les Mestres.

Casas del pasaje Permanyer (1864), típicas del eclecticismo, que forman un bonito conjunto. En una de ellas vivió el poeta, músico y dibujante Apel·les Mestres.

El pre-Modernisme arquitectònic.

La recerca d'un estil nou, adequat a l'època, va ser una preocupació entre molts artistes, arquitectes i enginyers occidentals des de mitjan segle XIX. A Barcelona, el jove Lluís Domènech i Montaner va publicar un decisiu article titulat "En busca de una arquitectura racional" (La Renaixensa 1878), on demana una arquitectura alhora "moderna" i "nacional", malgrat la contradicció d'aquests termes, ja que llavors "modern" significava internacional.

Amb anterioritat, el 1874, el mateix Domènech i Josep Vilaseca varen projectar un edifici per a l'Eixample (que no es va construir), molt renovador, el qual, sense ser encara modernista, ja trencava amb l'eclecticisme i, cosa més interessant encara, utilitzava el ferro com a element arquitectònic i proposava la utilització de materials prefabricats.

Es considera, però, que és entre 1880 i 1885 quan apareixen les primeres alternatives de l'eclecticisme sense personalitat, a càrrec dels arquitectes esmentats, Lluís Domènech i Montaner i Josep Vilaseca, i d'altres com Joan Martorell, Josep Domènech i Estapà i Antoni Gaudí, amb uns edificis que presenten elements alternatius. Per exemple, els relleus de terracota de les façanes ja no intenten imitar la pedra, segons era propi del neoclassicisme, i els edificis tenen personalitat pròpia, siguin o no modernistes.

Inicis del Modernisme.

Les dues obres que marquen el naixement del nou estil a Catalunya i a Europa (encara que sense acabar de definir-lo), són l'Editorial Montaner i Simón, de Domènech i Montaner, que presenta, com a trets moderns i progressistes, la utilització del ferro i la combinació de vidre, maó i relleus d'influència mudéjar, i la casa Vicens, de Gaudí, que encara és més renovadora, malgrat les ressonàncies hispano-àrabs: presenta riquesa ornamental, subjectivisme líric, exaltació de pintura, escultura i arts aplicades, nova concepció de l'espai i tractament escultòric de l'edifici, amb solucions d'absoluta llibertat creativa.

Església de les Saleses (1882 - 1885), Passeig de Sant Joan 92, obra de Joan Martorell. Tot i que és encara neogòtica, ja anuncia caràcters modernistes. De fet, alguns consideren modernista a Martorell.

Iglesia de las Saleses (1882 - 1885), Passeig de Sant Joan, 92, obra de Joan Martorell. A pesar de que es aún neogótica, ya anuncia caracteres modernistas. De hecho, algunos consideran modernista a Martorell.

El pre-Modernismo arquitectónico.

La investigación de un nuevo estilo, adecuado a la época, fue una preocupación entre muchos artistas, arquitectos e ingenieros occidentales desde mediados del siglo XIX. En Barcelona, el joven Lluís Domènech i Montaner publicó un decisivo artículo titulado "En busca de una arquitectura nacional" (La Renaixença 1878), donde se pedía una arquitectura a la vez "moderna y nacional", a pesar de la contradicción de estos dos términos, ya que entonces "moderno" significaba internacional.

Con anterioridad, en 1874, el mismo Domènech y Josep Vilaseca proyectaron un edificio para el Eixample (que no se construyó), muy renovador, el cual, sin ser todavía modernista, ya rompía con el eclecticismo y, una cosa más interesante aún, utilizaba el hierro como un elemento arquitectónico y proponía el empleo de materiales prefabricados.

Se considera, sin embargo, que fue entre 1880 y 1885 cuando aparecen las primeras alternativas del eclecticismo sin personalidad, a cargo de los arquitectos ya referidos, Lluís Domènech i Montaner y Josep Vilaseca, y a otros como Joan Martorell, Josep Domènech i Estapà y Antoni Gaudí, con unos edificios que presentan elementos alternativos. Por ejemplo, los relieves de terracota de las fachadas ya no intentan imitar la piedra, según era propio del neoclasicismo, y los edificios tienen personalidad propia, sean o no modernistas.

Inicios del Modernismo.

Las dos obras que marcan el nacimiento del nuevo estilo en Catalunya y en Europa (aunque sin terminar de definirlo), son la Editorial Montaner i Simón, de Domènech i Montaner, que presenta como elementos modernos y progresistas, la utilización del hierro y la combinación del vidrio, ladrillo y relieves de influencia mudéjar, y la casa Vicens, de Gaudí, que aún es más renovadora, a pesar de las resonancias hispanoárabes: presenta riqueza ornamental, subjetivismo lírico, exaltación de pintura, escultura y artes aplicadas, nueva concepción del espacio y tratamiento escultórico del edificio, con soluciones de absoluta libertad creativa.

Acadèmia d'Art i Ciències, La Rambla 115, de Josep Domènech i Estapà. Aquesta obra és tinguda com la primera renovadora d'aquest arquitecte.
Academia de Arte y Ciencias, La Rambla 115, de Josep Domènech i Estapà. Esta obra es reconocida como la primera renovadora de este arquitecto.

Indústries d'Art de Francesc Vidal (1884), c. Bailèn, de Josep Vilaseca. L'arquitecte hi adopta una expressió més lliure i autèntica que en anteriors edificis eclèctics.
Industrias de Arte de Francesc Vidal (1884), c. Bailèn 60, de Josep Vilaseca. El arquitecto adoptó una expresión más libre y auténtica que en anteriores edificios eclécticos.

Editorial Montaner i Simón (1881 - 1886), actual seu de la Fundació Tàpies, c. Aragó 255.
Editorial Montaner i Simón (1881 - 1886), actual sede de la Fundació Tàpies, c. Aragó 255.

La casa Vicens (1883-1885), c. Carolines 18 -21, en el barri de Gràcia. Com l'anterior, s'inspira en el mudèjar, però amb un plantejament completament original.
La casa Vicens (1883-1885), c. Carolines 18 - 21, en el barrio de Gràcia. Como en la anterior se inspira en el mudéjar, pero con un planteamiento completamente original.

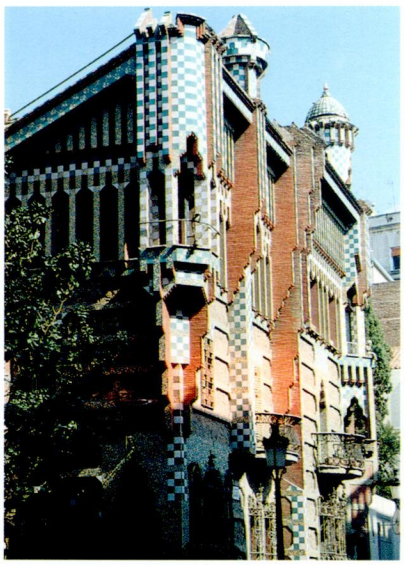

Casa Bruno Cuadros (1891 - 1896), La Rambla 82, també de Josep Vilaseca. Es tracta d'un edifici de volum goticista i formes egípcies, amb ornamentació oriental —per tant eclèctica— però de resultats molt notables.
Casa Bruno Cuadros (1891 - 1896), La Rambla 82, también de Josep Vilaseca. Se trata de un edificio de volumen goticista y formas egipcias, con ornamentación oriental —por tanto ecléctica— pero de resultados muy notables.

L'estil modernista.

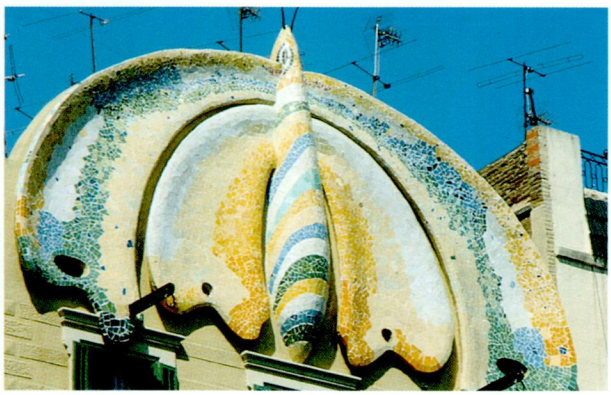

L'ús de motius animals. Façana d'una casa del c. Llansà 20.
El uso de motivos animales. Fachada de una casa de la c. Llansà 20.

Les característiques principals que permeten reconèixer l'estil modernista són: el predomini de la corba (la línia de Déu) sobre la recta (la línea dels homes), les formes de "cop de fuet" (el dibuix que fa la cordeta d'un fuet), l'asimetria, el dinamisme de les formes, l'esteticisme refinat, la riquesa i el detallisme de la decoració, l'ús freqüent dels motius vegetals i naturals (ona, escuma, os, remolí, fum, núvol), i les figures de dona (com a núvia, esposa, mare o ideal).

Hi apareixen amb freqüència els motius inspirats en l'anomenada espontaneïtat del poble, com les llegendes i cançons populars. El gust per les artesanies respon al mateix desig de retrobar la sinceritat popular, i també la representació de banderes i escuts nacionals, en ple entusiasme nacionalista.

Els edificis acostumen a utilitzar materials únics o combinats: la pedra, el marbre, el maó vist, la ceràmica, la ceràmica vidriada, l'esgrafiat, el mosaic, la fusta, etc. Amb freqüència els materials són acolorits, per exemple amb diferents fustes de colors naturals. Les formes de portes i finestres difereixen de les dels altres estils. Allò més significatiu, però, és l'expressió de la subjectivitat de l'artista en lloc de l'academicisme formalitzat i inexpressiu.

L'arquitectura s'entén com a construcció que inclou totes les arts plàstiques i, per tant, abunden les escultures a la façana i als interiors, així com els mosaics murals i, de vegades, les pintures. La recuperació i renovació de les velles arts aplicades, com la ceràmica, el ferro o el vitrall, i artesanals com els de l'ofici de paleta, fa que els edificis resultin molt elaborats en tots els detalls: ferros dels balcons, mosaics dels terres, parets i, fins i tot, sostres; vitralls a l'exterior i a l'interior; marbres, ferros i ceràmiques a les llars de foc. És també característica la varietat de formes; un bon exemple són les baranes dels balcons, diferents a cada casa de l'Eixample.

El estilo modernista.

Las características principales que permiten reconocer el estilo modernista son: el predominio de la curva (la línea de Dios) sobre la recta (la línea de los hombres), las formas de "cop de fuet" (el dibujo que hace la cuerdecita de un fuet), la asimetría, el dinamismo de las formas, el esteticismo refinado, la riqueza y el detallismo de la decoración, el uso frecuente de los motivos vegetales y naturales (ola, espuma, hueso, remolino, fuego, nube), y las figuras de mujer (como novia, esposa, madre o ideal).

Aparecen con frecuencia los motivos inspirados en la llamada espontaneidad del pueblo, como leyendas y canciones populares. El gusto por las artesanías responden al mismo deseo de encontrar la sinceridad popular. Y también la representación de banderas y escudos nacionales, en pleno entusiasmo nacionalista.

Loa edificios acostumbran a utilizar materiales únicos o combinados: la piedra, el mármol, el ladrillo visto, la cerámica, la cerámica vidriada, el esgrafiado, el mosaico, la madera, etc. Con frecuencia los materiales están coloreados, por ejemplo con diferentes maderas de colores naturales. Las formas de puertas y ventanas difieren de las de otros estilos. Sin embargo, algo más significativo es la expresión de subjetividad del artista en lugar del academicismo formalizado e inexpresivo.

La arquitectura se entiende como una construcción que incluye todas las artes plásticas y, por tanto, abundan las esculturas en la fachada e interiores, así como los mosaicos murales y, a veces, las pinturas. La recuperación y renovación de las viejas artes aplicadas, como la cerámica, el hierro o la vidriera, y artesanales como las del oficio de albañil, hace que los edificios resulten muy elaborados en todos los detalles: hierros de balcones, mosaicos de suelos, paredes e, incluso, techos, vidrieras en el exterior e interior, mármoles, hierros y cerámicas en las chimeneas. Es también característica la variedad de formas; un buen ejemplo son las barandas de los balcones, diferentes en cada casa del Eixample.

L'ús dels motius vegetals. Casa A. Burés, c. Ausiàs March, 46.
El uso de motivos vegetales. Casa A. Burés, c. Ausiàs March, 46.

L'esteticisme refinat. Pavelló de la Rotonda, al Passeig de Sant Gervasi, cantonada amb l' av. del Tibidabo.
El esteticismo refinado. Pabellón de la Rotonda, en el Passeig de Sant Gervasi, esquina av. del Tibidabo.

L'ús de motius naturals. Remolí d'estuc, de Josep M. Jujol. a la planta noble de la Pedrera.
El uso de motivos naturales. Remolino de estuco, de Josep Mª Jujol, en la planta noble de la Pedrera.

Llegendes populars "La dida de l'infant del rei", conte popular representat per Eusebi Arnau en una sèrie de relleus de la planta noble de la casa Lleó Morera, al Passeig de Gràcia 35.
Leyendas populares "La dida de l'infant del rei", cuento popular representado por Eusebi Arnau en una serie de relieves de la planta noble de la casa Lleó Morera, en el Passeig de Gràcia 35.

La línia corba. Estació superior del funicular de Vallvidrera.
La línea curva. Estación superior del funicular de Vallvidrera.

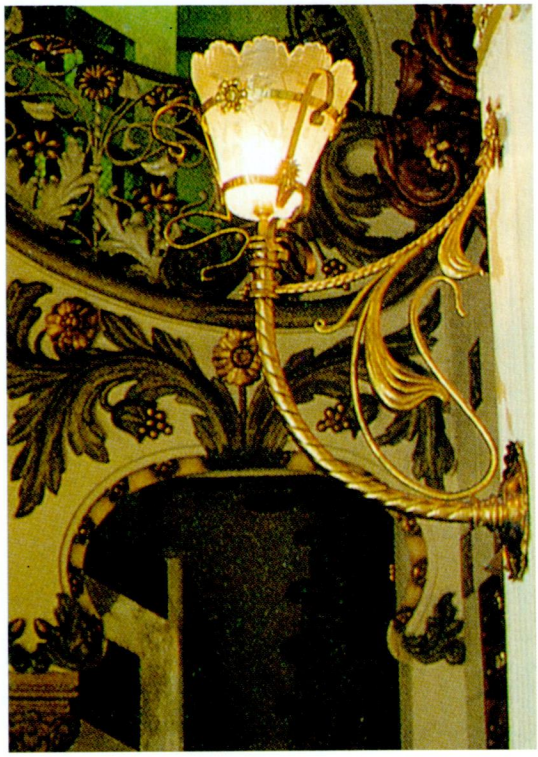

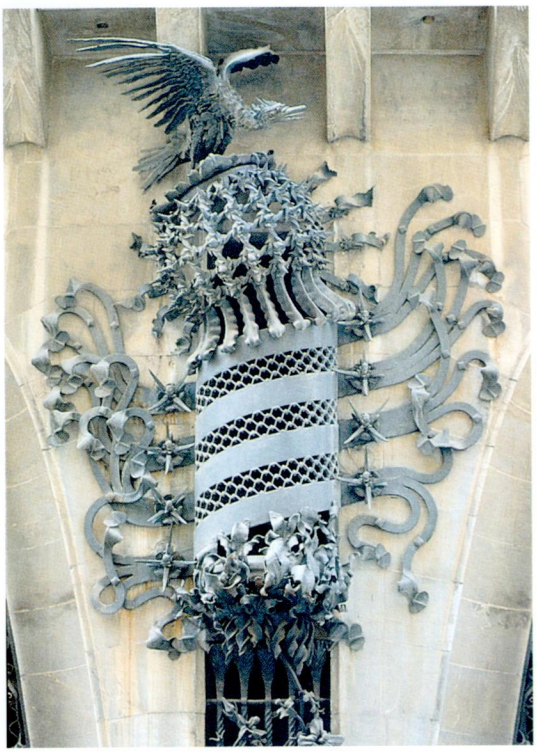

Integració de les arts. Treballs d'artesanies molt elaborades en el vestíbul de la casa del c. París 202.
Integración de las artes. Trabajos de artesanías muy elaboradas en el vestíbulo de la casa de la c. París 202.

Símbols nacionalistes. Escut de Catalunya a la façana del Palau Güell de Gaudí.
Símbolos nacionalistas. Escudo de Catalunya en la fachada del Palau Güell de Gaudí.

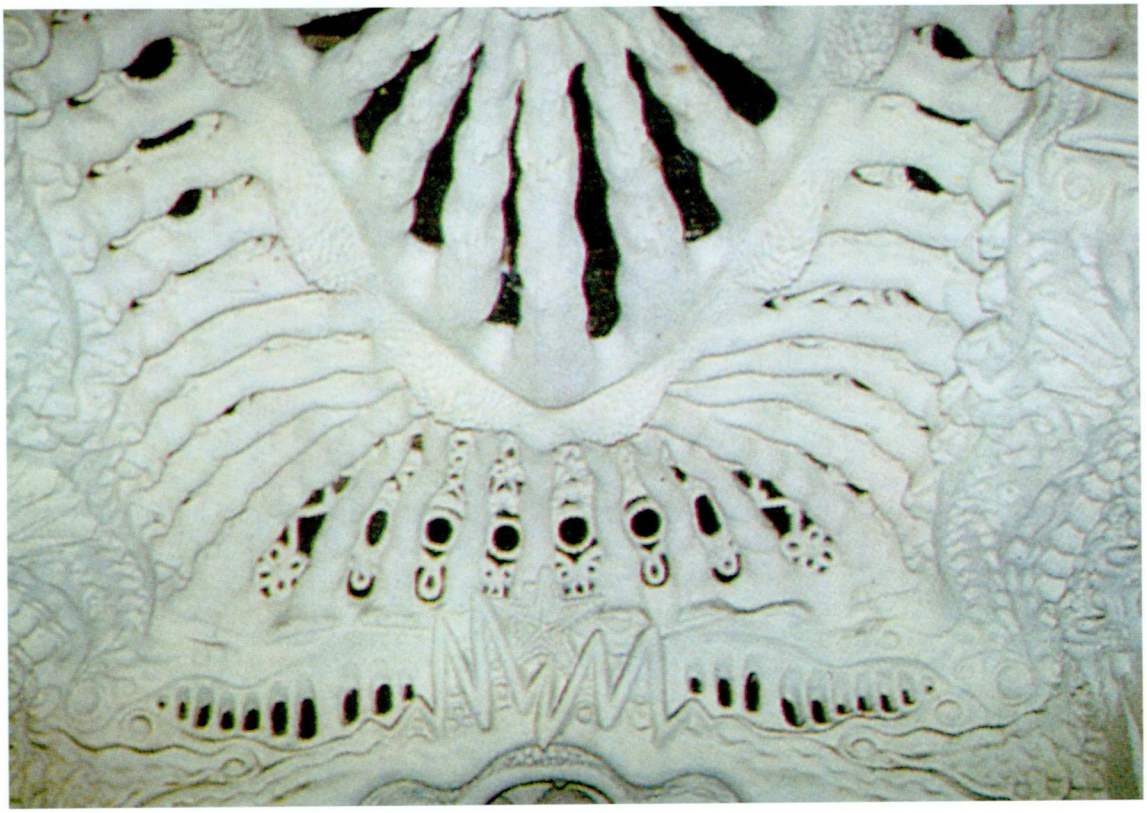

La riquesa i el detallisme en la decoració. Vestíbul de la casa del c. Enric Granados 153 - 155, de Manuel Sayrach.
La riqueza y el detallismo en la decoración. Vestíbulo de la casa de la c. Enric Granados 153 - 155, de Manuel Sayrach.

"El cop de fuet". Barana de balcó, a la casa del c. Còrsega 239.
"El cop de fuet". Baranda de balcón, en la casa de la c. Còrsega 239.

L'asimetria. Porta d'entrada de la casa Comas d'Argemir, a l'av. República Argentina 92, de Josep Vilaseca.
La asimetría. Puerta de entrada de la casa Comas d'Argemir, en la av. República Argentina 92, de Josep Vilaseca.

Lluís Domènech i Montaner.

(Barcelona 1850-1923)

Ja hem assenyalat a "Inicis del Modernisme" que Domènech i Montaner va iniciar aquest estil amb l'edifici Montaner i Simón. Pocs anys després, amb motiu de l'Exposició Universal del 1888, va fer l'Hotel Internacional (en dos mesos, després enderrocat) i el Cafè-Restaurant del Parc, amb els quals inaugurà la plenitud i popularitat del Modernisme.

Impressionant trajectòria professional. Va estudiar Enginyeria, Arquitectura i Ciències Naturals. Cofundador de les revistes "La Jove Catalunya", "La Reinaxença" i "El Poble Català". Catedràtic de projectes de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, de la qual va ser director. Viatges per Europa. Forta activitat política catalanista. President de la Lliga de Catalunya i de la Unió Catalanista. Un dels organitzadors de l'Assemblea que aprovà les Bases de Manresa. President de l'Ateneu de Barcelona. Autor de nombrosos estudis sobre arquitectura.

Amb el sistema que era característic en ell, a base de ferro forjat, maó vist i ceràmica envernissada de colors, va bastir seguidament altres edificis que ja es poden reconèixer pel seu estil particular.

Fa les seves obres més reexides a la primera dècada del segle, les quals el situen entre els més grans arquitectes de l'època arreu del món. L'Hospital de la Santa Creu és una mena de ciutat-jardí, en un solar de gairebé 150.000 m2, amb 48 pavellons independents, per raons higièniques, i connectats mitjançant túnels subterranis. La magna obra, realitzada per Lluís Domènech i Montaner entre 1902 i 1912, va ser acabada pel seu fill Pere Domènech i Roure i inaugurada el 1930. La ceràmica que revesteix alguns exteriors i interiors és d'una notable riquesa de colors.

La casa Lleó Morera, per a la família d'aquest nom, recentment restaurada, de la qual pot visitar-se la planta noble, combina l'arquitectura racional i harmònica amb l'exuberant decoració escultòrica, floral i dels vitralls.

De tots els edificis de Domènech i Montaner, el més innovador, agosarat i sorprenent és el Palau de la Música Catalana, seu de l'Orfeó

Lluís Domènech i Montaner. Carbó de Ramon Casas.
Lluís Domènech i Montaner. Carbón de Ramón Casas.

Lluís Domènech i Montaner.

(Barcelona 1850 - 1923)

Como ya señalamos en "Inicios del Modernismo", Domènech i Montaner inició este estilo con el edificio Montaner i Simón. Pocos años después, con motivo de la Exposición Universal de 1888, construyó el Hotel Internacional (en dos meses, después destruido) y el "Café Restaurante del Parc", con los que inauguró la plenitud y popularidad del Modernismo.

Impresionante trayectoria profesional. Estudió Ingeniería, Arquitectura y Ciencias Naturales. Cofundador de las revistas "La Jove Catalunya", "La Renaixença", y "El Poble Català". Catedrático de proyectos de la Escuela de Arquitectura de Barcelona, de la que fue director. Viajes por Europa. Intensa actividad política catalanista. Presidente de la Lliga de Catalunya y de la Unió Catalanista. Uno de los organizadores de la Asamblea que aprobó las Bases de Manresa. Presidente del Ateneu de Barcelona. Autor de numerosos estudios sobre arquitectura.

Con el sistema que era característico en él, a base de hierro forjado, ladrillo visto y cerámica barnizada de colores, edificó a continuación otros edificios que ya se podían reconocer por su estilo particular.

Realizó sus obras más brillantes en la primera década del siglo, las cuales lo sitúan entre los más grandes arquitectos de la época en todo el mundo. El Hospital de Santa Creu es una especie de ciudad jardín, en un solar de alrededor de 150.000 m2, con 48 pabellones independientes, por razones higiénicas, y conectados por túneles subterráneos. La magna obra realizada por Lluís Domènech i Montaner, entre 1902 y 1912, fue acabada por su hijo Pere Domènech i Roure e inaugurada en 1930. La cerámica que reviste algunos exteriores e interiores es de una notable riqueza de colores.

La casa de Lleó Morera, por la familia de este nombre, recientemente restaurada, de la que puede visitarse la planta noble, combina la arquitectura, racional y armónica con la exuberante decoración escultórica, floral y vidrieras.

Palau Montaner (1885 - 1893). Edifici iniciat per Josep Domènech i Estapà, va ser acabat i ornat per Domènech i Montaner, c. Mallorca 278.
Palau Montaner (1885 - 1893). Edificio iniciado por Josep Domènech i Estapà, fue acabado y ornado por Domènech i Montaner, c. Mallorca 278.

Cafè-Restaurante (1887 - 1888) de l'Exposició Universal. Denominat El Castell dels Tres Dragons. En acabar l'Exposició, Domènech i Montaner hi va instal·lar un taller d'arts decoratives, de gran influència en el Modernisme. Avui és Museu de Zoologia.
Café-Restaurante (1887 - 1888) de la Exposición Universal. Denominado El Castillo de los Tres Dragones (El Castell dels Tres Dragons). Al clausurarse la Exposición, Domènech i Montaner instaló un taller de artes decorativas, de gran influencia en el Modernismo. Hoy es Museo de Zoología.

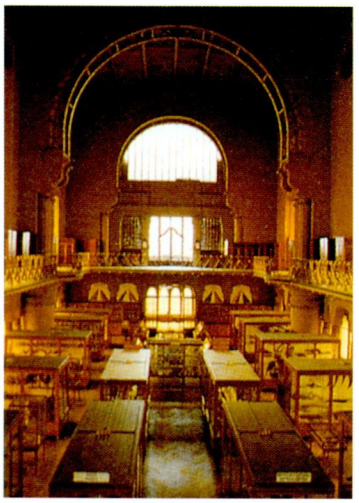

"El Castell dels Tres Dragons". Interior. Construït amb maó i ferro laminat. Els murs llisos exteriors i l'espai unitari interior anuncien l'arquitectura racionalista que triomfarà posteriorment a Europa.
"El Castillo de los Tres Dragones". Interior. Construido con ladrillo y hierro laminado. Los muros lisos exteriores y el espacio unitario interior anuncian la arquitectura racionalista que triunfará posteriormente en Europa.

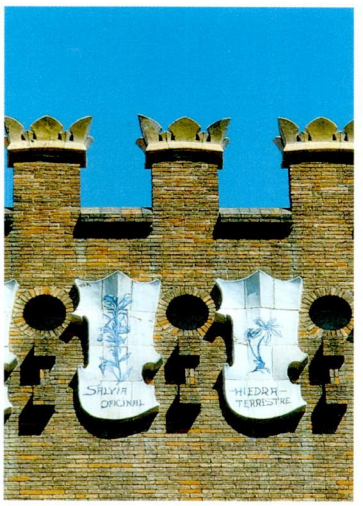

Castell dels Tres Dragons. Medallons de ceràmica de la façana.
Castell dels Tres Dragons. Medallones de cerámica de la fachada.

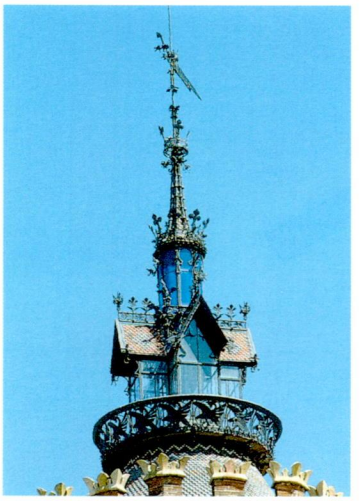

Castell dels Tres Dragons. Minaret de ferro i vidre.
Castell dels Tres Dragons. Minarete de hierro y vidrio.

Casa Thomas. Detall del balcó.
Casa Thomas. Detalle del balcón.

Casa Thomas. Detall dels baixos.
Casa Thomas. Detalle de los bajos.

Casa Thomas (1895 - 98). Bastida a partir de la nova tecnologia del ferro, està admirablement decorada amb motius florals. Va ser ampliada el 1912 per Guàrdia i Vial, c. Mallorca 291 - 293.
Casa Thomas (1895 - 98). Construida a partir de la nueva tecnología del hierro, está admirablemente decorada con motivos florales. Fue ampliada en 1912 por Guàrdia i Vial, c. Mallorca 291 - 293.

Català. Hi triomfa el Modernisme de la Reinaxença, és a dir, l'estil nou més pròpiament català. (Admirable pels murs de maó, els espais continus, la transparència, la grandiositat barroca de la sala d'audicions, la sàvia estructura racional combinada amb la decoració exaltada que al·ludeix a temes artístics, populars i nacionals). Aquesta obra és com la síntesi de la tasca constructiva de Lluís Domènech i Montaner.

Pel que fa a la seva darrera obra, la casa Fuster, destaca el tractament del volum. com a tanca adequada dels amples jardinets del Passeig de Gràcia i inici del carrer Gran de Gràcia, més estret.

De todos los edificios de Domènech i Montaner, el más innovador, audaz y sorprendente es el Palau de la Música Catalana, sede del Orfeó Català. Aquí triunfa el Modernismo de la "Renaixença", es decir, el estilo nuevo más propiamente catalán. (Admirable por los muros de ladrillo, los espacios continuos, la transparencia, la grandiosidad barroca de la sala de audiciones, la sabia estructura racional combinada con la decoración exaltada que alude a temas artísticos, populares y nacionales). Esta obra es como la síntesis del trabajo constructor de Lluís Domènech i Montaner.

En cuanto a su última obra, la casa Fuster, destaca el tratamiento del volumen, como una adecuada reja de los amplios jardines del Passeig de Gràcia y el inicio de la calle Gran de Gràcia, más estrecha.

Palau de la Música Catalana (1905 - 1908). Façana amb el grup escultòric "La canço catalana", de Miquel Blay, c. Amadeu Vives 1
Palau de la Música Catalana (1905 - 1908). Fachada con el grupo escultórico "La canción catalana", de Miquel Blay, c. Amadeu Vives 1

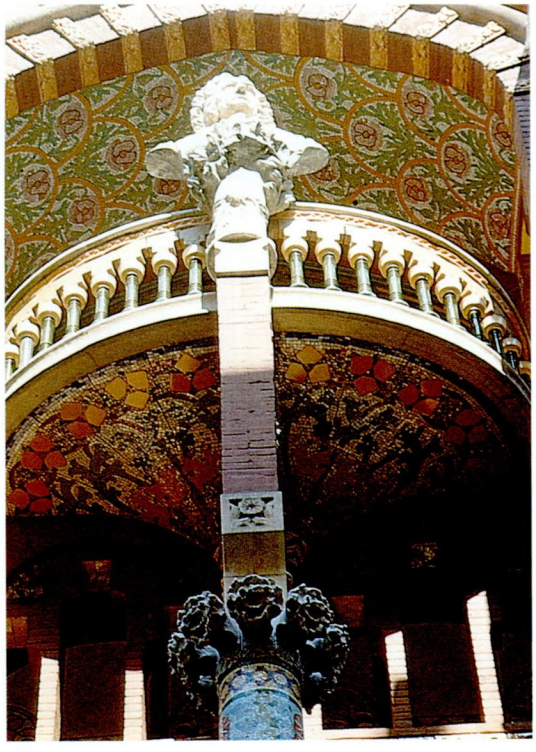

Palau de la Música Catalana. Detall de la façana.
Palau de la Música Catalana. Detalle de la fachada.

Palau de la Música Catalana. Detall de columna i del sostre de l'interior.
Palau de la Música Catalana. Detalle de columna y del techo del interior.

Palau de la Música Catalana. Mosaics de Lluís Bru que representen l'Orfeó Català.
Palau de la Música Catalana. Mosaicos de Lluís Bru que representan el Orfeó Català.

Hospital de Sant Pau (1902 - 1910). Façana. La reixa d'entrada és del mateix Domènech; l'escultura de Pau Gil, promotor de l'Hospital, és d'Eusebi Arnau; part de las escultures són de Pau Gargallo. Av. Sant Antoni Mª Claret 167 -171.
Hospital de Sant Pau (1902 - 1910). Fachada. La reja de entrada es del mismo Domènech; la escultura de Pau Gil, promotor del Hospital, es de Eusebi Arnau; parte de las esculturas son de Pau Gargallo. Av. Sant Antoni Mª Claret 167 -171.

Hospital de Sant Pau. Pavelló.
Hospital de Sant Pau. Pabellón.

Hospital de Sant Pau. Sostre del vestíbul.
Hospital de Sant Pau. Techo del vestíbulo.

Casa Lleó Morera: Figura amb gramòfon, a la façana.
Casa Lleó Morera: Figura con gramófono, en la fachada.

Casa Lleó Morera. Una de les seves millors obres. És admirable per la distribució de portes i finestres. Exuberant decoració. Van ser destruïdes les figures dels balcons inferiors. Passeig de Gràcia 35.
Casa Lleó Morera. Una de sus mejores obras. Es admirable por la distribución de puertas y ventanas. Exuberante decoración. Fueron destruidas las figuras de los balcones inferiores. Passeig de Gràcia 35.

Casa Fuster (1908 - 1910). Feta amb marbre rosat i blanc, destaca pel seu volum singular, amb referències gòtiques i clàssiques. La façana de la part posterior mostra voluntàriament les superfícies despullades. Passeig de Gràcia 132.
Casa Fuster (1908-1910). Construida con mármol rosado y blanco, destaca por su volumen singular, con referencias góticas y clásicas. La fachada de la parte posterior muestra voluntariamente las superficies desnudas. Passeig de Gràcia 132.

Casa Lleó Morera. Galeria amb vitralls de Rigalt, Granell i Cia.
Casa Lleó Morera. Galería con vidrieras de Rigalt Granell i Cia.

Casa Lamadrid (1902). Detall c. Girona 113.
Casa Lamadrid (1902). Detalle c. Girona 113.

Fonda Espanya (1902 - 1903), ara Hotel. Interior. Admirable decoració policroma del menjador, amb pintures de Ramon Casas, c. Sant Pau 9.
Fonda España (1902 - 1903), ahora Hotel. Interior. Admirable decoración policroma del comedor, con pinturas de Ramón Casas, c. Sant Pau 9.

Bústia de Ca l'Ardiaca (1902), amb la tortuga, c. Santa Llúcia.
Buzón de Casa del Arcediano (1902), con la tortuga, c. Santa Llúcia.

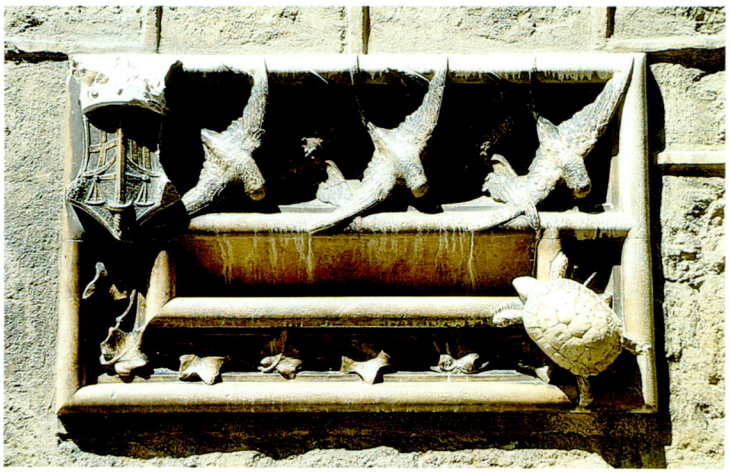

Palau de la Música Catalana. Columnes de la balconada.
Palau de la Música Catalana. Columnas del balcón.

Palau de la Música Catalana. Taquilla.

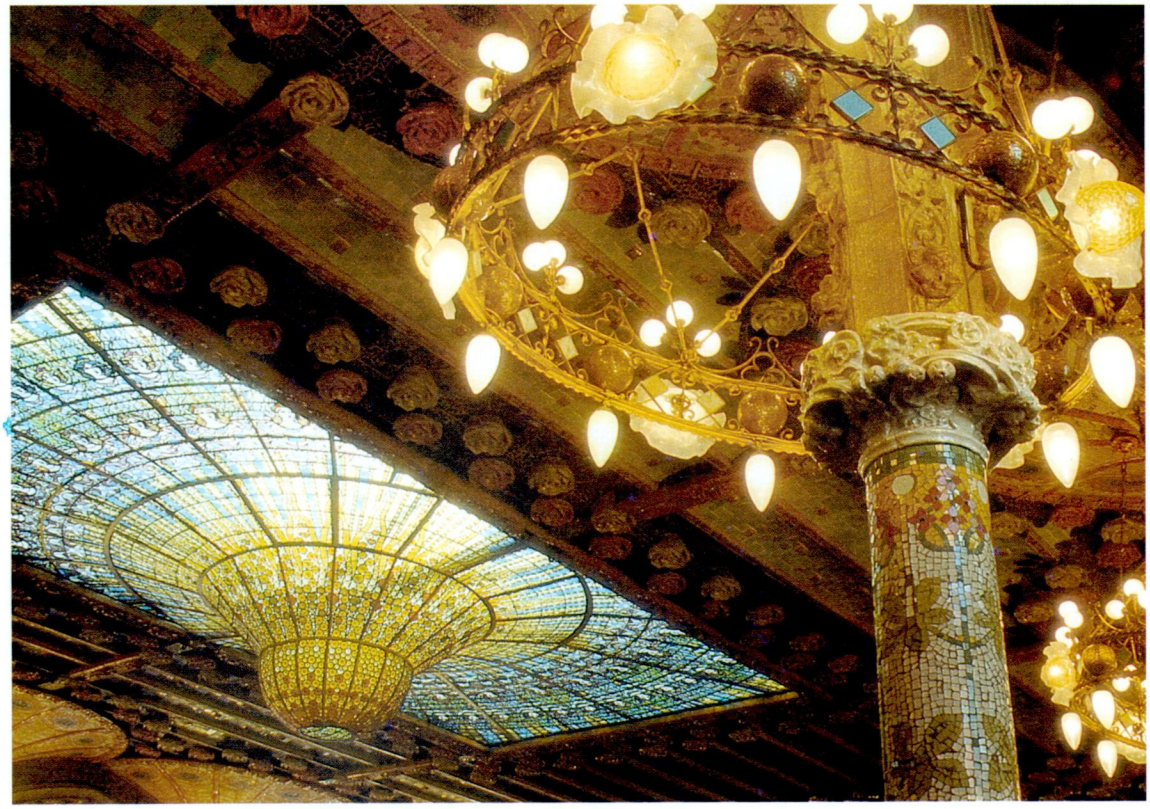

Palau de la Música Catalana. Interior de la sala de concerts, amb llum de capitell.
Palau de la Música Catalana. Interior de la sala de conciertos, con luz de capitel.

Palau de la Música Catalana. Cavall alat de la sala de concerts.
Palau de la Música Catalana. Caballo alado de la sala de conciertos.

Palau de la Música Catalana. Gran vitrall de llum en el sostre de la sala de concerts.
Palau de la Música catalana. Gran vidriera de luz en el techo de la sala de conciertos.

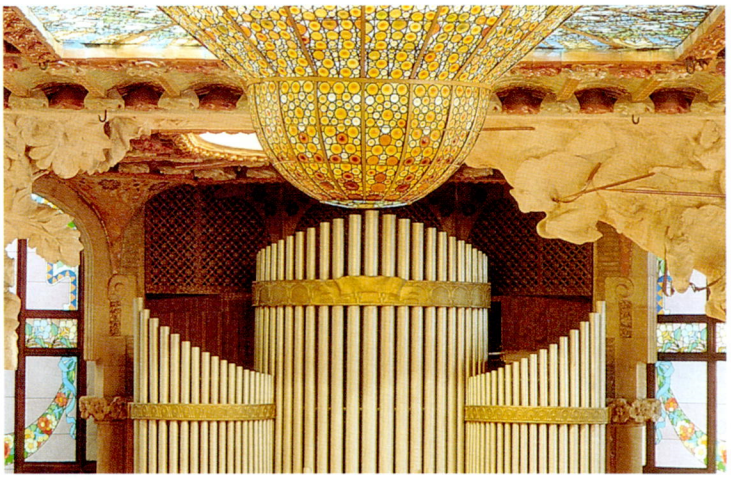

Palau de la Música Catalana. Figures de l'escenari.
Palau de la Música Catalana. Figuras del escenario.

Casa Llopis i Bofill (1902), en col·laboració amb Josep Maria Jujol. Se la considera la millor obra de Gallissà, pel domini dels oficis de la construcció. c. València 339, cantonada amb Bailèn.
Casa Llopis i Bofill (1902), en colaboración con Josep Maria Jujol. Se la considera la mejor obra de Gallissà, por la maestría en los oficios de la construcción. c. València 339, esquina Bailèn.

Antoni Maria Gallissà.

(Barcelona 1861 - 1903)

L'obra constructiva d'aquest arquitecte, molt escassa, denota bons coneixements tècnics i parteix d'idees renovadores en el sentit del purisme formal, com es pot veure a la casa Llopis i Bofill. Però Gallissà destaca per la promoció dels nous oficis, sol o en relació amb Domènech i Montaner, i pels dissenys de mosaics, esgrafiats, ceràmiques llises i en volum, mobles, lletres, banderes i senyeres (com la senyera de l'Orfeó Català). Aquestes obres mostren el seu interès per l'artesania, de caire historicista, així com el seu sentit nacional català. Això explica que, com Domènech i Montaner i Puig i Cadafalch, es dediqués també a la política: intervingué en la redacció de les Bases de Manresa i va ser president de la Unió Catalanista. És de gran interès la seva casa, al carrer Àngel Baixeras, que no va bastir ell però sí va decorar, a l'exterior i a l'interior, i en la qual va aplegar una col·lecció extraordinària de rajoles de diversos països i èpoques, en especial les medievals.

Antonio Maria Gallissà.

(Barcelona 1861 - 1903)

La obra constructiva de este arquitecto, muy escasa, denota buenos conocimientos técnicos y parte de ideas renovadoras en el sentido del purismo formal, como se puede observar en la casa Llopis i Bofill. Pero Gallissà destaca por la promoción de los nuevos oficios, solo o en relación con Domènech i Montaner, y por los diseños de mosaicos, esgrafiados, cerámicas lisas y en volumen, muebles, letras, banderas y "senyeres" (como la del Orfeó Català). Estas obras muestran su interés por la artesanía, de carácter historicista, así como su sentido nacional catalán. Ello explica que, como Domènech i Montaner y Puig i Cadafalch, se dedicara también a la política: intervino en la redacción de las Bases de Manresa y fue presidente de la Unión Catalanista. Es de gran interés su casa de la calle Àngel Baixeras, que él no edificó pero sí decoró su exterior e interior, y en la que se reunió una colección extraordinaria de azulejos de diversos países y épocas, en especial medievales.

Casa Llopis i Bofill (1902). Balcó sobre la molt interessant planta baixa.
Casa Llopis i Bofill (1902). Balcón sobre la muy interesante planta baja.

Mirador de la casa del comte de Sicart (1902). Detall, c. Fontanella 3
Mirador de la casa del conde de Sicart (1902). Detalle, c. Fontanella 3

Casa pròpia (1902). Vestíbul amb escala, c. Àngel Baixeras 7.
Casa propia (1902). Vestíbulo con escalera, c. Àngel Baixeras 7.

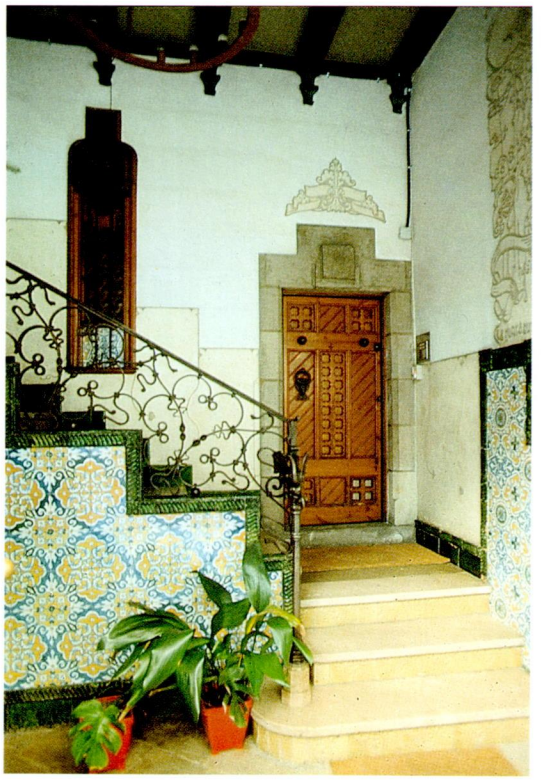

Reforma de la porta i vestíbul (1890) d'una casa. Detall de l'escala, c. Sant Domènec del Call 3-5
Reforma de la puerta y vestíbulo (1890) de una casa. Detalle de la escalera, c. Sant Domènec del Call 3-5

Casa Jeroni F. Granell.
Gran Via 582. Detall del vitrall del vestíbul,
de Rigalt, Granell i Cia.
Casa Jeroni F. Granell.
Gran Via 582. Detalle de la vidriera del vestíbulo,
de Rigalt, Granell i Cia.

Jeroni F. Granell i Manresa.

(Barcelona 1867 - 1931)

Pertanyent a la família de mestres d'obres, Granell va bastir gairebé vint cases a Barcelona, de les quals, malauradament, ha desaparegut la casa Rigalt del carrer Mallorca, realitzada per al seu soci en la indústria de vitralls, Antoni Rigalt i Blanch. Les façanes de les seves cases destaquen per ser planes i esgrafiades, però emmarcades en conjunt o en les seves parts (portes i finestres) de manera que queden clarament individualitzades, per tal d'assolir una composició de forma i d'estructura. Però no tan sols són d'interès el conjunt de les façanes, sinó també els detalls, com si es tractés del treball d'un orfebre. Pel tractament que fa dels murs, se'l considera pre-racionalista dins del Modernisme.

Jeroni F. Granell i Manresa.

(Barcelona 1867 - 1931)

Perteneciente a una familia de maestros de obras, Granell levantó casi veinte casas en Barcelona, de las cuales, desgraciadamente, desapareció la casa Rigalt de la calle Mallorca, realizada por su socio en la industria de vidrieras, Antoni Rigalt i Blanch. Las fachadas de sus casas destacan por ser planas y esgrafiadas, pero enmarcadas en su conjunto o en sus partes (puertas y ventanas) de manera que quedan claramente individualizadas, con el fin de conseguir una composición de forma y de estructura. Pero no son de interés únicamente el conjunto de las fachadas, sino también los detalles, que parecen el trabajo de un orfebre. Por el tratamiento que hace de los muros, se le considera pre-racionalista en el Modernismo.

Casa Jeroni F. Granell (1903), c. Girona 122. Una de les seves millors obres, destaca per la seva expressivitat simple i purista. L'exterior no diferencia la planta principal de les superiors, perquè tota ella és de pisos de lloguer.
Casa Jeroni F. Granell (1903), c. Girona 122. Una de sus mejores obras, destaca por su expresividad simple y purista. El exterior no diferencia la planta principal de las superiores, porque toda ella es de pisos de alquiler.

Casa de veïns (1905?), c. Gran de Gràcia 61. També són seves les cases dels números 35, 262 i 264.
Casa de vecinos (1905?), c. Gran de Gràcia 61. También son suyas las casas de los números 35, 262 y 264.

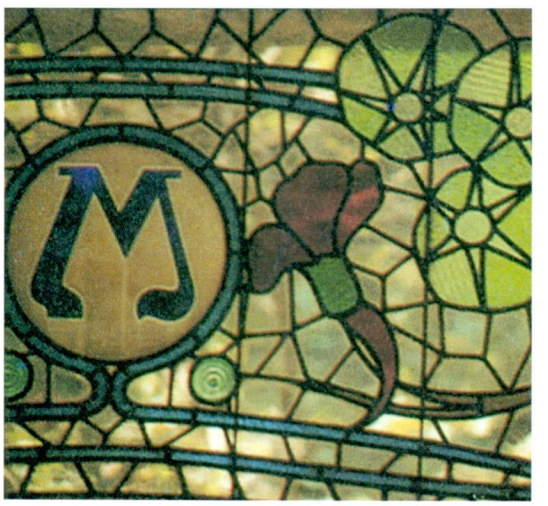

Casa de veïns (1902), c. Mallorca 184-188. Serigrafiats amb colors suaus, i emmarcats amb una mena de línies en relleu.
Casa de vecinos (1902), c. Mallorca 184-188. Serigrafiados con colores suaves, y enmarcados con una especie de líneas en relieve.

Casa de veïns (1903), c. Mallorca 184. Detall del vitrall de Rigalt, Granell i Cia, sobre la porta d'entrada al vestíbul.
Casa de vecinos (1903), c. Mallorca 184. Detalle de la vidriera de Rigalt, Granell i Cia, sobre la puerta de entrada al vestíbulo.

Palau de la Música Catalana. Columnes del balcó recobertes de mosaic.
Palau de la Música Catalana. Columnas del balcón recubiertas de mosaico.

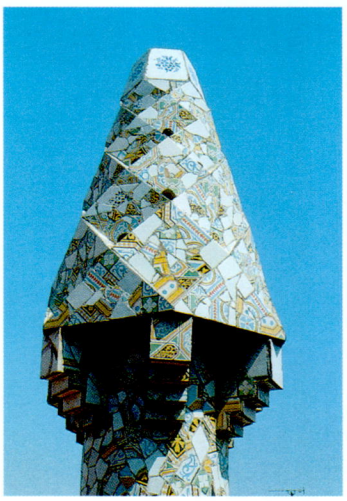

Palau Güell. Xemeneia recoberta de trencadís, de Gaudí.
Palau Güell. Chimenea recubierta de "trencadís", de Gaudí.

Casa Batlló. Xemeneies recobertes de ceràmica vidriada en trencadís, de Gaudí.
Casa Batlló. Chimeneas recubiertas de cerámica vidriada, de Gaudí.

Ceràmica.

Dins la formidable creativitat de les arts industrials, els ceramistes varen destacar de manera notable. L'introductor de la nova tècnica del mosaic a Catalunya va ser l'italià Mario Maragliano, que va col·laborar amb l'arquitecte Domènech i Montaner. Després, Lluís Bru, valencià actiu a Barcelona, també col·laborador de Domènech, de Puig i Cadafalch i d'altres.

A Barcelona va ser la casa Pujol i Baucis la que va implantar la tècnica de les rajoles de València, de les peces vidriades planes i en relleu, amb motius florals, sobre dissenys de Domènech i Montaner, Puig i Cadafalch, Gallissà, etc. I varen ser nombroses les empreses que ompliren amb mosaics de gran qualitat les cases modernistes de Barcelona.

Antoni Gaudí, per la seva banda, va crear els extraordinaris mosaics en relleu de la Pedrera. Gaudí ja havia utilitzat el "trencadís" (amb trossos de ceràmica, de pedres o de vidre) a les xemeneies del Palau Güell i de la casa Batlló, així com a les cobertes de diversos edificis, amb resultats excepcionals, però va produir, amb aquesta tècnica i amb decisiva col·laboració amb Josep Maria Jujol, una de les obres artístiques cabdals de l'art del segle XX i de tota la història de l'art: el banc ondulat de la plaça del Parc Güell.

Cerámica.

En el marco de la formidable creatividad de las artes industriales, los ceramistas destacaron de manera notable. El introductor de la nueva técnica del mosaico en Catalunya fue el italiano Mario Maragliano, que colaboró con el arquitecto Domènech i Montaner. Después, Lluís Bru, valenciano activo en Barcelona, también colaborador de Domènech, de Puig i Cadafalch y otros.

En Barcelona fue la casa Pujol i Baucis la que implantó la técnica de los azulejos de Valencia, de las piezas vidriadas planas en relieve, con motivos florales, sobre diseños de Domènech i Montaner, Puig i Cadafalch, Gallissà, etc. Y fueron numerosas las empresas que llenaron con mosaicos de gran calidad las casas modernistas de Barcelona.

Antoni Gaudí, por su parte, creó los extraordinarios mosaicos en relieve de la Pedrera. Gaudí ya había utilizado el "trencadís" (con trozos de cerámica, de piedra o de vidrio) en la chimeneas del Palau Güell y de la casa Batlló, así como en los techos de diversos edificios, con resultados excepcionales. Con esta técnica, y con la decisiva colaboración de Josep Maria Jujol, produjo una de las obras artísticas básicas del arte del siglo XX y de toda la historia del arte: el banco ondulado de la plaza del Parc Güell.

Casa Lleó Morera. Ceràmica del vestíbul, atribuïda a Lluís Bru.
Casa Lleó Morera. Cerámica del vestíbulo, atribuida a Lluís Bru.

Casa Lleó Morera. Plafó de mosaic amb escena de família, de Mario Maragliano i Lluís Bru.
Casa Lleó Morera. Plafón de mosaico con escena de familia, de Mario Maragliano y Lluís Bru.

Banc del Parc Güell, de Gaudí i Jujol. "Siba" de pasta vidriada de color, sobre el trencadís blanc.
Banco del Parc Güell, de Gaudí y Jujol. "Siba" de pasta vidriada de color, sobre el "trencadís" blanco.

Banc del Parc Güell, de Gaudí i Jujol, amb trencadís de diversos materials.
Banco del Parc Güell, de Gaudí y Jujol, con "trencadís" de diversos materiales.

Coberta del pavelló de la porteria del Parc Güell, de Gaudí, de ceràmica vidriada.
Cubierta del pabellón de la portería del Parc Güell, de Gaudí, de cerámica vidriada.

Ceràmica del vestíbul de la casa "El Frare Blanc", de Rubió i Bellver. Av. del Tibidabo.
Cerámica del vestíbulo de la casa "El Frare Blanc", de Rubió i Bellver. Av. del Tibidabo.

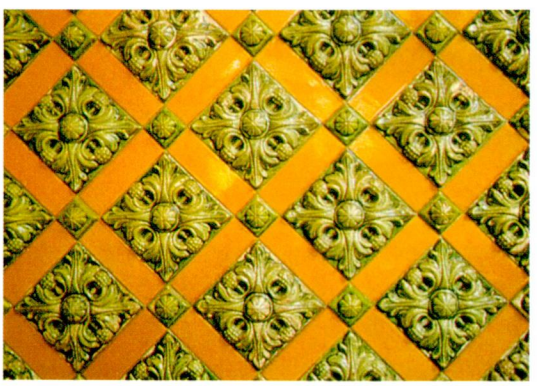

Ceràmica en el vestíbul de la casa de la c. París 202.
Cerámica en el vestíbulo de la casa de la c. París 202.

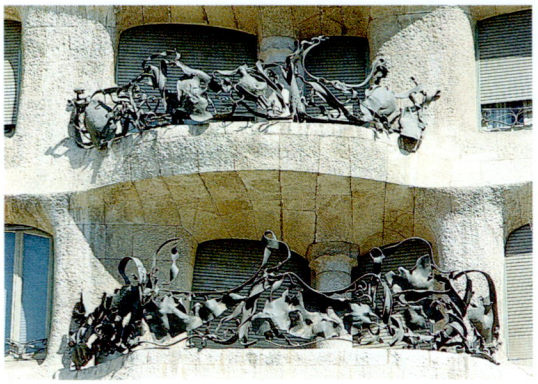

Balcó de la Pedrera, de Gaudí.
Balcón de la Pedrera, de Gaudí.

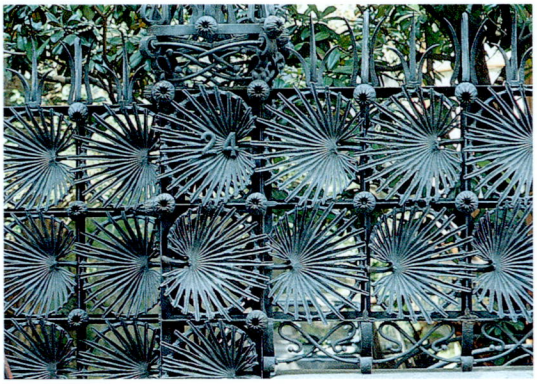

Reixa de l'entrada de la Casa Vicens, de Gaudí.
Reja de la entrada de la Casa Vicens, de Gaudí.

El Ferro.

Aquí no ens referim al ferro com a element de sustentació de l'escultura dels edificis, sinó a l'aplicació del ferro decoratiu a l'arquitectura, que es pot veure en gairebé tots els edificis modernistes, sigui a les baranes dels balcons i escales o en altres elements secundaris. És molt freqüent l'ús del ferro amb motius vegetals més o menys estilitzats, el disseny dels quals, per la seva varietat, mai no es repeteix en dos edificis i de vegades ni tan sols en el mateix. Aquesta és una de les riqueses ornamentals del Modernisme.

Per altra banda, cal esmentar, de Gaudí, encara que del període pre-modernista de joventut, els bonics fanals de la plaça Reial. Fora de sèrie és la porta de ferro, de la finca Güell, com ho són els ferros dels balcons de la Pedrera realitzats amb la col·laboració de Jujol, inspirats en el "cop de fuet" i que, a més de ser decididament modernistes, són una de les meravelles d'aquesta casa excepcional.

Hi ha altres fanals que s'han gairebé convertit en un dels senyals d'identitat barcelonina: els que coronen els bancs del Passeig de Gràcia, obra de l'arquitecte Pere Falqués, que varen ser realitzats per Manuel Ballarín, un dels més actius en el seu art.

El serraller Francesc Tiestos, per la seva banda, es va especialitzar en ornaments florals amb planxa de ferro tractada al martell, els quals, segons Oriol Bohigas, es varen convertir en elements decoratius molt típics del nostre Modernisme.

Esteve Andorrà, finalment, va vincular la seva obra de ferro a l'arquitectura de Josep Puig i Cadafalch.

El hierro.

Aquí no nos referimos al hierro como elemento de sustentación de la estructura de los edificios, sino a la aplicación del hierro decorativo en la arquitectura, que se puede ver en casi todos los edificios modernistas, sea en las barandas de los balcones y escaleras o en otros elementos secundarios. Es muy frecuente el uso del hierro con motivos vegetales más o menos estilizados, el diseño de los cuales, por su variedad, nunca se repite en dos edificios y a veces ni tan sólo en el mismo. Esta es una de las riquezas ornamentales del Modernismo.

Por otro lado, cabe aún citar de Gaudí del período pre-modernista de juventud, los bonitos faroles de la plaça Reial. Fuera de serie es la puerta de hierro de la finca Güell, como los hierros de los balcones de la Pedrera realizados con la colaboración de Jujol, inspirados en el "cop de fuet", y que, además de ser decididamente modernistas, son una de las maravillas de esta casa excepcional.

Hay otros faroles que casi se han convertido en una de las señas de identidad barcelonesa: los que coronan los bancos del Passeig de Gràcia, obra del arquitecto Pere Falqués, que fueron realizados por Manuel Ballarín, uno de los más activos en su arte.

El cerrajero Francesc Tiestos, por su parte, se especializó en ornamentos florales con plancha de hierro tratada al martillo, los cuales, según Oriol Bohigas, se convirtieron en elementos decorativos típicos de nuestro Modernismo.

Esteve Andorrà, finalmente, vinculó su obra de hierro a la arquitectura de Josep Puig i Cadafalch.

Casa Thomas de Domènech i Montaner. Detall de la reixa.
Casa Thomas de Domènech i Montaner. Detalle de la reja.

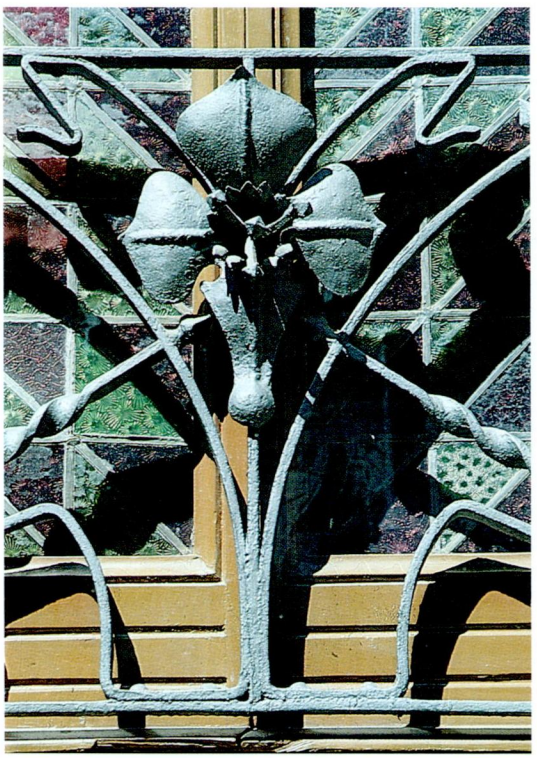

Casa pròpia de Gallissà. Detall de la barana d'escala.
Casa propia de Gallissà. Detalle de la baranda de la escalera.

Casa Macaia, de Puig i Cadafalch. Reixa de Manuel Ballarín i Esteve Andorrà.
Casa Macaya, de Puig i Cadafalch. Reja de Manuel Ballarín y Esteve Andorrà.

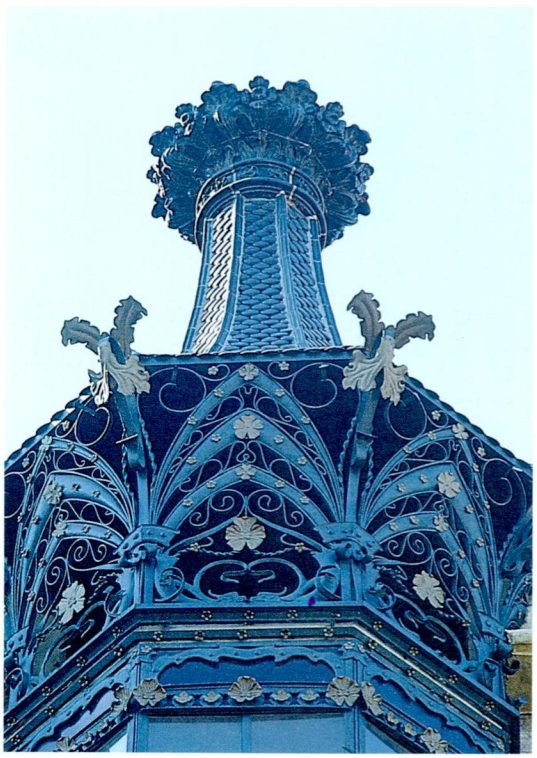

Torre de la Casa Pau Ubarri, de Miquel Madorell i Rius.

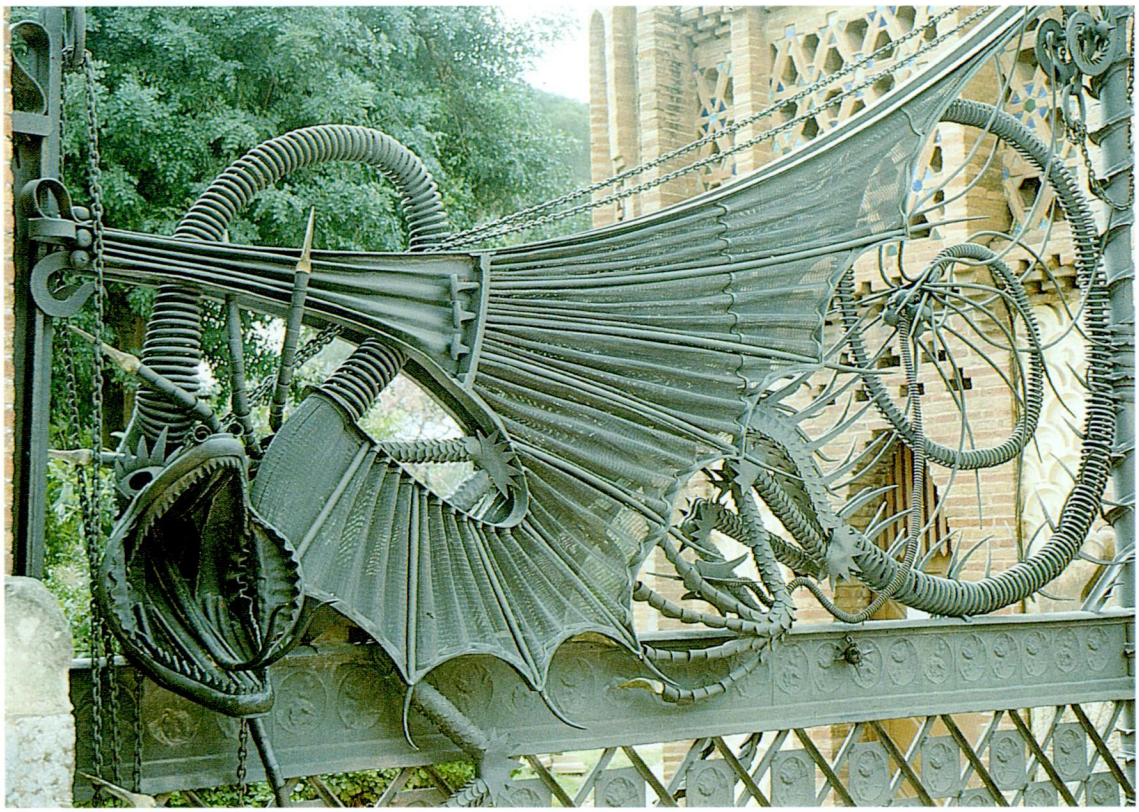

Finca Güell. Detall de la porta de l'entrada amb drac, de Gaudí.
Finca Güell. Detalle de la puerta de entrada con dragón, de Gaudí.

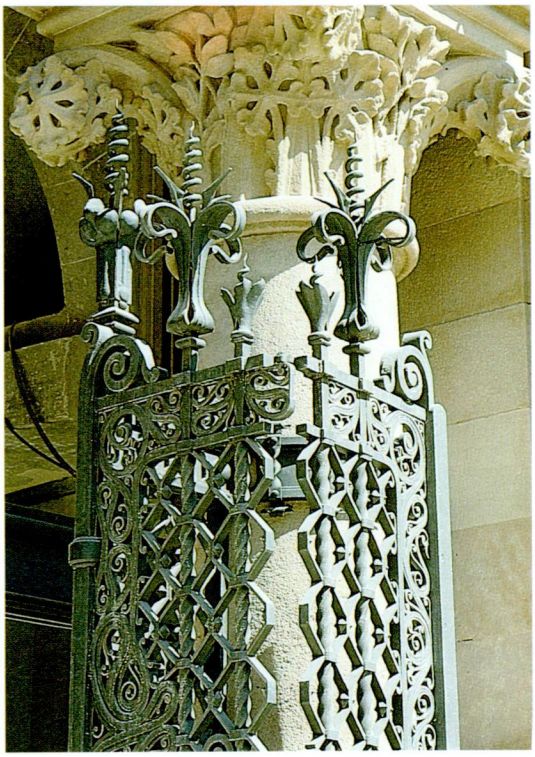

Tinença d'alcaldia de Falqués, c. Bruc, 100.

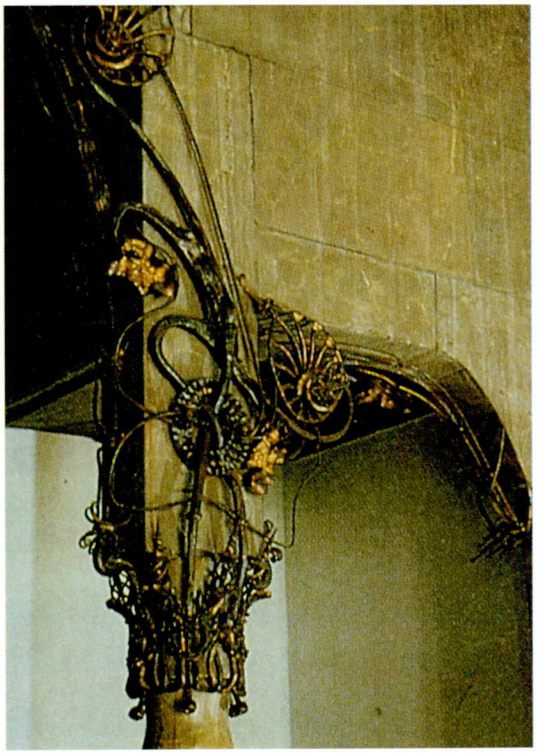

Ornament de capitell del Palau Güell, de Gaudí.
Ornamento de capitel del Palau Güell, de Gaudí.

Barana de finestra de la Casa Albiñana, de Francesc Berenguer, a la Rambla de Catalunya 92
Baranda de ventana de la Casa Albiñana, de Francesc Berenguer, en la Rambla de Catalunya 92

Reixa de l'entrada del convent de les Teresianes, de Gaudí.
Reja de la entrada del convento de las Teresianas, de Gaudí.

Reixa de la Torre de la Creu de Jujol, Sant Joan Despí.
Reja de la Torre de la Creu de Jujol, Sant Joan Despí.

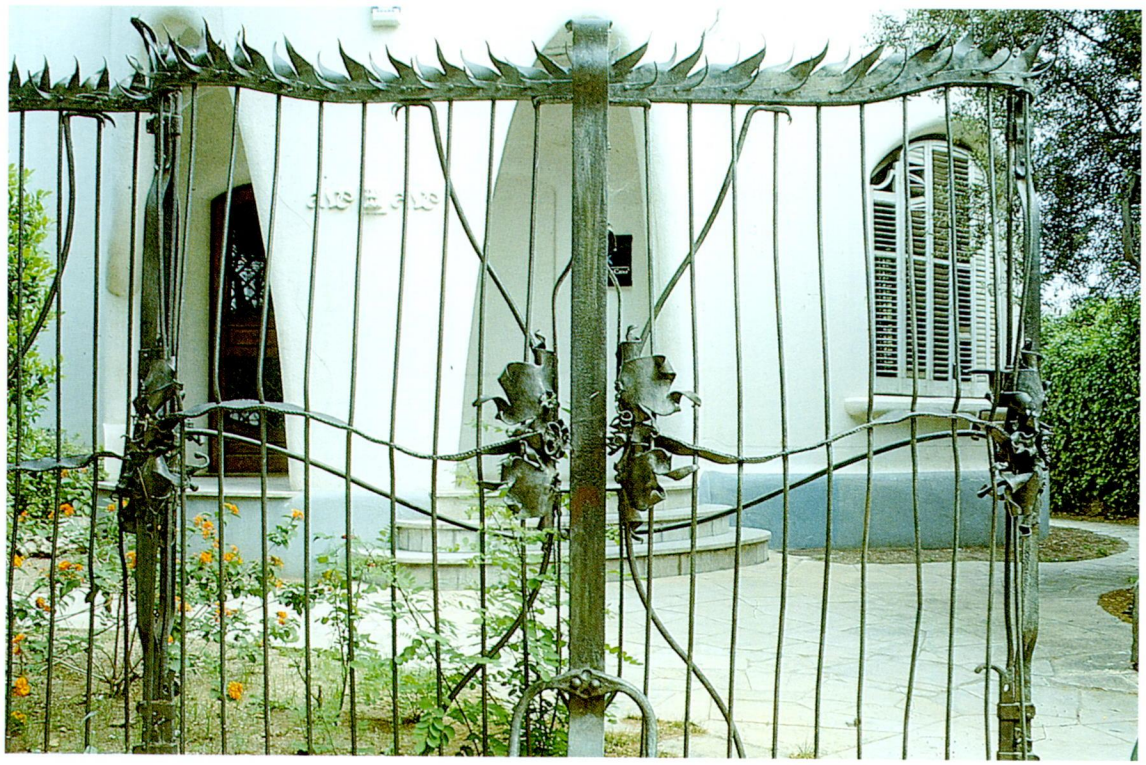

Vitrall de la casa Thomas, c. Mallorca 291, de Domènech i Montaner.
Vidriera de la casa Thomas, c. Mallorca 291, de Domènech i Montaner.

Detall d'un vitrall del Palau de la Música Catalana, de Domènech i Montaner.
Detalle de una Vidriera del Palau de la Música Catalana, de Domènech i Montaner

Els vitralls.

L'extraordinària qualitat dels vitralls modernistes catalans es deu al desenvolupament tècnic que el vitrall va experimentar aquí en el període pre-modernista per influència de William Morris. Però més importants varen ser altres influències, com les del vitraller nord-americà Tiffany, que va inventar un tipus de vidre de gran qualitat i un sistema de superposició de vidres per obtenir colors molt matisats. Els francesos E. Grasset i A. Besnard també influïren en els catalans amb les figures estilitzades i els paisatges i motius animals, respectivament.

En el període modernista, la relació d'arquitectes i artistes amb els tècnics vitrallers va produir una florida excepcional, començant per la fonamental col·laboració de Domènech i Montaner amb el vitraller Rigalt i Blanch, en el taller del qual varen treballar els millors arquitectes i pintors modernistes, i del qual varen sortir els més experts vitrallers, com Bordalba. També varen treballar amb vitrallers els arquitectes Gaudí, Rubió i Bellver, Puig i Cadafalch, Gallissà, Jujol o Sagnier, i els pintors Alexandre de Riquer, Joaquim Renard, Francesc Labarta, Darius Vilàs, Oleguer Junyent o Joaquim Mir. Entre els vitrallers destaca l'artista Antoni Rigalt i Blanc, el més notable de tots els modernistes amb els seus vidres policromats i gran defensor de la integració del vitrall en l'arquitectura, que s'associà amb l'arquitecture Jeroni Granell (el qual ja posseïa un taller de vitralls) a la casa Rigalt, Granell i Cia. Uns altres vitrallers varen ser els Maumejan, Eduard M. Balcells, els Oriach, etc.

Las vidrieras.

La extraordinaria calidad de las vidrieras modernistas catalanas se debe al desarrollo técnico que la vidriera experimentó aquí en el período pre-modernista por influencia de William Morris. Pero más importantes fueron otras influencias, como la del vidriero norteamericano Tiffany, que inventó un tipo de vidrio de gran calidad y un sistema de superposición para obtener colores muy matizados. Los franceses E. Grasset y A. Besnard también influyeron en los catalanes con las figuras estilizadas y los paisajes y motivos animales, respectivamente.

En el período modernista, la relación de arquitectos y artistas con los técnicos vidrieros dio lugar a un florecimiento excepcional, comenzando con la fundamental colaboración de Domènech i Montaner con el vidriero Rigalt i Blanch, en cuyo taller trabajaron los mejores arquitectos y pintores modernistas, y del cual salieron los más expertos vi[illegible]eros, como Bordalba. También trabajaron con vidrieros los arquitectos Gaudí, Rubió i Bellver, Puig i Cadafalch, Gallissà, Jujol o Sagnier, y los pintores Alexandre de Riquer, Joaquim Renard, Francesc Labarta, Darius Vilàs, Oleguer Junyent o Joaquim Mir. Entre los vidrieros destaca el artista Antonio Rigalt i Blanc, el más destacado de todos los modernistas con sus vidrios policromados y gran defensor de la integración de la vidriera en la arquitectura, que se asoció con el arquitecto Jeroni Granell (quien ya poseía una vidriería) en la casa Rigalt, Granell i Cía. Otros vidrieros fueron los Maumejan, Eduard M. Balcells, los Oriach, etc.

Gran vitrall de llum del Palau de la Música Catalana.
Gran vidriera de luz del Palau de la Música Catalana.

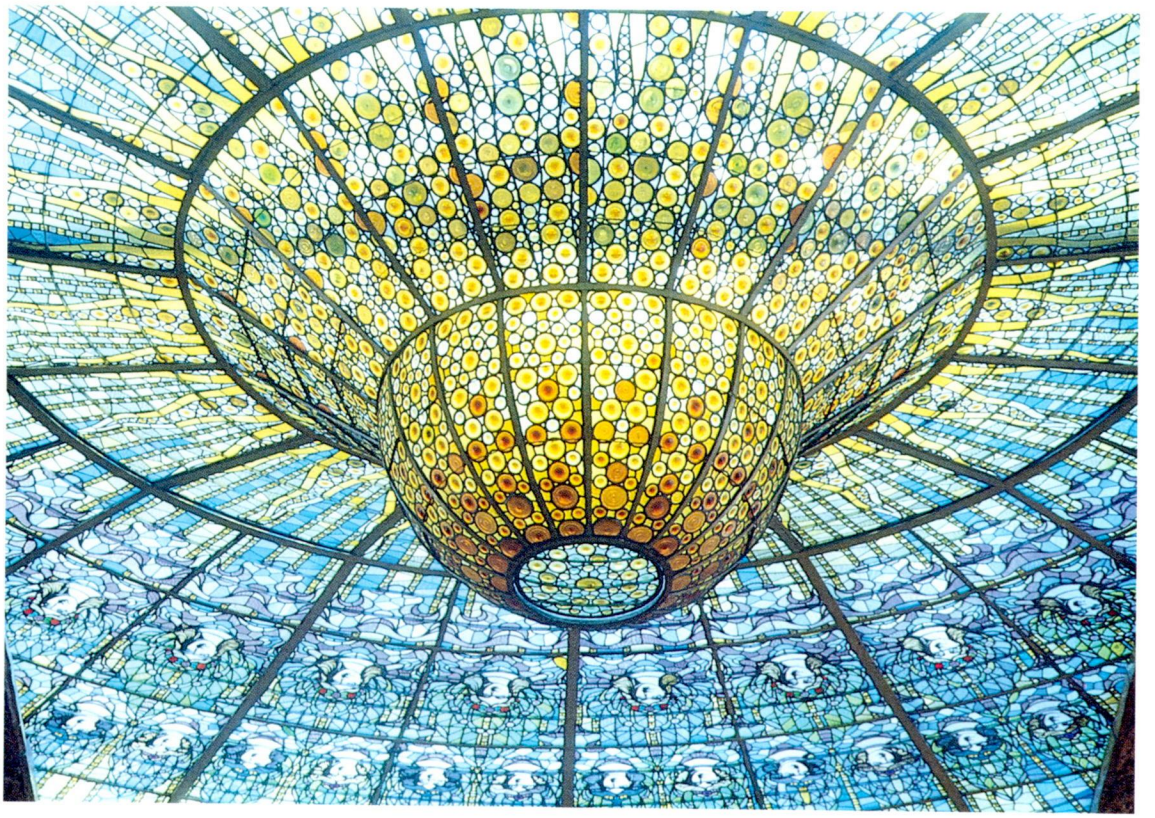

Vitrall de la galeria de la casa Lleó Morera, al Passeig de Gràcia, de Domènech i Montaner i de la casa Rigalt, Granell i Cía.
Vidriera de la galería de la casa de Lleó Morera, en el Passeig de Gràcia, de Domènech i Montaner y de la casa Rigalt, Granell i Cia.

Vitrall de tribuna de la casa A. Anglora del c. Roger de Llúria 74
Vidriera de tribuna de la casa A. Anglora de la c. Roger de Llúria 74.

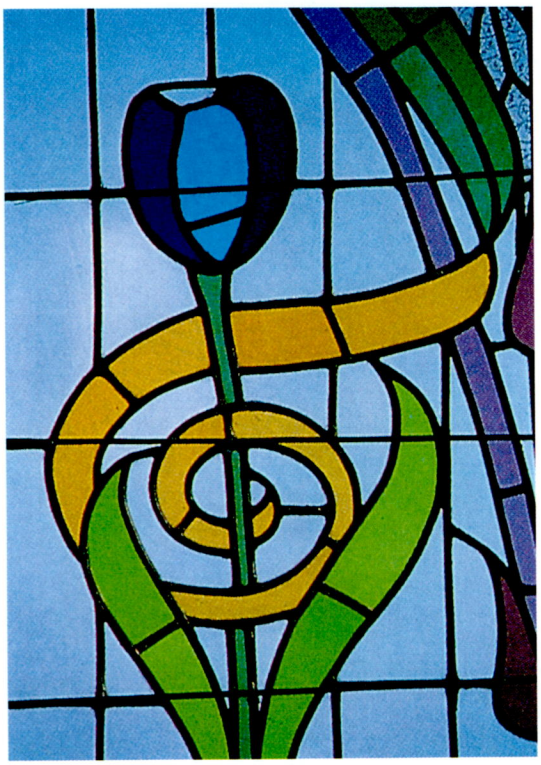

Vitrall de tribuna de la casa Jaume Forn al c. Roger de Llúria 82, de Jeroni F. Granell.
Vidriera de la casa Jaume Forn en la c. Roger de Llúria 82, de Jeroni F. Granell.

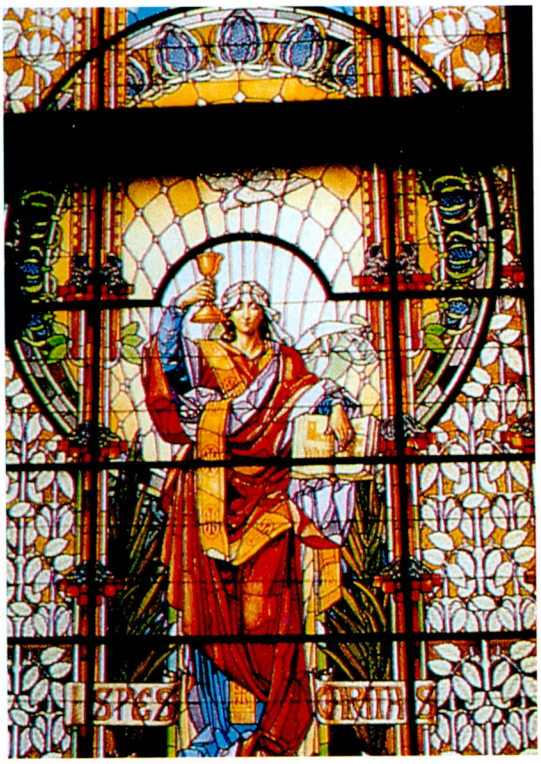

Vitrall dels Maumejan al Palau de Pérez-Samanillo a l'Av. Diagonal/Balmes.
Vidriera de los Maumejan en el Palacio de Pérez-Samanillo en la Av. Diagonal/Balmes.

Pintura mural.

En contradicció amb la important col·laboració dels pintors en els vitralls, la pintura integrada en l'arquitectura no va gaudir, curiosament, de l'estima que tingueren l'escultura i la decoració. Això potser es degué al fet que els murals impedien als arquitectes el tractament lliure dels sostres i les parets. Per altra banda, les pintures, per la seva inconsistència, són les obres que més s'han perdut amb el temps.

La pintura mural va ser emprada sobretot als locals públics, com el cafè Torino, i als vestíbuls d'algunes cases. Dels grans arquitectes, un dels pocs que va integrar la pintura va ser Gaudí, en el menjador de la casa Vicens, al saló central del palau Güell i als baixos de la Pedrera, de pintors com Aleix Clapés i Iu Pasqual. El pintor Oleguer Junyent va fer murals en alguna de les cases del deixeble de Gaudí, Francesc Berenguer.

Pintura mural.

En contraposición a la importante colaboración de los pintores en las vidrieras, la pintura integrada en la arquitectura no disfrutó, curiosamente, de la estima que tuvieron la escultura y la decoración. Esto se debió quizás al hecho de que los murales impedían a los arquitectos el tratamiento libre de techos y paredes. Por otra parte, las pinturas, por su inconsistencia, son las obras que más se han perdido con el tiempo.

La pintura mural fue empleada sobre todo en locales públicos, como el café Torino, y en los vestíbulos de algunas casas. De los grandes arquitectos, uno de los pocos que integró la pintura fue Gaudí, en el comedor de la casa Vicens, en el salón central del palau Güell y en los bajos de la Pedrera, de pintores como Alex Clapés y Iu Pasqual. El pintor Oleguer Junyent hizo murales en alguna de las casas del discípulo de Gaudí, Francesc Berenguer.

Vitrall de la casa Manuel Felip, de Telm Fernàndez, al c. Ausiàs March 20.
Vidriera de la casa Manuel Felip, de Telm Fernández, en la c. Ausiàs March 20.

Vitrall de la casa Comalat, de Salvador Valeri.
Vidriera de la casa Comalat, de Salvador Valeri.

Vitrall d'El Frare Blanc, de Rubió i Bellver, a l'Av. del Tibidabo.
Vidriera de "El Frare Blanc", de Rubió i Bellver, en la Av. del Tibidabo.

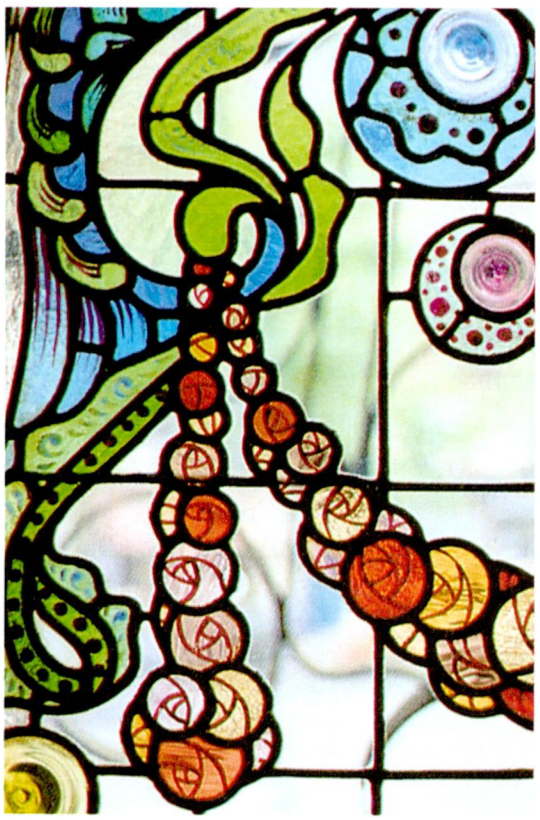

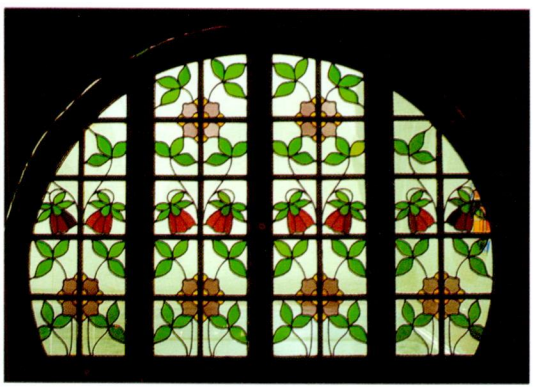

Vitrall de la casa Comalat, de Salvador Valeri.
Vidriera de la casa Comalat, de Salvador Valeri.

Vitrall d'Antonio Gaudí a la cripta de la Colònia Güell.
Vidriera de Antonio Gaudí en la cripta de la Colònia Güell.

Antoni Gaudí.

(Reus 1852 - Barcelona 1926)

La polèmica entorn de Gaudí consisteix a saber si va ser o no modernista. La solució més adequada d'aquesta qüestió sembla ser la següent: Gaudí era indubtablement modernista, però va superar àmpliament aquest estil com fan tots els genis de gran potència creadora. Va ser el pioner perquè va trobar la manera de superar els historicismes a la casa Vicens (vegeu inicis del Modernisme), i va dur a límits insospitats les característiques del nou estil. A causa de les seves capacitats insòlites es diu que va ser un místic, un conreador de les doctrines esotèriques i, fins i tot, un consumidor d'al·lucinògens; l'opinió popular del seu temps ho explicava per la col·laboració del diable. Aquests judicis es basen en la dificultat d'admetre que un artista sigui un superdotat obsedit per la seva obra, com era Gaudí. En això i en moltes altres coses recorda Miquel Àngel.

Retrat de Gaudí jove.
Retrato de Gaudí joven

En el taller de caldereria del seu pare, a Reus, va aprendre a copsar els volums, i al Mas de Riudoms s'enamorà de la naturalesa. Va estudiar arquitectura a Barcelona. Protegit per mecenes com Eusebi Güell i homes d'església, va dedicar-se amb passió creixent a la seva obra, que tingué gran ressò en el seu temps, però que el va dur a fer-se més i més solitari fins a la seva mort, atropellat per un tramvia.

Caracteritza Gaudí el fet de concebre cada edifici com a obra total, única i irrepetible, on tot és estudiat: el desig del client, l'estructura, la funció (per què ha de servir), la forma (com ha de ser), els continguts (què hi ha d'haver), les arts que hi intervenen, els grans i petits detalls. Admirable capacitat d'estudiar cada aspecte i de saber combinar-los tots, deixant, però, a l'atzar la imaginació, així com la solució de problemes concrets que es poguessin presentar en el curs de la realització.

Cadascú és lliure d'interpretar aquestes obres excepcionals i suggerents. Nosaltres, a la casa Batlló, hi veiem, sota la lluita entre el drac i la creu, la bellesa inefable de la terra i del cel, del mar i dels naufragis.

Antoni Gaudí.

(Reus, 1852 - Barcelona, 1926)

La polémica en torno a Gaudí consiste en saber si fue o no modernista. La solución más adecuada a esta cuestión parece ser la siguiente: Gaudí fue indudablemente modernista, pero superó ampliamente este estilo como hacen todos los genios de gran potencia creadora. Fue pionero al encontrar la manera de superar los historicismos en la casa Vicens (ver "Inicio del Modernismo"), y llevó a límites insospechados las características del nuevo estilo. A causa de sus insólitas capacidades, se dice que se hizo místico, cultivador de doctrinas esotéricas e incluso consumidor de alucinógenos; la opinión popular de su tiempo lo explicaba por la colaboración del diablo. Estos juicios se basan en la dificultad de admitir que un artista sea un superdotado obsesionado por su obra, como lo era Gaudí. En esto y en muchas otras cosas, recuerda a Miguel Ángel.

En el taller de calderería de su padre, en Reus, aprendió a captar los volúmenes, y en el "Mas de Riudoms" se enamoró de la naturaleza. Estudió arquitectura en Barcelona. Protegido por mecenas como Eusebi Güell y hombres de iglesia, se dedicó con pasión creciente a su obra, que tuvo una gran repercusión en su tiempo, pero, al mismo tiempo, le convirtió en un hombre cada vez más solitario, hasta su muerte, atropellado por un tranvía.

Caracteriza a Gaudí el hecho de concebir cada edificio como una obra total, única e irrepetible, donde todo es estudiado: el deseo del cliente, la estructura, la función (para qué deberá servir), la forma (cómo ha de ser), los contenidos, las artes que intervienen, los grandes y pequeños detalles. Admirable capacidad para estudiar cada aspecto y para saber combinarlos todos, aunque dejando al azar la imaginación, así como la solución de problemas concretos que se pudieran presentar en el curso de la realización.

Cada uno es libre de interpretar estas obras excepcionales y sugerentes. Nosotros, en la casa Batlló, observamos, en la lucha entre el dragón y la cruz, la belleza inefable de la tierra y del cielo, del amor y de los naufragios.

Palau Güell (1886-1890). Façana austera i interior luxós. Hi destaquen els espais continus, el saló que travessa el palau de dalt a baix i la cavallerissa del soterrani. Una de les millors obres de Gaudí, c. Nou de la Rambla 3.
Palau Güell (1886-1890). Fachada austera e interior lujoso. Destacan los espacios continuos, el salón que atraviesa el palacio de arriba abajo y la caballeriza del sótano. Una de las mejores obras de Gaudí, c. Nou de la Rambla 3.

Un dels fanals (1879) de la plaça Reial, encarregats per l'ajuntament.
Una de las farolas (1879) de la plaça Reial, encargadas por el ayuntamiento.

Cripta (1908 - 1914) de la Colònia Güell. És, per a molts, la millor obra de Gaudí, juntament amb la Pedrera. De força brutal i descarnada, es basa en un fascinant sistema constructiu a base d'una maqueta de fils. És a Santa Coloma de Cervelló.
Cripta (1908 - 1914) de la Colònia Güell. Para muchos es la mejor obra de Gaudí, junto con la Pedrera. De fuerza brutal y descarnada, se basa en un fascinante sistema constructivo a base de una maqueta de hilos. Está en Santa Coloma de Cervelló.

Parc Güell. Drac a l'escala que va a la Sala de les Columnes.
Parc Güell. Dragón en la escalera que conduce a la Sala de Columnas.

Cupuleta del Pavelló de la finca Güell.
Pequeña cúpula del Pabellón de la finca Güell

Interior de la cripta de la Colònia Güell. Com l'interior del capoll d'una eruga de papallona, amb columnes torturades.
Interior de la cripta de la Colònia Güell. Como el interior del capullo de una oruga de mariposa, con columnas torturadas..

A la casa Milà tot es mou, com un ésser viu de pedra i ànima, de dalt a baix, de costat a costat, del davant al darrere, copsant llums i colors, sota la coberta sacsejada i habitada per imponents i misterioses sortides d'escala que s'apareixen aquí i allà a petites xemeneies guerreres, com quan l'espectre del pare es presenta a Hamlet i els seus soldats, i es posen en marxa les preguntes cabdals, les decisions tràgiques, la vida esforçada, el silenci i la mort.

El Parc Güell, una de les obres cabdals de l'arquitecte, havia de ser una urbanització per a cases de gent rica, però només se'n va construir una.

Meravellós parc de plantes mediterrànies, amb viaductes, pavellons de consergeria i serveis, com de conte, escala amb font i drac, gran sala de columnes, plaça-teatre de banc ondulat.

Gaudí utilitza lliurement els estils històrics, crea noves formes de construcció, pren com a mestres la naturalesa (el cosmos, la terra, els arbres, els animals, el cos humà) i la geometria, dóna potència i vida a cada obra, troba l'origen de la creació de manera que les seves obres siguin alhora alegres i doloroses, funcionals i terribles, encara que sempre problemàtiques entre la por al malson i la salvació en la utopia humana o celestial.

Parc Güell. Pavelló d'entrada al parc.
Parc Güell. Pabellón de entrada al parque.

Parc Güell: viaducte sobre porxos de pedra, d'especial equilibri.
Parc Güell: viaducto sobre porches de piedra, de especial equilibrio.

Pavellons (1885) de la finca Güell, del porter i de la cavallerissa, inspirats en l'art islàmic, amb maó i ceràmica acolorida. Ara, seu de la Càtedra Gaudí, Av. Pedralbes 77.
Pabellones (1885) de la finca Güell, del portero y de la caballeriza, inspirados en el arte islámico, con ladrillo y cerámica colorida. Hoy es sede de la Cátedra Gaudí. Av. de Pedralbes 77.

En la casa Milà todo se mueve, como un ser vivo de piedra y alma, de arriba abajo, de un lado a otro, de delante atrás, captando luces y colores, bajo la fachada agitada y habitada por imponentes y misteriosas salidas de escalera que se aparecen aquí y allí en pequeñas chimeneas guerreras, como cuando el espectro del padre se presenta a Hamlet y sus soldados, desencadenando las preguntas clave, las decisiones trágicas, la vida esforzada, el silencio y la muerte.

El Parc Güell, una de las insignes obras del arquitecto, tenía que ser una urbanización destinada a casas de gente adinerada, pero sólo se construyó una.

Maravilloso parque de plantas mediterráneas, con viaductos, pabellones de conserjería y servicios, como de cuento, escalera con fuente y dragón, gran sala de columnas, plaza-teatro de banco ondulado.

Gaudí utiliza libremente los estilos históricos, crea nuevas formas de construcción, toma como maestras la naturaleza (el cosmos, la tierra, los árboles, los animales, el cuerpo humano) y a la geometría, da potencia y vida a cada obra, encuentra el origen de la creación de manera que sus obras sean a la vez alegres y dolorosas, funcionales y terribles, y siempre problemáticas entre el miedo a la pesadilla y la salvación en la utopía humana o celestial.

Parc Güell: detall de la ceràmica vidriada en trencadís, del banc ondulat.
Parc Güell: detalle de la cerámica vidriada troceada, del banco ondulado.

Parc Güell: Sala de les Columnes, sota la plaça amb rosasses en el sostre en forma de collage, de Jujol.
Parc Güell: Sala de Columnas, debajo de la plaza con rosáceas en el techo en forma de collage, de Jujol.

Parc Güell, banc de la plaça (fet en col·laboració amb Jujol). És potser, amb la Sagrada Família, l'obra més famosa de Gaudí.
Parc Güell, banco de la plaza (realizado en colaboración con Jujol). Es quizás, con la Sagrada Familia, la obra más famosa de Gaudí.

Convent de les Teresianes (1888 - 1890). L'edifici és senzill, però crea un espai auster i clar, amb boniques galeries d'arcs parabòlics a la primera planta.
Convento de las Teresianas (1888 - 1890). El edificio es sencillo, pero crea un espacio austero y claro, con bonitas galerías de arcos parabólicos en la primera planta.

Bellesguard (1900-1909). On havia estat la casa d'esbarjo del rei Martí l'Humà (segle XV). Gaudí va fer una torre amb merlets inspirada en el gòtic català. Són una meravella les golfes, c. Bellesguard 16 -29.
Bellesguard (1900-1909). Aquí estuvo la casa de descanso del rey Martí el Humano (siglo XV) Gaudí hizo una torre con almenas inspirada en el gótico catalán. Son una maravilla los desvanes. c. Bellesguard 16-29.

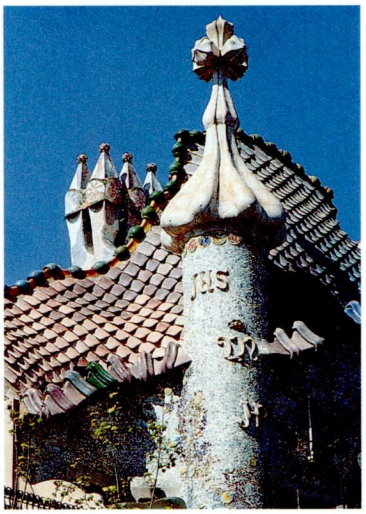

Casa Batlló (1904-1906). Façana ondulada de ceràmica. Estranys balcons i galeria, coberta, torre coronada amb creu. Obra lírica i sensitiva. Pg. de Gràcia 43.
Casa Batlló (1904-1906). Fachada ondulada de cerámica. Extraños balcones y galería, techo, torre coronada con cruz. Obra lírica y sensitiva. Pg. de Gràcia 43.

Casa Batlló. Coberta, amb la "carcassa del drac" i la torre en forma de ceba i creu de quatre braços.
Casa Batlló. Cubierta, con la "carcassa del drac" y la torre en forma de cebolla y cruz de cuatro brazos.

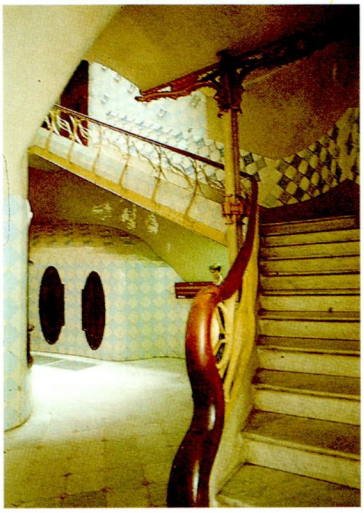

Casa Batlló. Vestíbul.
Casa Batlló. Vestíbulo.

Casa Calvet (1888-1890). Inspirada en el barroc català, c. Casp 48.
Casa Calvet (1888-1890). Inspirada en el barroco catalán. c. Casp 48.

Casa Batlló. Pati de l'escala de ceràmica que canvia de color, del blanc al blau.
Casa Batlló. Patio de la escalera de cerámica que cambia de color, del blanco al azul.

Temple expiatori de la Sagrada Família (1884 - 1926). Quan Gaudí es va fer càrrec de les obres, la cripta, neogòtica, ja era feta. Des de la seva mort s'ha continuat construint, amb molta polèmica, segons plànols indicatius, amb escultures de Josep M. Subirachs al Portal de la Passió.
Templo expiatorio de la Sagrada Familia (1884 - 1926). Cuando Gaudí se hizo cargo de las obras, la cripta, neogótica, ya estaba hecha. Desde su muerte se ha continuado construyendo, con mucha polémica, según planos indicativos, con esculturas de Josep M. Subirachs en la Puerta de la Pasión.

Sagrada Família: detall de la columna del Portal del Naixement, amb una tortuga de pedra sota la base de la columna.
Sagrada Familia: detalle de la columna de la Puerta del Nacimiento. con una tortuga de piedra debajo de la base de la columna.

Sagrada Família: les torres són l'element més extraordinari del temple. Detall del coronament policromat.
Sagrada Familia: las torres son el elemento más extraordinario del templo. Detalle de la coronación policromada.

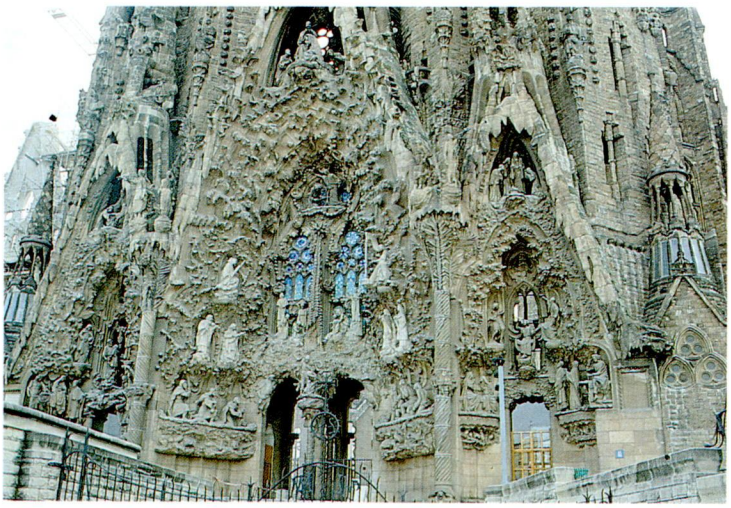

Sagrada Família: detall de l'exuberant Portal del Naixement, amb grup escultòric en forma de pessebre.
Sagrada Familia: detalle de la exuberante Puerta del Nacimiento con grupo escultórico en forma de pesebre.

Casa Milà (1906 - 1910), denominada la Pedrera. Gran organisme viu de força colossal. Arquitectura o escultura. Portes com entrades de cova, tots els balcons i finestres diferents, golfes dinàmiques, façana ocupada per escultures fantàstiques. No hi ha res igual al món que es pugui comparar a aquesta casa. Passeig. de Gràcia 92.
Casa Milà (1906 - 1910), denominada la Pedrera. Gran organismo vivo de fuerza colosal. Arquitectura o escultura. Puertas como entradas de cueva, todos los balcones y ventanas diferentes, desvanes dinámicos, fachada habitada por esculturas fantásticas. No hay nada en el mundo que pueda compararse a esta casa. Passeig. de Gràcia 92.

Casa Milà, Balcons.

Casa Milà. Vestíbul i pati. Porta de vitralls esquarterats.
Casa Milà. Vestíbulo y patio. Puerta de vidrieras troceadas.

Casa Milà. Pati interior.

Casa Milà. Terrat que puja i baixa, amb xemeneies i sortides d'escala revestides de "trencadís".
Casa Milà. Azotea que sube y baja, con chimeneas y salidas de escalera revestidas de "trencadís".

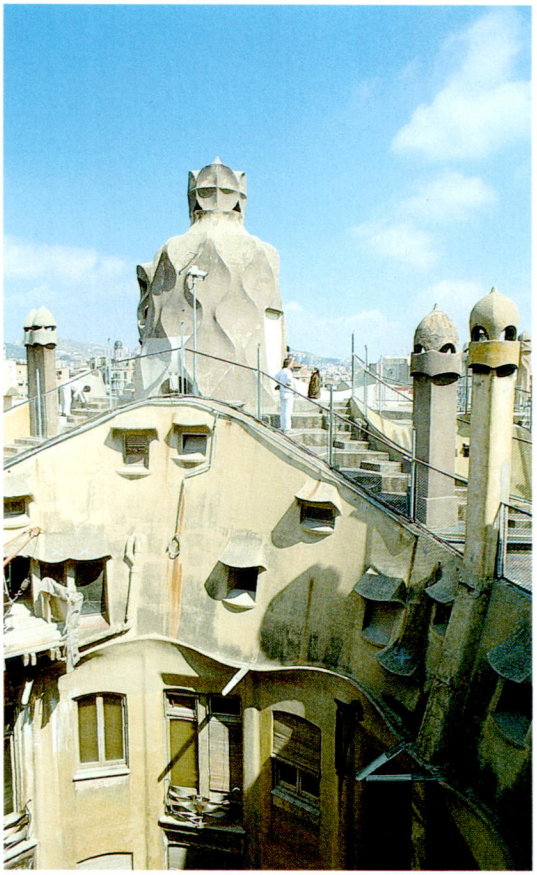

Casa Milà. Golfes.
Casa Milà, desvanes

Casa Milà. Xemeneies amb elms de guerrer.
Casa Milà. Chimeneas con cascos de guerrero.

Parc Güell (1900 - 1914). Pavelló del porter a l'entrada.
Parc Güell (1900 - 1914). Pabellón del portero en la entrada.

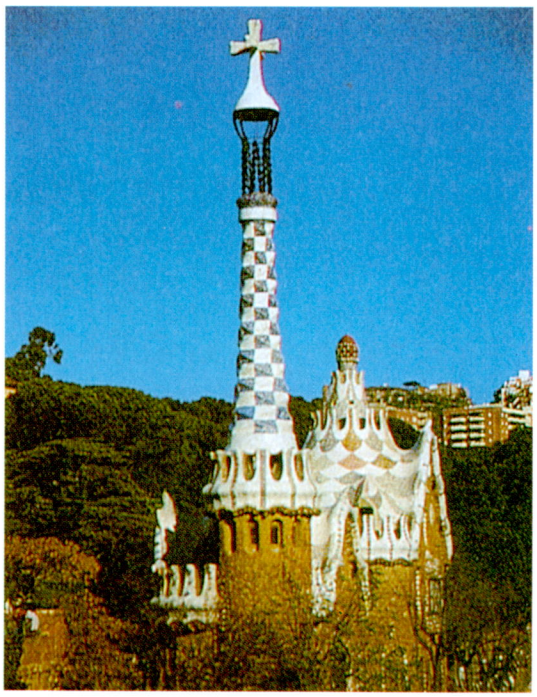

Parc Güell. Torre del pavelló del porter.
Parc Güell. Torre del pabellón del portero.

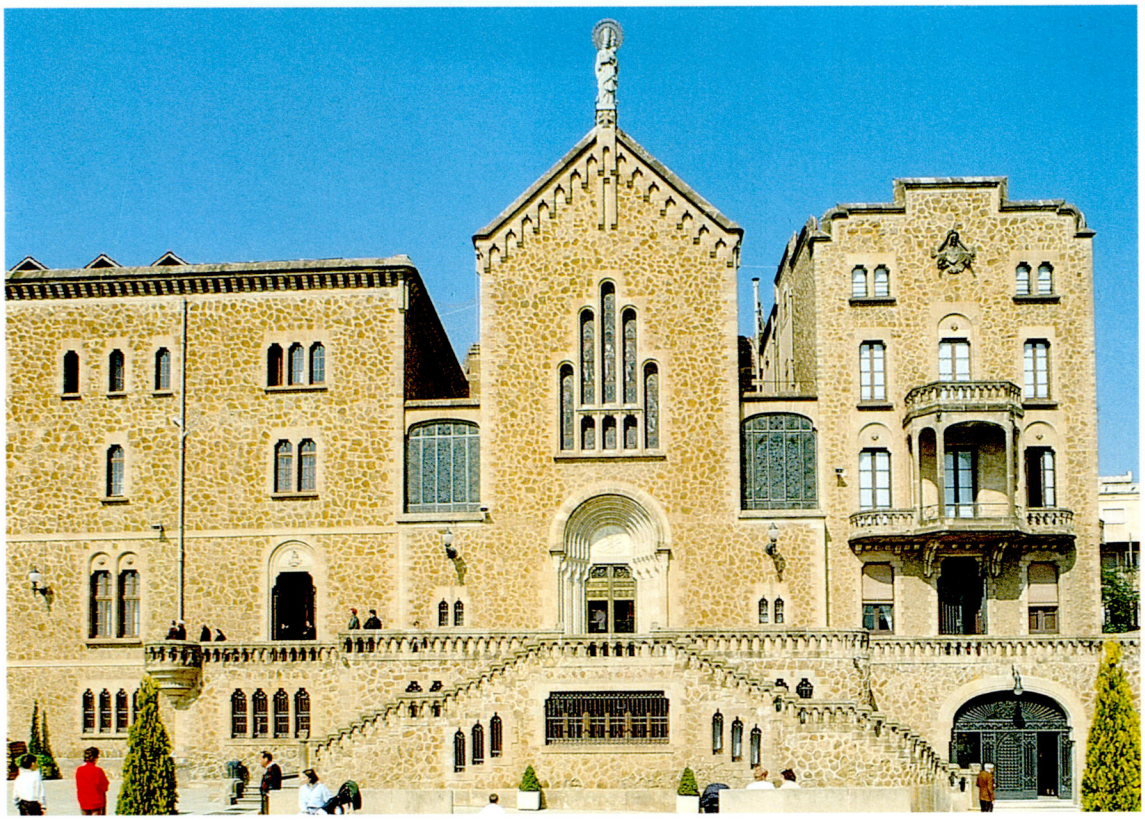

Santuari de Sant Josep de la Muntanya (1910 - 14). Av. del Santuari de Sant Josep de la Muntanya.
Santuario de Sant Josep de la Muntanya (1910 - 14). Av. del Santuari de Sant Josep de la Muntanya.

Francesc Berenguer i Mestres.

(Reus 1866 - Barcelona 1914)

Va començar a estudiar arquitectura, però deixà els estudis per convertir-se en el més estret col·laborador de Gaudí a la casa Vicens, a la Colònia Güell i a la Sagrada Família; per això, en morir, Gaudí va declarar que havia perdut la mà dreta.

Paral·lelament va fer cases de pisos al carrer Gran i l'asil i el santuari de Sant Josep de la Muntanya, a Gràcia, poc influïts per Gaudí. Més interessants són altres obres, en les quals busca les formes cúbiques, com en un dels edificis de la Colònia Güell o en la façana de l'Ajuntament i el Mercat de Gràcia. La seva millor obra seria el Celler Güell, del Garraf, si no fos que també s'atribueix a Gaudí, encara que amb la seva col·laboració. Sigui com sigui, molts creuen que Berenguer va influir també en Gaudí. Quan aquest se'n va anar a viure al Parc Güell, va ocupar la casa que Berenguer hi havia construït. La dificultat per assignar-li algunes obres rau en el fet que, com que no tenia el títol d'arquitecte, els seus projectes els signaven altres que sí que el tenien.

Francesc Berenguer i Mestres.

(Reus 1866 - Barcelona 1914)

Comenzó a estudiar arquitectura, pero abandonó los estudios para convertirse en el más estrecho colaborador de Gaudí en la casa Vicens, en la Colònia Güell y en la Sagrada Familia; por ello, al morir, Gaudí declaró que había perdido su mano derecha.

Paralelamente, hizo casas de pisos en la calle Gran de Gràcia y el asilo y santuario de Sant Josep de la Muntanya, en Gràcia, poco influidos por Gaudí. Más interesantes son otras obras suyas en las que busca las formas cúbicas, como en uno de los edificios de la Colònia Güell o en la fachada del Ayuntamiento y en el Mercado de Gràcia. Su mejor obra sería la Bodega Güell del Garraf, si no fuera que también se atribuye a Gaudí, levantada con su colaboración. Sea como fuere, muchos creen que Berenguer influyó también en Gaudí. Cuando éste se fue a vivir al Parc Güell, ocupó la casa que Berenguer había construido. La dificultad de asignarle algunas obras se basa en el hecho de que, al no tener el título de arquitecto, sus proyectos los firmaban otros que sí lo tenían.

Casa Museu Gaudí (1904-5), Parc Güell. Aquí va viure Gaudí en els darrers anys, abans de traslladar-se a la Sagrada Família. Ara és un petit museu amb mobles i records del gran arquitecte.
Casa Museo Gaudí (1904-5), Parc Güell. Aquí vivió Gaudí en los últimos años, antes de trasladarse a la Sagrada Familia. Ahora es un pequeño museo con muebles y recuerdos del gran arquitecto.

Seu del Districte de Gràcia. Plaça Rius i Taulet.
Sede del Distrito de Gràcia. Plaça Rius i Taulet.

Casa parroquial de Sant Joan de Gràcia (1900), c. de la Santa Creu 2.

Casa Museu de Gaudí. Detall de la torre, d'inspiració gaudiniana.
Casa Museo de Gaudí. Detalle de la torre, de inspiración gaudiniana.

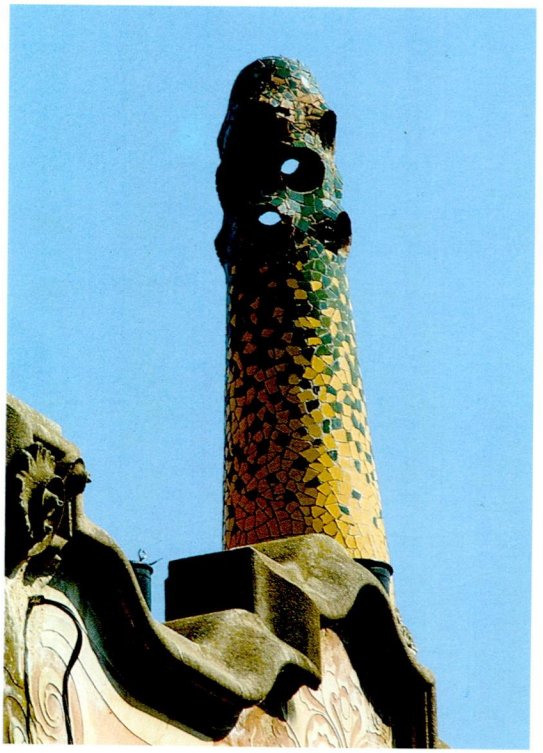

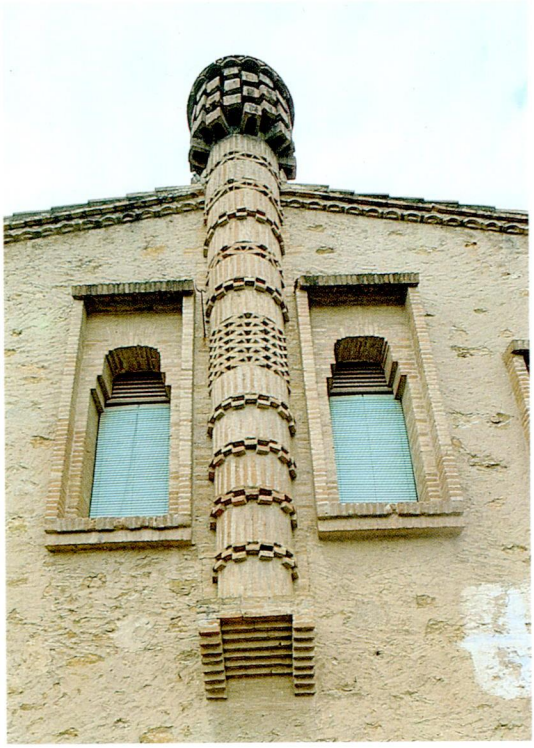

Centre Moral de Gràcia (1909). Casa molt curiosa inspirada en l'estil mossàrab, c. Ros d'Olano 9.
Centro Moral de Gràcia (1909). Casa muy curiosa inspirada en el estilo mosárabe, c. Ros d'Olano 9.

Casa de la Colònia Güell, en Santa Coloma de Cervelló. Detall de la façana.
Casa de la Colònia Güell, en Santa Coloma de Cervelló. Detalle de la fachada.

Casa Burés (1905). És una de les seves millors obres. Interessants vestíbul i planta principal, c. Ausiàs March 30 - 32.
Casa Burés (1905). Es una de sus mejores obras. Interesantes vestíbulo y planta principal, c. Ausiàs March 30 - 32.

Casa Burés. Detall de balcó.
Casa Burés. Detalle de balcón.

Casa Burés.Vitrall del vestíbul, pintat per Oleguer Junyent.
Casa Burés. Vidriera del vestíbulo, pintado por Oleguer Junyent.

Joan Rubió i Bellver.

(Reus 1871 - Barcelona 1952)

Col·laborador i deixeble de Gaudí, va realitzar una important arquitectura pròpia, d'arrel gaudiniana, però influïda per Domènech i Montaner, va exercir càrrecs polítics, i va ser president del Cercle Artístic de Sant Lluc. Les seves construccions parteixen de les cases d'artesania tradicional, però fa servir les noves tecnologies i té una forta voluntat expressionista, de gran originalitat. Preocupat per l'estructura s'inspira en obres com les Teresianes o les golfes de Bellesguard, de Gaudí, pel que fa a la utilització del maó, i busca la creació de nous espais a base de finestres interiors. Són molt característics els jocs de maons i les columnes salomòniques també de maó. Moltes de les seves cases són a la Urbanització del Tibidabo, perquè el seu germà era l'enginyer de la societat promotora d'aquesta mena de ciutat jardí. La col·laboració de Rubió amb Gaudí va durar, amb interrupcions, des del 1893 fins al 1906, i el seu període creador més interessant va des del 1889 al 1915, primer a Barcelona i després a Mallorca. En acabar la força creadora del Modernisme, Rubió i Bellver es va dedicar a les restauracions arqueològiques i a la construcció d'edificis neogòtics d'inferior qualitat.

Retrat de Joan Rubió i Bellver.

Joan Rubió i Bellver.

(Reus 1871 - Barcelona 1952)

Colaborador y discípulo de Gaudí, realizó una importante arquitectura propia, de raíz gaudiniana, pero influida por Domènech i Montaner, ejerció cargos políticos y fue presidente del Círculo Artístico de Sant Lluc. Sus construcciones parten de las casas de artesanía tradicional, pero usa las nuevas tecnologías y tiene una fuerte voluntad expresionista, de gran originalidad. Preocupado por la estructura, se inspira en obras como las Teresianas o los desvanes de Bellesguard, de Gaudí, en lo que se refiere a la utilización del ladrillo, y busca la creación de nuevos espacios a base de ventanas interiores. Son muy característicos de él los juegos de ladrillos y las columnas salomónicas también de ladrillo. Muchas de sus casas se encuentran en la Urbanización del Tibidabo, porque su hermano era el ingeniero de la sociedad promotora de esta especie de ciudad jardín. La colaboración de Rubió con Gaudí duró, con interrupciones, desde 1893 hasta 1906, y su período creador más interesante fue de 1889 a 1915, primero en Barcelona y después en Mallorca. Al finalizar la fuerza creadora del Modernismo, Rubió i Bellver se dedicó a restauraciones arqueológicas y construcción de edificios neogóticos de menor valor.

El Frare Blanc o casa Roviralta (1903-1913). Recorda els casals gòtics catalans, en particular per les solanes o galeries superiors. Admirable la utilització filigranada del maó. Av. Tibidabo 31.
El Frare Blanc, o casa Roviralta (1903-1913). Recuerda las casas góticas catalanas, en particular por las solanas o galerías superiores. Admirable la utilización filigranada del ladrillo.
Av. Tibidabo 31.

El Frare Blanc. Golfes o solanes, de gran interès.
El Frare Blanc. Desvanes o solanas, de gran interés.

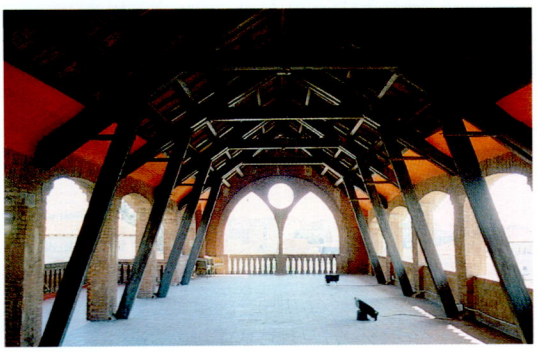

El Frare Blanc. Vestíbul.
El Frare Blanc. Vestíbulo.

El Frare Blanc. Detall del balcó amb joc de maons.
El Frare Blanc. Detalle del balcón con juego de ladrillos.

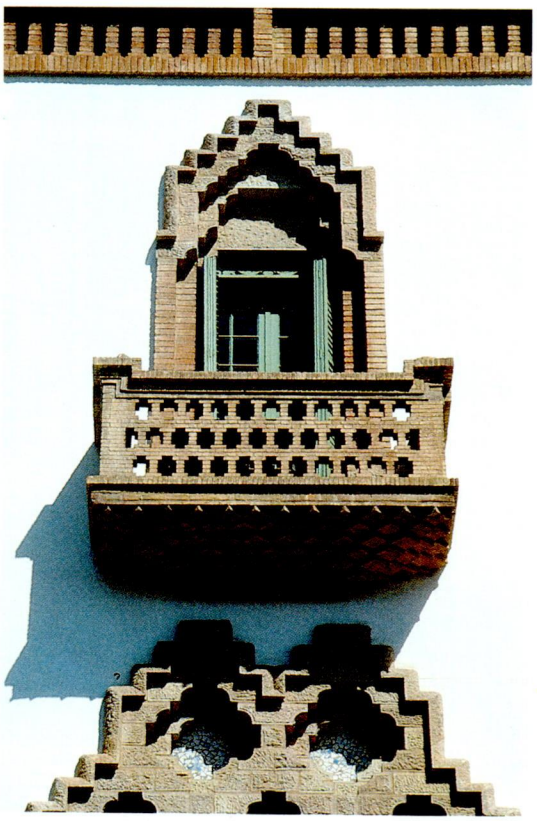

Casa Rialp (1908-10), c. Dominics 14, cantonada amb el c. Vendrell
Casa Rialp (1908 -10), c. Dominics 14, esquina c. Vendrell.

Casa Pomar (1906).
Són molt interessants la tribuna de la planta principal i tot el volum que crea a la façana, amb ceràmica i ferro, c. Girona 86.
Casa Pomar (1906).
Son muy interesantes la tribuna de la planta principal y todo el volumen que crea en la fachada, con cerámica y hierro, c. Girona 86.

Casa Alemany (1900-1901).
És una de les obres més representatives, c. General Vives 29.
Casa Alemany (1900 -1901).
Es una de la obras más representativas, c. General Vives 29.

Casa Golferichs (1901).
Es pot veure com recupera elements de l'arquitectura popular, combinats amb un cert neogoticisme.
Gran Via 491.
Casa Golferichs (1901).
Se puede ver cómo recupera elementos de la arquitectura popular, combinados con un cierto neogoticismo. Gran Via 491.

Safreigs de l'Hospital del Tibidabo. L'Hospital no arribà a construir-se, però si els safreigs, en una construcció molt curiosa.
Lavaderos del Hospital del Tibidabo. El Hospital no llegó a construirse, pero sí los lavaderos con una construcción muy curiosa.

Casa del Director de la Colònia Güell, a Santa Coloma de Cervelló.

Casa Planells (1923 - 24).
Av. Diagonal 332.

Casa Planells.
Columna de la planta principal.

Per a la casa Farreras, de l'arquitecte A. Millàs, va dissenyar l'ascensor (1913), una de les peces més singulars de l'Eixample, c. Mallorca 284.
Para la casa Farreras, del arquitecto A. Millàs, diseñó el ascensor (1913), una de las piezas más singulares del Eixample, c. Mallorca 284.

Josep Maria Jujol.

(Tarragona 1879 - Barcelona 1949)

Va ser el més jove dels col·laboradors de Gaudí. Després de treballar amb Antoni M. Gallissà, començà ajudant Gaudí a la casa Batlló. Molt imaginatiu i extraordinàriament dotat per al dibuix (alguns el consideren el millor dibuixant català, al costat de Fortuny), les seves dots varen trobar la inspiració, la llibertat i la incitació per expandir-se al costat de Gaudí, en les obres de ceràmica de la façana de la casa Batlló i del Parc Güell, en la pintura amb motiu de la reforma de la catedral de Mallorca i en els elements decoratius de la Pedrera. Menys lligat a la tradició que Gaudí, i més despreocupat, a causa de la seva joventut, va aconseguir en els seus treballs avançar-se a l'art europeu del seu temps, en fenòmens tan significatius com el surrealisme (ceràmica en "trencadís" del banc del Parc Güell), en la pintura abstracta (catedral de Mallorca) i, fins i tot, en el collage (a les rosasses de la Sala de Columnes del Parc Güell.). Actualment, se'l considera arreu del món no tan sols col·laborador de Gaudí sinó arquitecte creador amb valor propi, encara que sota la forta influència del mestre, en els edificis que va bastir en vida de Gaudí o després de la mort d'aquest.

Josep Maria Jujol.

(Tarragona 1879 - Barcelona 1949)

Fue el más joven de los colaboradores de Gaudí. Después de trabajar con Antoni M. Gallissà, comenzó ayudando a Gaudí en la casa Batlló. Muy imaginativo y extraordinariamente dotado para el dibujo (algunos lo consideran el mejor dibujante catalán, junto a Fortuny), sus dotes encontraron la inspiración, la libertad y la incitación para expandirse al lado de Gaudí, en las obras de cerámica de la fachada de la casa Batlló y del Parc Güell, en la pintura con motivo de la reforma de la catedral de Mallorca y en los elementos decorativos de la Pedrera. Menos ligado a la tradición que Gaudí, y más despreocupado, a causa de su juventud, consiguió en sus trabajos avanzarse al arte europeo de su tiempo, en fenómenos tan significativos como el surrealismo (cerámica en "trencadís" del banco del Parc Güell), en la pintura abstracta (catedral de Mallorca), e incluso en el collage (en les rosetones de la Sala de las Columnas del Parc Güell). Actualmente se le considera en el resto del mundo no tan sólo colaborador de Gaudí sino arquitecto-creador, con valor propio, aunque bajo la fuerte influencia del maestro, en los edificios que levantó en vida de Gaudí y después de la muerte de éste.

Font (1928 - 29). Plaça d'Espanya. Aquesta font, inspirada en els monuments barrocs de Roma, va ser feta amb motiu de l'Exposició Internacional de 1929.
Fuente (1928 - 29). Plaça d'Espanya. Esta fuente, inspirada en los monumentos barrocos de Roma, se la realizó con motivo de la Exposición Internacional de 1929.

Escala de la Torre de la Creu.
Escalera de la Torre de la Creu.

Parc Güell. Una de les rosasses de la Sala Hipòstila o de les Columnes, on juga amb plats, ampolles i altres objectes, com 50 anys després farien els creadors de collages.
Parc Güell. Una de las rosáceas de la Sala Hipóstila o de las Columnas, donde juega con platos, botellas y otros objetos, de la misma forma que, 50 años después, lo harían los creadores de collages.

Mosaic en "trencadís" del banc del Parc Güell, de ceràmica vidriada, on obté uns jocs de formes i de colors absolutament insòlits, que han valgut a aquest banc fama universal.
Mosaico "en trencadís" (troceado) del banco del Parc Güell, de cerámica vidriada, donde obtiene un juego de formas y colores absolutamente insólito, que ha dado a este banco fama universal.

Detall del banc del Parc Güell.

Torre Negre (1914 - 1930). Torrent del Negre, cantonada amb el c. Llobregat de Sant Joan Despí.

Torre de la Creu o "dels Ous" (1913 - 16). Oferim aquí excepcionalment una obra no barcelonina, pel fet de trobar-se molt a prop de Barcelona i com a mostra de la gran originalitat de Jujol. c. Canalias 12, Sant Joan Despí.

Torre de la Creu o "dels Ous" (1913 - 16). Ofrecemos aquí excepcionalmente una obra no barcelonina, por el hecho de encontrarse muy cerca de Barcelona y como una muestra de la gran originalidad de Jujol. c. Canalias 12, Sant Joan Despí.

Detall de l'interior de la Torre Negre.

Palau de la Música Catalana, Grup escultòric de "Les Valquíries", de Pau Gargallo.
Palau de la Música Catalana, Grupo escultórico de "Les Valquirias", de Pau Gargallo.

Casa Baró de Quadras: Figura d'un arquer en el capitell de la porta d'entrada, obra d'Eusebi Arnau.
Casa Baró de Quadras: Figura de un arquero en el capitel de la puerta de entrada, obra de Eusebi Arnau.

Escultura.

L'escultura com a element integrat a l'arquitectura —segons la manera específica del modernisme mundial— no va assolir a Barcelona la categoria d'altres arts decoratives. Tanmateix, són d'interès les escultures fetes per Eusebi Arnau, el més important dels escultors relacionats amb l'arquitectura per a diversos edificis, sense sotmetre's mai als dictats dels arquitectes, com en el cas de la casa Lleó Morera de Lluís Domènech i Montaner. Els busts de dones i homes, i les figures al·legòriques de la façana d'aquesta casa són atractius; però ho són més la sèrie d'onze alts relleus de la planta noble de la casa, que transcriuen en pedra els episodis de la cançó catalana "La dida de l'infant del rei", que ornen el rebedor i el corredor, d'estètica simbolista i d'exaltació nacionalista, corroborada per dotze relleus dedicats a Sant Jordi. Del mateix artista són les escultures de la casa de la Lactància, de Falguera, del Palau de la Música Catalana, en el qual també col·laboren Pau Gargallo, Dídac Massana i Miquel Blay, i de l'Hospital de Sant Pau, de Domènech i Montaner, o de la casa Amatller, de Puig i Cadafalch.

Un cas a part és el d'Antoni Gaudí en la barroca decoració escultòrica del Portal del Naixement de la Sagrada Família, d'estil naturalista, que contrasta radicalment amb l'estètica de l'obra, realitzada a base de motlles trets, tant de gent popular com de nens o vells morts. En canvi, es consideren escultures d'una innovació extraordinària les seves xemeneies i sortides d'escala del terrat de la Pedrera.

La Escultura.

La escultura, como elemento integrante de la arquitectura —según la manera específica del modernismo mundial—, no logró en Barcelona la categoría de otras artes decorativas. Igualmente son de interés las esculturas realizadas por Eusebi Arnau, el más importante de los escultores relacionados con la arquitectura en diversos edificios, sin someterse jamás a los dictados de los arquitectos, como en el caso de la casa Lleó Morera, de Lluís Domènech i Montaner. Los bustos de mujeres y hombres, y las figuras alegóricas de la fachada de esta casa son atractivas, pero lo es más la serie de once altorrelieves de la planta noble de la casa, que transcriben en piedra los episodios de la canción catalana "La dida de l'infant del rei" , que adornan el recibidor y el corredor de estética simbolista y de exaltación nacionalista, corroborada por doce relieves dedicados a Sant Jordi. Del mismo artista son las esculturas de la casa de la Lactància, de Falguera, del Palau de la Música Catalana, en el cual también colaboran Pau Gargallo, Dídac Massana y Miquel Blay, y del Hospital de Sant Pau, de Domènech i Montaner, o de la casa Amatller, de Puig i Cadafalch.

Un caso aparte es el de Antoni Gaudí en la barroca decoración escultórica de la Puerta del Nacimiento de la Sagrada Família, de estilo naturalista, que contrasta radicalmente con la estética de la obra realizada a base de moldes de gente popular, niños o viejos. En cambio, se consideran esculturas de una innovación extraordinaria sus chimeneas y salidas de escalera del terrado de la Pedrera.

Palau de la Música Catalana. Figures de l'escenari d'Eusebi Arnau i Mario Maragliano.
Palau de la Música Catalana. Figuras del escenario de Eusebi Arnau y Mario Maragliano.

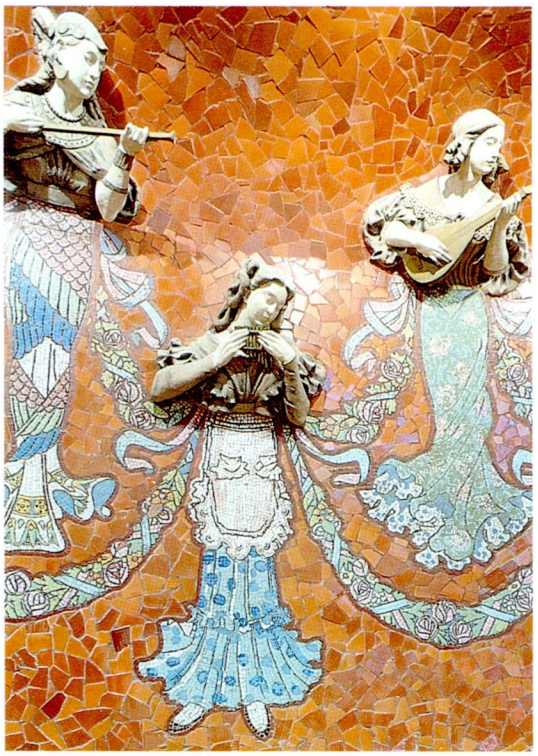

Palau de la Música Catalana. Grup escultòric de "La canço popular" o "La Música Catalana", de Miquel Blay.

Hospital de la Santa Creu: Figura d'àngel, de Pau Gargallo.

La Pedrera. Sortida de l'escala que, malgrat ser arquitectura, ha estat considerada una autèntica escultura molt renovadora de Gaudí.
La Pedrera. Salida de la escalera que, a pesar de ser arquitectura, ha sido considerada una auténtica escultura muy renovadora de Gaudí.

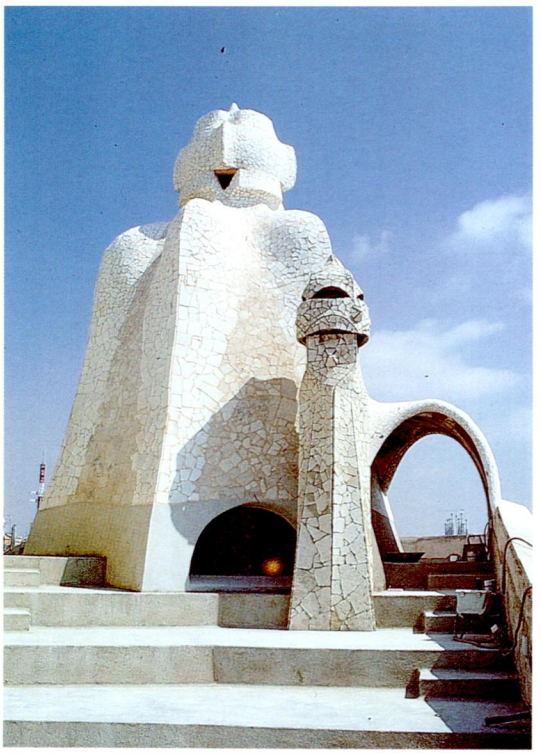

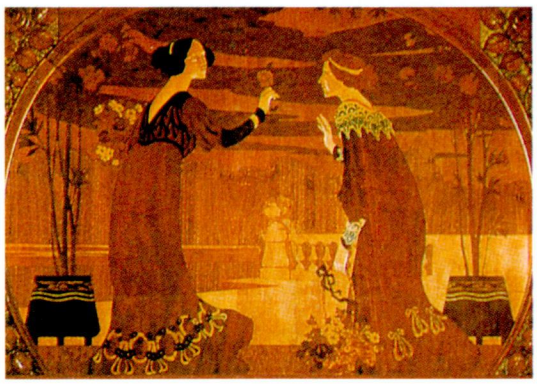

Taula de bar del Palau de la Música Catalana, de Domènech i Montaner.
Mesa de bar del Palau de la Música Catalana, de Domènech i Montaner.

Casa Lleó Morera. Detall de marqueteria d'un dels mobles, de Gaspar Homar.
Casa Lleó Morera. Detalle de marquetería de uno de los muebles, de Gaspar Homar.

Els mobles i els moblistes

L'internacionalisme dels moblistes catalans del Modernisme va propiciar una època de productes que l'especialista en mobles Josep Mainar, qualifica de "plenitud insospitada".

El primer moblista que teoritzà sobre el disseny modernista va ser Eusebi Busquets, en el sentit d'anteposar l'art i les noves necessitats a la pura tècnica moblista. Busquets va ser el moblista de moda de la burgesia progressista, amb peces de gran originalitat i de fantasia basada en la corba. La seva producció és ingent i molt diversificada.

L'altre gran moblista va ser Gaspar Homar, el qual va partir del "cop de fuet" per dissenyar les seves obres a la recerca del nou estil i arribà a una notable simplificació, amb corbes el·líptiques interrompudes. En els treballs amb Domènech i Montaner utilitzà la decoració naturalista, en particular les flors "quadrades".

Dels altres moblistes del moment cal esmentar Joan Esteva, autor dels mobles del palau Pérez Samanillo; R. Calonja, que va fer el moblatge del famós Cafè Torino del Passeig de Gràcia (desaparegut), i Antoni Pena, de solucions més eclèctiques.

Un lloc especial ocupa Antoni Gaudí, que primer va col·laborar amb el moblista encara eclèctic Francesc Vidal, en el mobiliari del Palau Güell; però que posteriorment va fer mobles propis, perfectament integrats en el seu propi estil, com els de la casa Calvet o els de la Cripta Güell, i sobretot els de la casa Batlló, que Oriol Bohigas compta entre "els millors objectes que ha produït la plàstica del segle XX".

Domènech i Montaner i Josep M. Jujol també varen fer interessants aportacions al disseny de mobles.

Los muebles y los mueblistas

El internacionalismo de los mueblistas catalanes del Modernismo propiciaron una época de productos que el especialista en muebles Josep Mainar califica de "plenitud insospechada".

El primer mueblista que teoriza sobre el diseño modernista fue Eusebi Busquets, en el sentido de anteponer el arte y las nuevas necesidades a la pura técnica mueblista. Busquets fue el mueblista de moda de la burguesía progresista, con piezas de gran originalidad y de fantasía basada en la curva. Su producción es ingente y muy diversificada.

El otro gran mueblista fue Gaspar Homar, que partió del "cop de fuet" para diseñar sus obras en la búsqueda de un nuevo estilo y llegó a una notable simplificación, con curvas elípticas interrumpidas. En los trabajos con Domènech i Montaner utilizó la decoración naturalista, en particular las flores "cuadradas".

De los grandes mueblistas del momento cabe citar a Joan Esteva, autor de los muebles del palacio Pérez Samanillo; R. Calonja, que hizo el mobiliario del famoso Café Torino del Passeig de Gràcia (desaparecido), y Antoni Pena, de soluciones más eclécticas.

Un lugar especial ocupa Antoni Gaudí, que primero colaboró con el mueblista todavía ecléctico Francesc Vidal, en el mobiliario del Palau Güell; pero que posteriormente hizo muebles propios, perfectamente integrados en su propio estilo, como el de la casa Calvet o los de la Cripta Güell y sobre todo los de la casa Batlló, que Oriol Bohigas considera "los mejores objetos que produjo la plástica del siglo XX".

Domènech i Montaner y Josep M. Jujol también hicieron interesantes aportaciones al diseño de muebles.

Palau Güell de Gaudí. La "llar de foc", de fusta de roure, i amb ornaments de bronze. És de Camil Oliveres Gensana.
Palau Güell de Gaudí. La "llar de foc", de madera de roble, y con ornamentos de bronce. Es de Camil Oliveres Gensana.

Cadira d'Antoni Gaudí.
Silla de Antoni Gaudí.

Banc de la cripta de la Colònia Güell d'Antoni Gaudí.
Banco de la cripta de la Colònia Güell de Antoni Gaudí.

Arc de Triomf (1888), d'inspiració mudèjar. Els relleus són de Josep Reynés, Josep Llimona, Antoni Vilanova, Torquat Tasso i altres escultors.
Arco de Triunfo (1888), de inspiración mudéjar. Los relieves son de Josep Reynés, Josep Llimona, Antoni Vilanova, Torcuato Tasso y otros escultores.

Josep Vilaseca i Casanovas

(Barcelona 1848 -1910)

De trajectòria paral·lela al seu amic Domènech i Montaner, Vilaseca va estudiar arquitectura a Madrid, viatjà amb aquell a Europa i també va ser un molt jove catedràtic de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Entre les primeres obres destaquen el monument a Clavé i el bonic estudi en forma de temple clàssic al carrer Bailèn, 72, per als germans Masriera, els quals jugaren un important paper com a pintors, argenters i gent de cultura en el Modernisme. Però és amb l'Arc del Triomf, que serví d'entrada a l'Exposició Universal del 1888, quan pot començar-se a parlar de Vilaseca com a representant del pre-Modernisme, tendència que afermà a la casa Bruno Cuadros, a les tres cases dels Batlló i altres edificis de l'Eixample. Avui la seva obra s'inclou en el Modernisme, encara que de manera tangencial, per tal de no deixar al marge una producció tan valuosa com la seva.

Josep Vilaseca i Casanovas

(Barcelona 1848 - 1910)

De trayectoria paralela a la de su amigo Domènech i Montaner, Vilaseca estudió arquitectura en Madrid, viajó con aquél a Europa y también fue desde muy joven catedrático de la Escuela de Arquitectura de Barcelona. Entre las primeras obras destacan el monumento a Clavé y el bonito estudio en forma de templo clásico de la calle Bailèn, 72, para los hermanos Masriera, que tuvieron un importante papel como pintores, plateros y gente de cultura en el Modernismo. Pero es con el Arco de Triunfo, que sirvió de entrada a la Exposición Universal de 1888, cuando puede comenzarse a hablar de Vilaseca como representante del pre-Modernismo, tendencia que confirma en la casa Bruno Cuadros, en las tres casas de los Batlló y en otros edificios del Eixample. Hoy su obra se incluye en el Modernismo, pero de manera tangencial, y con el fin de no dejar al margen una producción tan valiosa.

Arc de Triomf , detall.
Arco de Triunfo , detalle.

Casa Bruno Cuadros (1896), La Rambla 82. D'estil neoegipci i decorat amb ombrel·les, ventalls i un gran drac amb un paraigua com a signe de la botiga que ocupava els baixos.
Casa Bruno Cuadros (1896), La Rambla 82. De estilo neoegipcio y decorado con sombrillas, abanicos y un gran dragón con un paraguas como símbolo de la tienda que ocupaba los bajos.

Casa Enric Batlló (1896). Passeig de Gràcia 75. D'estil neogòtic, però de tractament molt personal.
Casa Enric Batlló (1896). Paseig de Gràcia 75. De estilo neogótico, pero de tratamiento muy personal.

Casa Cabot (1904), c. Roger de Llúria 8 - 14. Detall del portal, de gran riquesa ornamental.
Casa Cabot (1904), c. Roger de Llúria 8 - 14. Detalle del portal, de gran riqueza ornamental.

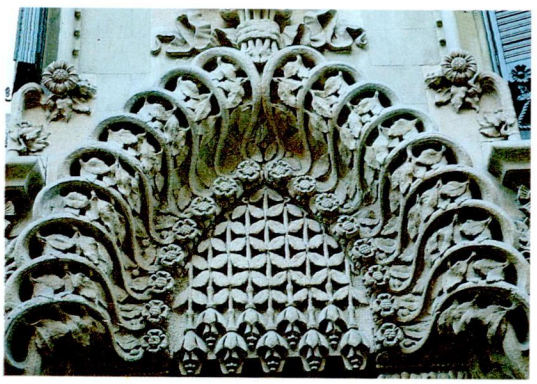

Casa Comas d'Argemir (1904).

Empar de Santa Llúcia (1910). Era un centre per a cecs pobres. Ara, ampliat, és la seu del Museu de la Ciència, c. Adrià Margenat.
"Empar" de Santa Llúcia (1910). Era un centro para ciegos pobres. Hoy, ampliado, es la sede del Museo de la Ciencia, c. Adrià Margenat.

Josep Domènech i Estapà

(Tarragona 1858 - Barcelona 1917)

En parlar del pre-Modernisme com a superació de l'historicisme imitatiu, ja hem esmentat aquest arquitecte, professor de Geometria Descriptiva de la Universitat de Barcelona i director de l'Acadèmia de Ciències i Arts. No acceptava el Modernisme i va publicar escrits contra aquest moviment, però se l'hi considera inscrit, ja que ara s'entén per Modernisme un estil més complex que el limitat del seu temps. Domènech i Estapà va ser l'autor dels grans encàrrecs oficials, com el Palau de Justícia, la presó Model, la Facultat de Medicina o l'Hospital Clínic, de caràcter clàssic monumentalista, mentre que les cases particulars que va fer s'aproximen al Modernisme vienès. Els seus edificis principals són aquells on busca un nou estil adequat als nous temps i n'aprofundeix les troballes.

Josep Domènech i Estapà

(Tarragona 1858 - Barcelona 1917)

Al hablar de pre-Modernismo como superación del historicismo imitativo, ya hemos citado a este arquitecto, profesor de Geometría Descriptiva de la Universidad de Barcelona y director de la Academia de Ciencias y Artes. No aceptaba el Modernismo y publicó escritos contra este movimiento, pero se le considera inscrito en él, ya que ahora se entiende por Modernismo un estilo más complejo que el limitado por su tiempo. Domènech i Estapà fue autor de los grandes encargos oficiales, como el Palacio de Justicia, la prisión Modelo, la Facultad de Medicina o el Hospital Clínico, de carácter clásico monumentalista, mientras que las casas particulares que hizo se aproximan al Modernismo vienés. Sus edificios principales son aquéllos en los que busca un nuevo estilo adecuado a los nuevos tiempos y profundiza en los hallazgos.

Empar de Santa Llúcia. Detall de la façana.
"Empar" de Santa Llúcia. Detalle de la fachada.

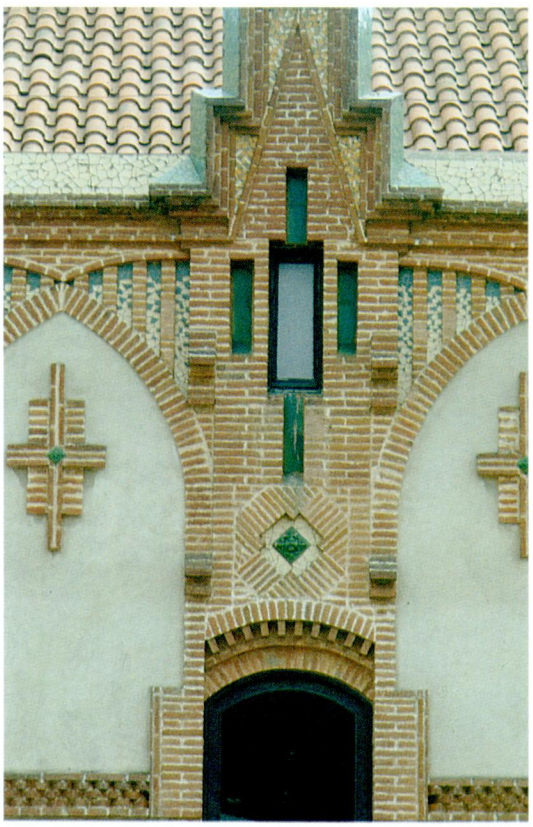

Casa Cucurulla (1911), c. Villarroel 62.

Observatori Fabra (1904). Tibidabo.
Observatorio Fabra (1904). Tibidabo.

Casa Domènech i Estapà (1909), c. València 241.

Església Parroquial de Sant Andreu de Palomar (1890). Plaça Orfila 11.
Iglesia Parroquial de Sant Andreu de Palomar (1890). Plaça Orfila 11.

Hidroelèctrica de Catalunya (1897). Av. de Vilanova 12.

Pere Falqués

(Barcelona 1850 - 1916)

Va ser arquitecte municipal en cap de l'Ajuntament de Barcelona i president de l'Associació d'Arquitectes de la mateixa ciutat. Aquets càrrecs públics varen marcar les seves obres que oscil·len entre l'eclecticisme classicista i el barroc. Va dissenyar, primerament, dos pavellons de l'Exposició Universal del 1888, no conservats, i al principi feia una arquitectura progressista, combinant el ferro amb el maó vist, de manera molt intel·ligent, com en l'edifici de la Hidroelèctrica de Catalunya. Posteriorment, però, va derivar cap a l'arquitectura monumentalista, és a dir, ampul·losa i barroca, a partir de l'estil modernista amb monuments com els dedicats a Rius i Taulet i a Pitarra, i edificis de segona línia, amb alguna excepció notable, com la casa del carrer Avinyó. Falqués va fer altres obres: l'ampliació de l'edifici del Parlament, la reforma del Liceu o l'escala monumental de l'Ajuntament.

Pere Falqués

(Barcelona 1850 - 1916)

Fue arquitecto municipal del Ayuntamiento de Barcelona y presidente de la Asociación de Arquitectos de la misma ciudad. Estos cargos públicos marcaron sus obras, que oscilan entre el eclecticismo clasicista y el barroco. Diseñó, primeramente, dos pabellones de la Exposición Universal de 1888, no conservados, y al principio hizo una arquitectura progresista, combinando el hierro con el ladrillo visto, de manera muy inteligente, como en el edificio de la Hidroeléctrica de Catalunya. Sin embargo, posteriormente, derivó hacia la arquitectura monumentalista, es decir, ampulosa y barroca, a partir del estilo modernista, con monumentos como los dedicados a Rius i Taulet y a Pitarra, y edificios de segunda línea, con alguna excepción notable, como la casa de la calle Avinyó. Falqués hizo otras obras: la ampliación del edificio del Parlament, la reforma del Liceu o la escalera monumental del Ayuntamiento.

Casa (1904), c. Avinyó 13. Oriol Bohigas escriu que en aquest edifici "utilitza elements i esquemes compositius que semblen procedir del moment més arravatat del barroc romà".
Casa (1904), c. Avinyó 13. Oriol Bohigas escribe que en este edificio "utiliza elementos y esquemas compositivos que parecen proceder del momento más arrebatado del barroco romano".

Un dels fanals amb banc del Pg. de Gràcia.
Uno de los faroles con banco del Pg. de Gràcia.

Un dels fanals (1906), ara a l'Av. Gaudí.
Uno de los faroles (1906), ahora en la Av. Gaudí.

Detall de la casa Bonaventura Ferrer (1906). La casa és tractada com a una escultura monumental. Pg. de Gràcia 113.
Detalle de la casa Bonaventura Ferrer (1906). La casa es tratada como una escultura monumental. Pg. de Gràcia 113.

Monument a Frederic Soler, Pitarra (1906), amb escultura de d'Agustí Querol. Plaça del Teatre (La Rambla).
Monumento a Frederic Soler, Pitarra (1906), con escultura de Agustí Querol. Plaça del Teatre (La Rambla).

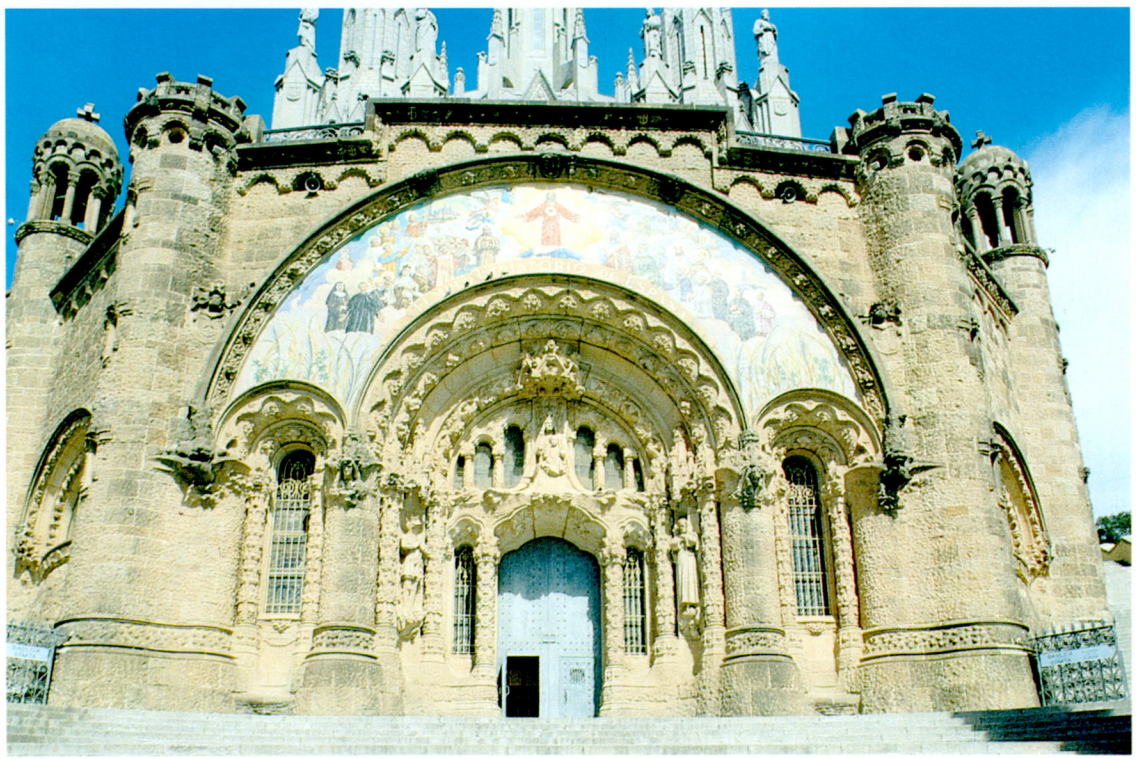

Temple del Sagrat Cor (1909 - 1931). La part superior és del seu fill, Josep Maria Sagnier. Tibidabo.
Templo del Sagrado Corazón (1909 - 1931). La parte superior es de su hijo, Josep Maria Sagnier. Tibidabo.

Enric Sagnier i Villavecchia

(Barcelona 1858 - 1931)

D'ideologia dretana i d'esquena al catalanisme, va ser l'arquitecte de les classes més altes, poc entusiastes del Modernisme. Això el va dur a cultivar, en les moltes obres que va fer gràcies a la seva posició, un estil eclèctic, inspirat en el barroc francès o en el neoclassicisme anglès, com corresponia al grup social que no volia innovacions revolucionàries. Tanmateix, va utilitzar l'ornamentació floral de l'Art Nouveau de manera molt moderada, per tal de donar un cert aire de moda a les seves cases, seguint el modernisme vienès. Però una de les aportacions més notables va ser la de crear una distribució dels espais de les cases de l'Eixample que tindria gran fortuna: l'escala comunicada amb el pati central amb il·luminació zenital, i la divisió de l'habitatge en dues parts, la de la façana i la del pati interior, amb el corredor que les uneix. Aquest esquema va ser adoptat a la zona central de la ciutat perquè valorava amb molt d'encert el confort domèstic i les mesures humanes contra el monumentalisme incòmode i deshumanitzat d'altres autors. El 1923 el Papa Pius XI li concedí el marquesat de Sagnier.

Enric Sagnier i Villavecchia

(Barcelona 1858 - 1931)

De ideología derechista y de espaldas al catalanismo, fue el arquitecto de las clases más altas, poco entusiastas del Modernismo. Ello le llevó a cultivar en las muchas obras que realizó, gracias a su posición, un estilo ecléctico, inspirado en el barroco francés o en el neoclasicismo inglés, como correspondía al grupo social que no deseaba innovaciones revolucionarias. Asimismo utilizó la ornamentación floral del Art Nouveau de manera muy moderada, con el fin de dar un cierto aire de moda a sus casas, siguiendo el modernismo vienés. Pero una de las aportaciones más notables fue crear una distribución de los espacios de las casas del Eixample que tendría gran fortuna: la escalera comunicada con el patio central con iluminación cenital, y la división de la vivienda en dos partes, la de la fachada y la del patio interior, unidas por el corredor. Este esquema fue adoptado en la parte central de la ciudad, porque valoraba con mucho acierto el confort doméstico y las medidas humanas contra el monumentalismo incómodo y deshumanizante de otros autores. En 1923, el Papa Pío XI le concedió el marquesado de Sagnier.

Vestíbul de la casa R. Juncadella (1888 - 1891). Edifici en forma de palau de grans dimensions. Gran escala decorada. La part superior de la façana va ser ampliada pel mateix Sagnier el 1918. Rambla de Catalunya 33.
Vestíbulo de la casa R. Juncadella (1888 - 1891). Edificio en forma de palacio de grandes dimensiones. Gran escalera decorada. La parte superior de la fachada fue ampliada por el mismo Sagnier en 1918. Rambla de Catalunya 33.

Casa Tomàs Ricard (1895). Té un vestíbul molt interessant.
Casa Tomás Ricard (1895). Tiene un vestíbulo muy interesante.

Caixa de Pensions (1917). Via Laietana 56. També són de Sagnier els edificis veïns, al c. de Jonqueres 2 i 3, de la mateixa Caixa.
Caixa de Pensions (1917). Vía Laietana 56. También son de Sagnier los edificios vecinos en la c. de Jonqueres 2 y 3, de la misma Caixa.

"El Pinar", o casa Evarist Arnús (1903), c. Manuel Arnús, de la urbanització del Tibidabo.
"El Pinar", o casa Evarist Arnús (1903), c. Manuel Arnús, de la urbanización del Tibidabo.

Casa Fargas (1902 - 1904). En aquesta casa es pot veure molt bé la combinació de l'eclecticisme barroc amb elements modernistes de la façana. El coronament no és de Sagnier. Rambla de Catalunya 47.
Casa Fargas (1902 - 1904). En esta casa se puede observar muy bien la combinación del eclecticismo barroco con elementos modernistas de la fachada. El coronamiento no pertenece a Sagnier. Rambla de Catalunya 47.

Antiga Casa Figueras (1902), d'Antoni Ros i Güell, recentement restaurada. La Rambla 83
Antigua Casa Figueras (1902), de Antoni Ros i Güell, recientemente restaurada. La Rambla 83

Forn de pa del c. Girona 73. Escut amb una pagesa.
Panadería de la c. Girona 73. Escudo con una campesina.

Botigues i locals públics

A Barcelona es conserven, en part o totalment, dues-centes botigues modernistes, de les moltes que hi va haver en el seu temps. Sigui com sigui, l'èxit del Modernisme a les botigues és una bona demostració de la popularitat del Modernisme al nostre país, ja que no són només botigues de luxe, sinó també pastisseries, farmàcies, barberies, botigues d'enllustradors de sabates, tintoreries, carnisseries o bars de barri.

La decoració d'aquests establiments afectava tant l'estructura del local (façana, parets, columnes, sostre), com la porta, els vidres, les capses, els llums, els gerros i tots els objectes, entre els quals cal comptar els mateixos articles que s'hi venien, com les capsetes de píndoles, el disseny de la roba o del ferro, etc.

Es varen fer també grans cafès i restaurants modernistes com el del Parc de la Ciutadella, anomenat Els Tres Dragons, i hotels, com l'Hotel Internacional al Passeig de Colom, ambdós de Domènech i Montaner; o el famós Cafè Torino, del Passeig de Gràcia, lloc de cita de la bona societat, projectat pel decorador Ricard Campmany, on col·laboren Gaudí, Puig i Cadafalch, Falqués i el pintor Ricard Urgell. O la Sala Mercè (1904), lloc d'atraccions i sorpreses, tancat, en uns baixos de La Rambla dels Estudis, obra conjunta del pintor Lluís Graner, dels escenògrafs Salvador Alarma, Fèlix Urgellès i Maurici Vilomara, dels escriptors Adrià Gual, Manuel Folch i Torres i Josep Carner, del director de cine Segundo de Chomón i de l'arquitecte Antoni Gaudí.

Tiendas y locales públicos

En Barcelona se conservan, en parte o totalmente, doscientas tiendas modernistas, de las muchas que existieron en su tiempo. En cualquier caso, el éxito del Modernismo en las tiendas es una demostración de la popularidad del Modernismo en nuestro país, ya que no se trata únicamente de tiendas de lujo, sino también de pastelerías, farmacias, peluquerías, tiendas de limpiabotas, tintorerías, camiserías o bares de barrio.

La decoración de estos establecimientos afectaba tanto a la estructura del local (fachada, paredes, columnas, techo) como a la puerta, cristales, cajas, luces, jarrones, y a todos los objetos, entre los cuales cabe destacar los mismos artículos que se vendían, como las cajitas de píldoras, el diseño de la ropa o del hierro, etc.

Se hicieron también grandes cafés y restaurantes modernistas como el del Parc de la Ciutadella, denominado "Els Tres Dragons", y hoteles como el Hotel Internacional, en el Passeig de Colom, ambos de Domènech i Montaner, o el famoso Café Torino, del Passeig de Gràcia, lugar de cita de la buena sociedad, proyectada por el decorador Ricard Campmany, en colaboración con Gaudí, Puig i Cadafalch, Falqués y el pintor Ricard Urgell. O la Sala Mercè (1904), lugar de atracciones y sorpresas, cerrado, en unos bajos de La Rambla de los Estudios, obra conjunta del pintor Lluís Graner, de los escenógrafos Salvador Alarma, Félix Urgellès y Maurici Vilomara, de los escritores Adrià Gual, Manuel Folch i Torres y Josep Carner, del director de cine Segundo de Chomón y del arquitecto Antoni Gaudí.

Farmàcia del Carme (1914), c. Carme 84.

Farmàcia Pedrell. Ara Farmàcia Vilalta. Fundada el 1562 per Pedrell, és la més antiga de Barcelona. Reforma modernista de Bemades (1890), c. Sant Pere Més Baix 54.

Farmacia Pedrell. Ahora Farmacia Vilalta. Fundada en 1562 por Pedrell, es la más antigua de Barcelona. Reforma modernista de Bemades (1890), c. Sant Pere Més Baix 54.

Farmàcia del Dr. Sastre i Marquès (1905), de Puig i Cadafalch, c. Hospital 109.

Bar "Muy Buenas", c. del Carme 63.

Bar Almirall. Fundat el 1860 i reformat a l'època modernista. c. Joaquim Costa 33.
Bar Almirall. Fundado en 1860 y reformado en la época modernista. c. Joaquim Costa 33.

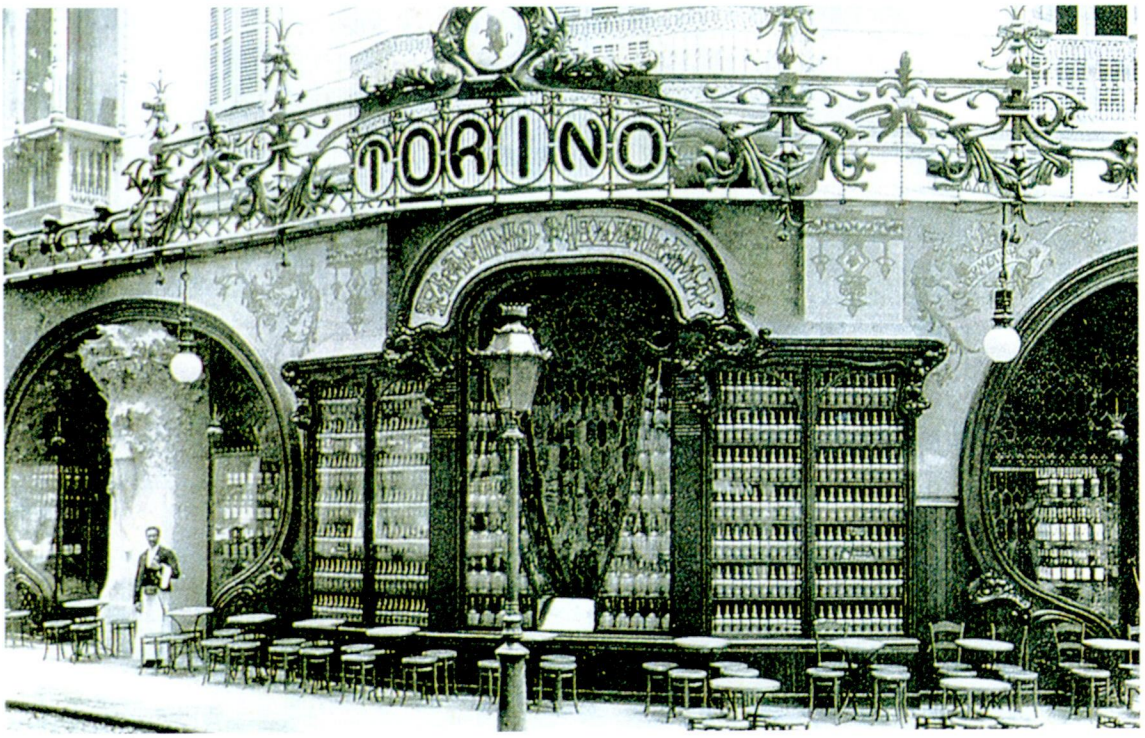

Cafè Torino. Foto de l'època. Era al Passeig de Gràcia, cantonada Gran Via.
Café Torino. Foto de la época. Estaba en el Passeig de Gràcia, esquina Gran Via.

Grill Room, de Ramon de Campmany, c. Escudellers 8.

Casa Texidor. Reforma modernista de Manuel J. Raspall el 1909, amb mosaics de Lluís Bru. Ronda de Sant Pere 16.
Casa Texidor. Reforma modernista de Manuel J. Raspall en 1909, con mosaicos de Lluís Bru. Ronda de Sant Pere 16.

Colmado, amb el famós cartell de la manola i la mona, pintat per Ramon Casas. Xamfrà de Roger de Llúria amb València.
Colmado con el famoso cartel de la manola y la mona, pintado por Ramón Casas. Chaflán de Roger de Llúria con València.

Casa Amatller (1900). Hi col·laboraren grans especialistes, com E. Arnau en les escultures, Gaspar Homar en els mobles i Mario Maragliano en els mosaics. Pg. de Gràcia 41.
Casa Amatller (1900). Colaboraron grandes especialistas, como E. Arnau en las esculturas. Gaspar Homar en los muebles y Mario Maragliano en los mosaicos. Pg. de Gràcia 41.

Balcó de la casa Macaia
Balcón de la casa Macaya.

Josep Puig i Cadafalch

(Mataró 1867 - Barcelona 1957)

Arquitecte i historiador de l'art, va culminar la seva carrera política com a president de la Mancomunitat (1917 - 1924). Puig no es considerava modernista, i el seu interès per l'art medieval, demostrat en estudis de gran valor, es tradueix en moltes obres neogòtiques, però supera ampliament l'historicisme i presenta trets modernistes, sobretot en la concepció dels espais interiors.

Un dels primers edificis barcelonins va ser la casa Martí, on adapta el gòtic del nord a la tradició catalana i a l'ús de les arts decoratives. En els seus baixos es va crear la famosa taverna d'"Els Quatre Gats", el centre cultural més important del Modernisme, comandat per Rusiñol i Ramon Casas. La casa Amatller, influïda per l'arquitectura flamenca, té la façana a manera de tapís esgrafiat, on destaquen les riques ornamentacions, amb figures escultòriques de les arts, de Sant Jordi, etc. A la casa Macaia es nota la fascinació per les arts i els oficis llavors revitalitzats: esgrafiats, mosaics, ferros, etc. A can Serra s'inspirà en l'estil plateresc, i a la casa Quadras en el gòtic flamíger. Una de les seves obres més conegudes és la casa Terrades, anomenada popularment com "de les Punxes" per les seves torres. La fàbrica Casarramona al peu de Montjuïc és un interessant edifici industrial, d'estructura de maó i de formes derivades del gòtic.

Josep Puig i Cadafalch

(Mataró 1867 - Barcelona 1957)

Arquitecto e historiador de arte, culminó su carrera política como presidente de la Mancomunitat (1917 - 1924). Puig no se consideraba modernista, y su interés por el arte medieval, demostrado en estudios de gran valor, se traduce en muchas obras neogóticas, pero supera ampliamente el historicismo y presenta aspectos modernistas sobre todo en la concepción de espacios interiores.

Uno de los primeros edificios barceloneses fue la casa Martí, donde adapta el gótico del norte combinado con la tradición catalana del uso de las artes decorativas. En sus bajos creó la famosa taberna "Els Quatre Gats", el centro cultural más importante del Modernismo, dirigido por Rusiñol y Ramón Casas. La casa Amatller, influida por la arquitectura flamenca, tiene la fachada a manera de tapiz esgrafiado, donde destacan las ricas ornamentaciones, con figuras escultóricas de las artes, de Sant Jordi, etc. En la casa Macaya se nota la fascinación por las artes y los oficios entonces revitalizados: esgrafiados, mosaicos, hierros, etc. En la casa Serra se inspira en el estilo plateresco, y en la casa Quadras en el gótico flamígero. Una de sus obras más nombradas es la casa Terrades, conocida popularmente como de las "Punxes" por sus torres. La fábrica Casarramona, al pie de Montjuïc, es un interesante edificio industrial, de estructura de ladrillo y formas derivadas del gótico.

Casa Macaia (1901), seu del Centre Cultural de la Fundació de la Caixa de Pensions. De la gran decoració només es conserva la del vestíbul i l'escala d'aquesta casa unifamiliar, Pg. Sant Joan 108.
Casa Macaya (1901), sede del Centro Cultural de "la Fundació de la Caixa de Pensions". De la gran decoración sólo se conserva la del vestíbulo y la escalera de esta casa unifamiliar, Pg. Sant Joan 108.

Detall del balcó de la casa Macaia.
Detalle del balcón de la casa Macaya.

Casa Macaia. Escultura de capitell que representa Puig i Cadafach en bicicleta.
Casa Macaya. Escultura de capitel que representa a Puig i Cadafalch en bicicleta.

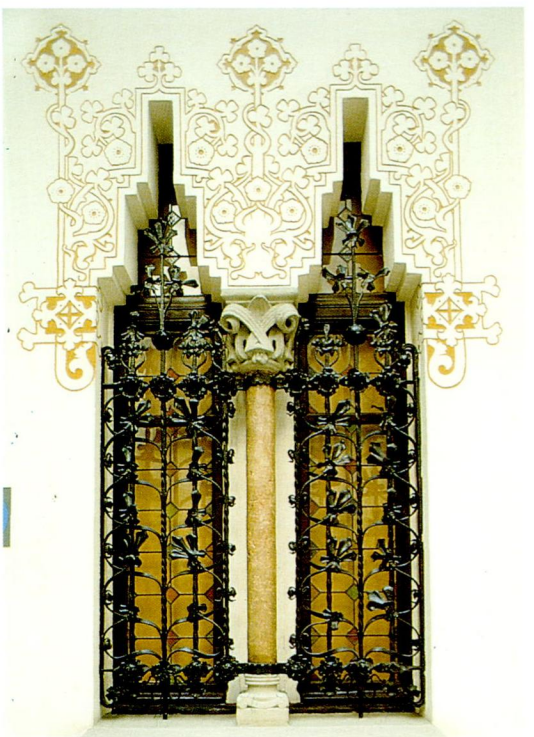

Finestres del pati de la casa Macaia.
Ventanas del patio de la casa Macaya.

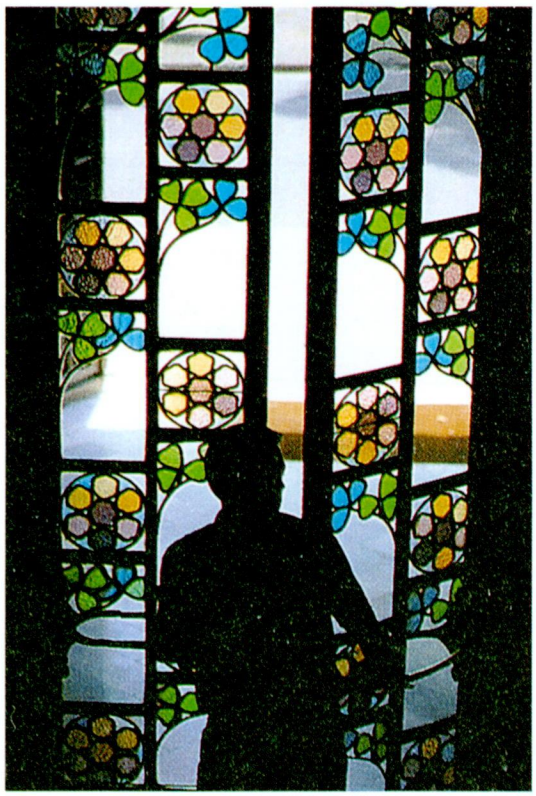

Casa Terrades. Vitrall del vestíbul.
Casa Terrades. Vidriera del vestíbulo.

Casa Terrades o "de les Punxes"(1903 - 05). Edifici format per tres cases, és un dels grans encerts del Modernisme. Av. Diagonal 416 - 420.
Casa Terrades o "de les Punxes"(1903 - 05). Edificio formado por tres casas, es uno de los grandes aciertos del Modernisme. Av. Diagonal 416 - 420.

Palau del Baró de Quadras (1904), actual Museu de la Música. Reformada per Puig. Aquesta casa estreta té dues façanes visibles. La de la Diagonal és d'estil neogòtic. Detall escultòric, d'Eusebi Arnau, sobre les finestres. Diagonal 373 i c. Roselló 279.
Palau del Baró de Quadras (1904), actual Museo de la Música. Reformada per Puig. Esta casa estrecha tiene dos fachadas visibles. La de Diagonal es de estilo neogótico. Detalle escultórico, de Eusebi Arnau, sobre las ventanas. Diagonal 373 y c. Roselló 279.

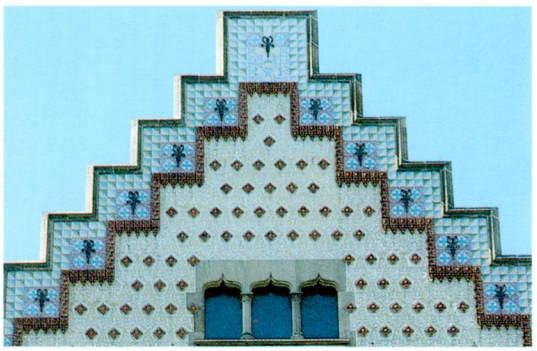

Coronament de la casa Amatller. A la planta noble de la casa s'hi estatja el Museu Amatller de fotografies d'art hispànic.
Remate de la casa Amatller. En la planta noble de la casa se alberga el Museo Amatller de fotografías de arte hispánico.

Casa Amatller. Rajoles del vestíbul.
Casa Amatller. Azulejos del vestíbulo.

Pati interior de la casa Macaia.

Casa Amatller. Sant Jordi i el drac, d'Eusebi Arnau, a la façana.
Casa Amatller. Sant Jordi y el dragón, de Eusebi Arnau, en la fachada.

Interior d'Els Quatre Gats, a la casa Martí, on es reunien els modernistes Rusiñol i Casas amb altres artistes, segons una foto d'època. Aquest local va ser restaurat l'any 1982 - 1983.
Interior de Els Quatre Gats, en la casa Martí, donde se reunían los modernistas Rusiñol i Casas con otros artistas, según una foto de la época. Este local fue restaurado el año 1982 - 1983.

Fàbrica Casarramona (1911), c. Mèxic 36-44, Montjuïc.

Casa Sastre i Marquès (1905), c. Eduard Conde 44.

Casa Martí (1896), c. Montsió 3

Can Serra (1903 - 1908) , actualment seu de la Diputació de Barcelona. Només són de Puig les ales en angle que donen a la Rambla de Catalunya. Les escultures són d'Eusebi Arnau. Rambla de Catalunya 126.
Can Serra (1903-1908), actualmente sede de la Diputación de Barcelona. Únicamente son de Puig les alas en ángulo que dan a la Rambla de Catalunya. Las esculturas son de Eusebi Arnau. Rambla de Catalunya 126.

Casa Comalat. La façana del darrera, c. Còrsega 316, encara és més interessant.
Casa Comalat. La fachada de atrás, c. Còrsega 316, es aún más interesante.

Casa Damians, d'Eduard Ferrés i Puig (1880 - 1929). Va ser ocupada després pels magatzems El Siglo (1915) i ara per uns altres magatzems, c. Pelai 54.
Casa Damians, de Eduard Ferrés i Puig (1880 - 1929). Fue ocupada después por los almacenes El Siglo (1915) y ahora por otros, c. Pelai 54.

Altres arquitectes

Hi ha més de mig centenar d'arquitectes de nom conegut que tenen obres modernistes a Barcelona. Entre ells, a més dels que hem citat, cal destacar per un motiu o altre en: Jaume Torres i Grau, Ramón Viñolas, Gabriel Borrell, Josep M. Barenys, Emili Sala i Cortés, Domènec Sugranyes (va succeir Gaudí en la direcció de les obres de la Sagrada Família), Camil Oliveras, Manuel J. Raspall, Josep M. Pericas i Domènec Boada.

Gràcies a l'obra de tots aquests homes, Barcelona és la ciutat del món més rica i complexa en Modernisme, com ja s'ha dit, no amb cases de les classes benestants sinó també de les classes mitjanes; i no solament amb grans edificis oficials i de caràcter públic, sinó també amb botigues, bars i fàbriques.

Otros arquitectos

Hay más de medio centenar de arquitectos de nombre conocido que tienen obras modernistas en Barcelona. Entre ellos, además de los ya citados, hay que destacar por un motivo u otro a Jaume Torres i Grau, Ramón Viñolas, Gabriel Borrell, Josep M. Barenys, Emili Sala i Cortés, Domènec Sugranyes (sucedió a Gaudí en la dirección de las obras de la Sagrada Familia), Camil Oliveras, Manuel J. Raspall, Josep M. Pericas y Domènec Boada.

Gracias a la obra de todos estos hombres, Barcelona es la ciudad del mundo más rica y compleja del Modernismo y, como ya se ha dicho, no únicamente con casas para las clases pudientes, sino también para la clase media, y no tan sólo con grandes edificios oficiales y de carácter público, sino también con tiendas, pabellones, bares y fábricas.

Casa Pérez Samanillo (1910) de Joan J. Hervàs i Arizmendi (1851 - 1912). És la seu del Cercle Eqüestre, amb un interior molt interessant. Av. Diagonal 169, cantonada Balmes.
Casa Pérez Samanillo (1910) de Joan J. Hervás i Arizmendi (1851 - 1912). Es la sede del Círculo Ecuestre, con un interior muy interesante. Av. Diagonal 169, esquina Balmes.

Tribuna de la Casa Modest Andreu (1902), de Telm Fernández. c. Ali Bei 3.

Casa de la Lactància (1910) d'Antoni Falguera (1876 - 1945). Gran Via de les Corts Catalanes 477. Del mateix Falguera és també el Conservatori de Música del c. Bruc 110.
Casa de la Lactancia (1910) de Antoni Falguera (1876 - 1945). Gran Via de les Corts Catalanes 477. Del mismo Falguera es también el Conservatorio de Música de la c. Bruc 110.

Cases Castillo Villanueva (1904), de Juli Fossas (1868 - 1945)

Hotel La Rotonda (1918) d'Adolf Ruiz i Casamitjana (1869 - 1937). Av. del Tibidabo 2, cantonada amb Pg. de Sant Gervasi. Actualment és una clínica.
Hotel La Rotonda (1918) de Adolf Ruiz i Casamitjana (1869 - 1937). Av. del Tibidabo 2, esquina con Pg. de Sant Gervasi. Actualmente es una clínica.

Casa Comalat (1911), de Salvador Valerí (1873-1954). Interessant façana de l'Av. Diagonal 442.
Casa Comalat (1911), de Salvador Valerí (1873-1954). Interesante fachada de la Av. Diagonal 442.

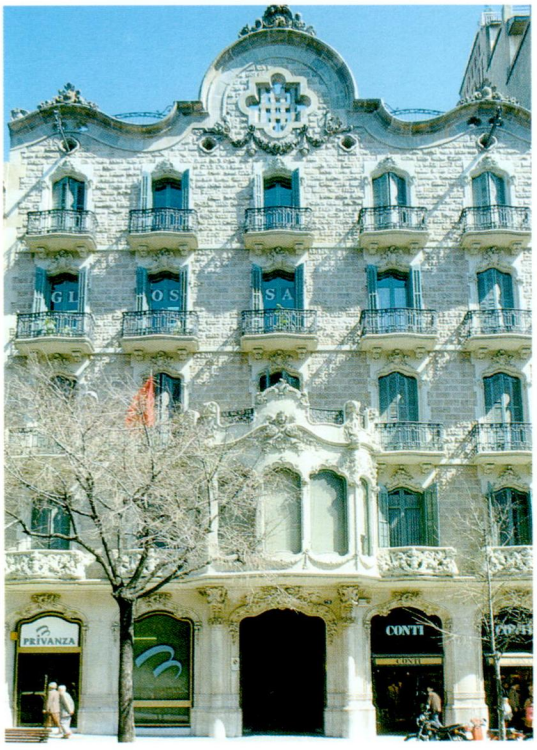

Casa Juncosa, de Salvador Viñals (1847-1926). Rambla de Catalunya 78.

Casa Comalat. El més espectacular d'aquesta casa són els interiors dels habitatges i l'escala.
Casa Comalat. Lo más espectacular de esta casa son los interiores de las viviendas y la escalera.

Escala de la Casa Manuel Felip (1901), de Telm Fernàndez.
Escalera de la Casa Manuel Felip (1901), de Telm Fernández.

Vitrall de la casa Comalat.
Vidriera de la Casa Comalat.

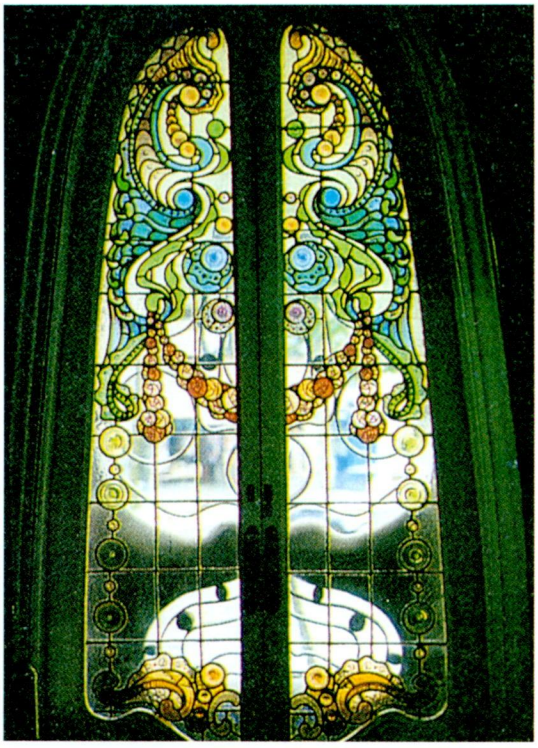

Porta de la Casa de la Lactància
Puerta de la Casa de la Lactancia

Convent de Valldonzella (1910) de Bernardí Martorell (1877 - 1937). Neogòtic de lliure i original interpretació, c. Císter 41.
Convento de Valldonzella (1910) de Bernardí Martorell (1877 - 1937). Neogótico de libre y original interpretación, c. Císter 41.

Casa Miguel Sayrach (1918) de Manuel Sayrach (1886-1937). És molt tardana en l'estil modernista i influïda per Gaudí. Sayrach, fill del propietari, no tenia encara el títol d'arquitecte quan la va fer.
Casa Miguel Sayrach (1918) de Manuel Sayrach (1886-1937). Es muy tardía en el estilo modernista e influida por Gaudí. Sayrach, hijo del propietario, no tenía aún el título de arquitecto cuando la proyectó

Casa Heribert Pons (1907 - 1909), d'Alexandre Soler i March (1874 - 1949), Rambla de Catalunya 21.
Casa Heribert Pons (1907 - 1909), de Alexandre Soler i March (1874 - 1949), Rambla de Catalunya 21.

Casa Marfà (1905), de Manuel Comas i Thos (1855 - ?). Passeig de Gràcia 66.

Casa Bosch i Alsina (1892), de Bonaventura Bassegoda i Amigó (1862 - 1940). Plaça Catalunya 8.

CIUTAT
GROGA